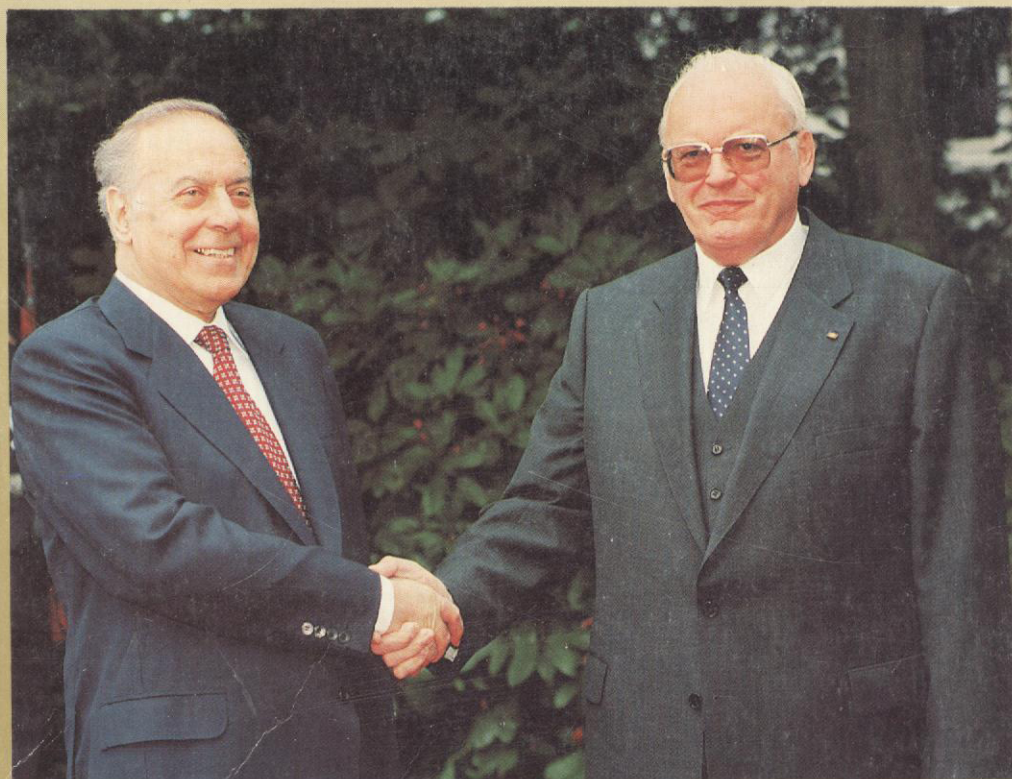

АЗƏРБАЙҶАН- АЛМАНИЈА:

РЕСПУБЛИКАМЫЗ АВРОПА ӨЛКƏЛƏРИ
АЙЛƏСИНДƏ ӨЗ МӨВГЕЈИНИ
МӨҢКƏМЛƏНДИРИР

1996
573

54
A49

АЗƏРБАЙҶАН-АЛМАНИЈА:

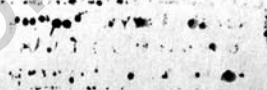
РЕСПУБЛИКАМЫЗ
АВРОПА ӨЛКƏЛƏРИ АИЛƏСИНДƏ
ӨЗ МӨВГЕЈИНИ МӨҢКƏМЛƏНДИРИР

Azərbaycan Milli Kitabxanası

210957
44470

84528

64126

Азәр. Госуд. Респуб.
БНЬЛИОТЕКА
мәдәтә А. Ф. Ахундов

БАКЫ
ШƏРГ-ГƏРБ
1996

АЗƏРБАЈЧАН.

АЛМАНИЈА:

РЕСПУБЛИКАМЫЗ
АВРОПА ӨЛКƏЛƏРИ
АЙЛƏСИНДƏ ӨЗ МӨВГЕЛИНИ
МӨҤКƏМЛƏНДИРИР

АЗƏРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДƏР ƏЛИЕВИН
АЛМАНИЈА ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСЫНА
РƏСМИ СƏФƏРИ

Бурaxылыша мaс'ул: **ИИДАЈЭТ ОРУЧОВ**
ЕЛДАР НАМАЗОВ

Тәртибчиләр: **НӘРИМАН ҺӘСӘНЗАДӘ**
ШАМИЛ ШАЬМӘММӘДОВ
ОГТАЈ САДЫХОВ

A40 Азәрбајҗан—Алманија: Республикамыз Европа өлкәләри аиләсиндә өз мөвгәрини мөһкәмләндирир. Б. Шәрг—Гәрб, 1996, 96 сәһ.

Китабда 1996-чы илдин 1—4 июлуида Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијевин Алманија Федератив Республикасына рәсми сәфәриндән бaһсә олунур.

A 4702060104
M-659-96

Е' лапсыз, 1996

©Шәрг-Гәрб, 1996

ISBN 5-565-00210-9

СӘМИМИ ГАРШЫЛАНМА МӘРАСИМИ

Июлуи 1-дә Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев Алманија Федератив Республикасынын президенти Роман һерсогун дә'вәти илә Алманија рәсми сәфәрә кәлди.

Конрад Аденауер адына Көли—Боңи бејнәдхалғ һава лиманында Азәрбајҗан Республикасынын вә АФР-ин дәвләт бајрағлары дәлғаланырды. Дәвләтимизин башчысынын шәрәфинә фәхри гаровул дәстәси дүзүлмүшдү.

Һава лиманында Азәрбајҗан Республикасынын президенти вә һумажәндә һеј'әтини АФР-ин јүксәк вәзифәли шәхсләри вә Азәрбајҗанын Алманијадакы сәфири һүсејнаға Садыгов гаршыладылар. Ушағлар президент һејдәр Әлијевә күл-чичәк дәстәләри тәғдим етдиләр.

Июлуи 2-дә Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијевин Алманија Федератив Республикасына рәсми сәфәринин башланмасы мүнәсибәтилә Боңидакы Президент сарајы өнүндә тәнтәнәли рәсми гаршыланма мәрәсими олду. Бурада Азәрбајҗан Республикасынын вә АФР-ин дәвләт бајрағлары галдырылмышды. Дәвләтимизин башчысы һејдәр Әлијевин шәрәфинә Президент сарајынын гаршысында фәхри гаровул дәстәси дүзүлмүшдү. Боңи

шәһәри ичтимајјатинин нүмајәндәләри, тәләбәләр республикамызын рәйбәрини саламламаг үчүн бураја топлашмышдылар. Азәрбајҹан Республикасынын президенти һејдәр Әлијевин әјләшдији автомобил фәхри мотосиклетчиләр дәстәсинин мушајәти илә Президент сарајынын һәјәтинә дахил олды. Алманија Федератив Республикасынын президенти Роман һерсог дәвләтимизин башчысы һејдәр Әлијеви сәмимијјәтлә, меһрибанлыгла гаршылады.

Чәнаб Роман һерсог АФР-ин јүксәк вәзифәли дәвләт вә һөкүмәт хадимләрини президент һејдәр Әлијевә тәғдим етди.

Дәвләтимизин башчысы һејдәр Әлијев Азәрбајҹан нүмајәндә һејәтинин үзләрини вә республикамызын Алманијадакы сәфирлијинин әмәкдашларыны федерал президент Роман һерсога тәғдим етди. Нүмајәндә һејәтинә республика баш назиринин биринчи муавини Артур Расизадә, харици ишләр назири һәсән һәсәнөв, дәвләт мушавирләри Вәфа Гулузадә, һидајәт Оручөв, Милли Мәчлисин үзләри вә диқкәр рәсми шәхсләр дахилдиләр.

Оркестр Азәрбајҹанын вә Алманијанын дәвләт һимнләрини ифа етди.

Президентләр фәхри гаровул дәстәсинин оғундән кечдиләр. Мејдана топлашанлар президент һејдәр Әлијеви һәрәрәтлә саламладылар. Дәвләтимизин башчысы алман тәләбәләрә јахынлашды, оиларла меһрибанчасына көрүшдү, кәңчләрә уғурлар диләди.

Рәсми гаршыланма мәрәсиминин сонунда Азәрбајҹан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев фәхри ғогаглар китабына имза атды. Дәвләт башчылары хатирә үчүн шәкил чәкдирдиләр.

АЗӘРБАЈҹАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АФР ПРЕЗИДЕНТИ РОМАН ҺЕРСОГ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Ијулуи 2-дә Азәрбајҹан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән федерал президент Роман һерсог илә көрүшмүшдүр.

Дәвләтимизин башчысыны сәмимијјәтлә саламлајан чәнаб Роман һерсог бу көрүшдән чоһ мәһнуи олдугуну гәјд етди вә президент һејдәр Әлијев илә көрүшә һәмишә хусуси әһәмијјәт вердијини билдирди.

Чәнаб һерсог 1995-чи ил январын ахырында Исвечрәнин Давос шәһәриндә кечирилән бејнәлхалг форумда Азәрбајҹан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев илә көрүшүнү разылыгла хатырлады вә орада апарылан сөһбәтләрини олкәләримиз арасындакы әлағәләрини инкишафында мһүм рол ојнадығыны вурғулады.

Кечмиш Совет Иттифагы мәканында јени јаранмыш мүстәғил

дәвләтләрлә әлағәләрә бојук диггәт јетирән Алманија Федератив Республикасынын Азәрбајҹанла бүтүн сәһәләрдә әмәкдашлыгын кенишләндирилмәсинә хусуси мараг кәстәрдијини пәзәрә чарпдыран чәнаб һерсог олкәләримиз арасындакы мүнәсибәтләрини һазыркы вәзијјәтиндән разылыгла сөһбәт ачды.

Ермәнистанын Азәрбајҹанча тәчәвүз мөвзусунда тохунап федерал президент деди ки, бу мүнәгишә бејнәлхалг һүгүг нормалары, һәр бир олкәнин әрази бүтөвлүјүнүн горуиначы принципләри әсасында суль јолу илә һәлл едилмәдидир вә Алманија мүстәғил дәвләтин сәрһәдләринин дәјишдирилмәсинә јөнәлмиш бүтүн чәһдләри гәтијјәтлә пилдәјир.

Президент һејдәр Әлијевин рәйбәрлији илә Азәрбајҹанда һүгүги демократик дәвләт гуручулуғу истигамәтиндә кәдән процесләри диггәтлә изләдијини вә Алманијанын бүтүн буилары дәстәкләдијини пәзәрә чарпдыран федерал президент АФР-ин бу рекоина дахил олан олкәләрлә, хусусән Азәрбајҹанла әмәкдашлыга чидди диггәт јетирдијини билдирди. "Трасика" програмы чәрчивәсиндә һәјата кечирилән ләһиәләри мүсбәт гүмәтләндириди.

Федерал президентлә јени көрүшүндән чоһ шад олдугуну билдирән президент һејдәр Әлијев дә Роман һерсогла Давосда кечирдији көрүшү мәһнуиулугла хатырлады, тарихи достлуғ әлағәләри олан олкәләримиз арасындакы әмәкдашлыгын инкишафына Азәрбајҹанын хусуси диггәт јетирдијини билдирди.

Дәвләтимизин башчысы һүгүги демократик дәвләт гуручулуғу истигамәтиндә олкәминдә һәјата кечирилән сијаси-игтисади ислаһатлар, Азәрбајҹанда һазыркы ичтимаи-сијаси вәзијјәт барәдә кениш сөһбәт ачараг деди ки, биз бүтүн дәвләтләрлә гаршылыглы сурәтдә фајдалы сијаси, игтисади вә диқкәр әлағәләр гурулмасына хусуси фикир веририк. Республикамызда игтисадијатын базар мүнәсибәтләри принципи әсасында инкишаф етдирилдијини, олкәдә демократија, сөз, вичдәп, мәтбуат азадлығынын бәргәрар олдугуну вә инсан һүгүгларынын горуиулгуну пәзәрә чарпдыран президент һејдәр Әлијев Азәрбајҹанда референдум јолу илә илк демократик конститусийанын гәбул едилмәсиндән вә илк демократик парламентиин сечилмәсиндән дә сөһбәт ачды.

Авропа Шурасы Парламент Мәчлиси Бүросунун Азәрбајҹанча хусуси дәвәт едилән ғогаг статусу вермәси һағғанда гәрар гәбул етмәсиндән данышан президент һејдәр Әлијев буну кәңч мүстәғил республикамызын демократик јолла ирәдәләмәсинә верилән јүксәк гүмәт һесаб етдијини билдирди.

Хәзәрин Азәрбајҹан секторундакы нефт јатагларынын биркә ииләнемәси барәдә харици олкәләрини ән илуфузул нефт ширкәтләри илә республикамызын имзаладыгы чоһ мһүм үч тарихи мугавиләдән бәһс едән президент һејдәр Әлијев олкәминин

Алманија илә әлагәләринин даһа да инкишаф етдирилмәсинин вачиблигини вургулады:

Дөвләтимизин башчысы Ермәнистанын Азәрбајҗана тәҗавүзүндән дә кениш сөһбәт ачды. АТӘТ-ин Минск групу чәрчивәсиндә, бир сыра дөвләтләрин вәситәчилији илә вә икитәрәфли апарылан данышыгларын кедишиндән әтрафлији илә вә икитәрәфли апарылан данышыгларын кедишиндән әтрафлији бәһс едәрәк деди ки, биз республикамызын әрази бөтүвлүҗүннү, өлкәмизин сәрфәдләринин тохунулмазлыгынын тә’мин олунамасыны, Ермәнистан силәһли гүввәләринин ишғал олуномуш Азәрбајҗан тәрпагларындан чыхарылмасыны, јерләриндән зорла говулмуш бир милјондан чох вәтәндашымызын өз јурдларына гәјтарылмасыны истәјирик. Бу шәртләр јеринә јетирилдији һалда республикамызын Дағлыг Гарабага Азәрбајҗанын тәркибиндә јүксәк статус верилмәсинә тәрәфдәр олдугуну нәзәрә чарпдыран президент һәјдәр Әлијев деди ки, биз муһарибәдә әлдә олуномуш атәшкәс режиминә риајәт едирик вә мунағишонын суһл јолу илә тезликлә һәлл едилмәси үчүн сәјләримизи әсиркәмирим.

Президент һәјдәр Әлијев Ермәнистанын президенти Левон Тер-Петросјанла Лүксембургда көрүшүндән вә орада имзаланмыш биркә бәјанатдан да сөһбәт ачды вә әмин олдугуну билдирди ки, нүфузлу дүнја дөвләти олан Алманија Азәрбајҗанын һагг ишинин бәјнәлхалг тәшкилатларда дәстәкләнмәсинә бундан сонра да лазыми диггәт јетирәчәкдир.

Көрүшдә һәр ики өлкәни марағландыран бир сыра дикәр мәсәләләр дә нәзәрдән кечирилди. Дөвләт башчылары рекионда дүнјада кедән просесләр барәдә кениш фикир мубадиләси апардылар.

АЗӘРБАЈҗАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АФР-ИН ФЕДЕРАЛ КАНСЛЕРИ ҺЕЛМУТ КОЛ ИТӘ КӨРҮШҮ

Ијулун 2-дә Азәрбајҗан Республикасынын президенти һәјдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән өлкәнин федерал канслерини һелмут Кол илә көрүшүшдүр.

Дөвләтимизин башчысы һәјдәр Әлијев мөһрибанлыгла вә сәмимијәтлә саламлајан чәпаб һелмут Кол сон вахтлар Азәрбајҗанда һүгүги демократик дөвләт гуручулуғу сәһсиндә көрүлән ишләри диггәтлә изләдијини вә Алманијанын бүтүн бунлары дәстәкләдијини билдирди.

Федерал канслер икинчи дүнја муһарибәсиндә гәләбәнин 50 иллик јубилеји мунасибәтилә Парисдә вә Москвада кечирилән мәрәсимләрдә һәјдәр Әлијев илә көрүшләрини мәмнунлуғла хатырладыгыны сөјләди.

Сәмими созләрә көрә вә АФР-ә сәфәри заманы оңа көстәрилән гонагпәрвәријә вә мөһрибанлыга көрә мийнәтдарлығыны билдирән вә федерал канслерлә әввәлки көрүшләрини һәмишә хатырладыгыны нәзәрә чарпдыран президент һәјдәр Әлијев Азәрбајҗанда мөвчуд ичтимаи-сијаси вәзијәт, һүгүги демократик дөвләт гуручулуғу истигамәтиндә апарылан ислаһатлар барәдә кениш сөһбәт ачды. Базар игтисадидијаты јодунун Азәрбајҗан үчүн стратеји јол олдугуну вургулајан дөвләтимизин башчысы өлкәмизин игтисадидијатынын дүнја игтисадидијаты илә сых бағланмасы истигамәтиндә көрүлән ишләрдән бәһс едәрәк деди ки, биз Алманија илә дә бүтүн сәһәләрдә икитәрәфли әлагәләрин инкишаф етдиримәсинә хүсуси диггәт јетиририк.

Республикамыза сәрмәјә гојан бүтүн ширкәтләрлә сых мунасибәтләр јарадылмасына бөјүк марағ дәсләјән өлкәмиздә Алманијанын бир чох ширкәтләринин дә кениш фәалијәт көстәрмәсиндән вә оңлар үчүн һәр чүр шәрәит јарадылмасындан бәһс едән президент һәјдәр Әлијев Азәрбајҗанын әәнкин тәбии ефтијатлара малик олмасындан да әтрафлы сөһбәт ачды. Алман ширкәтләринин Азәрбајҗанла гәдим тарихи әлагәлери олмасыны хатырладан дөвләтимизин башчысынын фикричә, бу әлагәләр бу күн даһа да чаңландырылмалы вә бүтүн сәһәләрдә әмәкдашлыг инкишаф етдирилмәлидир.

Мүстәғил Азәрбајҹан Республикасы илә әләгәләрә Алманија-нын бөјүк марағ кәстәрдијини нәзәрә чарпдыран чәнәб һелмут Кол республикамызда ислаһатларын кедишиндән разылығла сөһбәт ачарағ бир чох сәһәләрдә конкрет ләјиһәләрин реаллашдырылмасы үчүн АФР-ин өлкәмизә лазими көмәк етмәк нијјәтиндә олдуғуну билдирди. О, "Трасика" програмынын һәјәта кечирилмәси сәһәсиндә көрүлән ишләри јүксәк гүмәтләндирир.

Көрүш заманы Ермәнистанын Азәрбајҹанә тәчәвүзүндән әтраф-лы сөһбәт ачылды. Президент һејдәр Әлијев мүнәғишәнин сүлһ јолу илә һәлл едилмәси истигамәтиндә АТӘТ-ин Минск групунун хәтти вә бөјүк дәвләтләрин вәситәчилији илә, һәбелә икитәрәfli апарылан данышығлардан бәһс едәрәк проблемин арадан галдырылмасы сәһәсиндә өлкәмизин ирәли сүрдүјү шәртләри шәрһ етди. Республикамызын рәһбәри әмин олдуғуну билдирди ки, Алманија бејнәлхалғ тәшкилатларда, хүсусән АТӘТ-ин Минск групу чәрчивәсиндә бундан сонра апарылачак данышығларда да Азәрбајҹанын һағг ишини дәстәкләјәчәкдир. Дәвләтнимизин башчысы деди ки, биз Алманијаја бөјүк тәрәфлаш кими бахыр вә өлкәләримиз арасында мүнәсибәтләрин даһа сүр'әтлә инкишаф етмәсини арузлајырығ. Президент Азәрбајҹан гачғынларына едилән јардым үчүн Алманија һөкүмәтинә миннәтдарлығыны билдирди.

Чәнәб һелмут Кол Азәрбајҹанын гаршылашдығы чәтинликләрдән, гачғынларын агыр вәзијәтдә јашамасындан хәбәрдар олдуғуну сөйләди вә деди ки, Алманија өз имканлары дахилиндә Азәрбајҹанә јардымы бундан сонра да давам етдирәчәкдир. Федерал канслер деди ки, Алманија Ермәнистан—Азәрбајҹан мүнәғишәсинин АТӘТ чәрчивәсиндә сүлһ јолу илә һәллиндә Азәрбајҹанын мөвҹејини дәстәкләнмәсиндә сә'јләриңи даһа да артырачакдыр. Бу мүнәғишәнин бејнәлхалғ һүғүғ нормалары чәрчивәсиндә һәллинин вачиблијини нәзәрә чарпдыран һелмут Кол өлкәләрин сәрһәдләринин дәјшдирилмәсинин јөлверилмәз олдуғуну билдирди.

Бу фикирләрә көрә АФР-ин дәвләт вә һөкүмәт рәһбәрләринә миннәтдарлығыны билдирән президент һејдәр Әлијев мүнәғишәнин һәлли илә әләғәдәр апарылан икитәрәfli данышығлардан бәһс едәрәк Ермәнистан президенти Левон Тер-Петросјанла бу илин апрелиндә Лүксембургдакы көрүшүндән вә имзаланмыш биржә бәјанатдан да сөһбәт ачды.

Президент һејдәр Әлијев вә федерал канслер һелмут Кол рескионда вә бөтөвлүкдә дүнјада кедән процесләр барәдә кениш фикир мубәдиләси апардылар. Тәрәфләр Алманија—Азәрбајҹан әмкәдашлығынын даһа да сыхлашдырылмасы вә мөһкәмләндирилмәси үчүн лазым олан бүтүн тәдбирләрин көрүләчәјинә өз инамларыны ифалә етдиләр. Сөһбәт заманы бир сыра дикәр мәсәләләр дә нәзәрән кечирилди.

АЗӘРБАЈҹАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АФР БУНДЕСТАҒИНЫН АЛМАНИЈА—ГАФҒАЗ ПАРЛАМЕНТ ГРУПУ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Ијулу 2-дә Азәрбајҹан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән Бундестағын Алманија—Гафғаз парламент групунун сәдри Вилли Виммер вә һәмин групун дикәр үзвләри илә көрүшүшдүр.

Көркәмли сијаси хадим президент һејдәр Әлијев илә көрүшдән бөјүк шәрәф дудуғларыны билдирән чәнәб Виммер Алманија—Гафғаз парламент групунун үзвләрини дәвләтнимизин башчысына тәғдим едәрәк деди:

—Биз ән чидди шәкилдә вә үрәкдән истәјирик ки, Азәрбајҹан әразисинин тохунулмазлығы вә бөтөвлүјү тезликлә бәрпа едилсин. Јашадығымыз гүтә тәчәвүзә һеч чүр дәзә билмәз. Буна көрә дә биз Азәрбајҹан әразисиндә олан јәделли гошунларын сизин горпағлары тезликлә тәрк етмәсини алғышлардығ. Бу, нәинки парламентнимизин Гафғазла әләғә групунун, һәм дә парламентдә тәмсил олунмуш сијаси партијаларын нумәјәндәләринин, үмумијәтлә, бүтүн Бундестағын фикридир. һөрмәтли президент, Сиз бизим парламенттин ән әзиз гонағысысыз.

Чәнаб Виммер Алманијанын Азәрбајҹан илә әлағәләрә хүсуси диггәт јетирдјини дә нәзәрә чарпдырди, өз өлкәсиниң республикамызда сјајси-игтисади саһәдә һәјата кечирилән демократик ислаһатлары диггәтлә изләдјини вә буну дәстәкләдјини билдирди.

Сәмими сөзләрә көрә чәнаб Виммерә вә Алманија—Гафгаз парламент группунун үзвәринә тәшәккүр едән президент һејдәр Әлијев Бундестагда олмасындан мәмнун галдығыны билдирәрәк деди:

—Мән Алманијаја рәсми сәфәрләјәм. Алманијанын президенти чәнаб Роман һерсога, федерал канслер чәнаб һелмут Кол илә бу күн мәним чох әһәмијјәтли, мәзмунлу көрүшләрим вә данышыларым олды. Биз өлкәләримиз арасындакы әлағәләрини мөһкәмләймәси, кенишләймәси, инкишаф етмәси илә бағлы проблемләри мзақирә етмишик. Мән чох мәмнун ијјәтлә гејд едә биләрәм ки, бу мәсәләләр һағгында һәм Алманија тәрәфи, һәм дә Азәрбајҹан тәрәфи—јәһи чәнаб һерсог, чәнаб Кол вә мән ејни фикирләјәм.

Республикамызын рәһбәри деди:—Бу күнләр биз бурада даһа бир нечә көрүш кечирәрәјик. Буналар һамысы Алманија илә Азәрбајҹан арасында дәвләтләрарасы бүтүн әлағәләрини, хүсусән игтисади әмәкдашығын кенишләндирилмәсинә вә инкишаф етдирилмәсинә јөнәлдилдибир. Биз бу саһәдә бир чох конкрет тәдбирләр көрмәк әрәфәсиндәјик.

Президент һејдәр Әлијев даһа сонра деди:—Азәрбајҹанын дәвләт башчысы кими мән Алманијаја рәсми сәфәрә кәләрәк ејни заманда өзүмлә бәрәбәр бураја республикамызын парламентиниң бир групп үзвүнү дә кәтирмишәм. Бурада мәним сағымда вә солумда отуранлар Азәрбајҹан парламентиниң депутатларыдыр. Онлар сајча сиздән чоһдурлар. Бу, Азәрбајҹанда дәвләт башчысы илә парламент арасында олан сых әлағәни чох әјяни сүрәтдә нүмајиш етдирир.

Чәнаб Виммер, мән чох мәмнунам ки, Сиз сөзүнүзүн әввәлиндә бизим үчүн чох вағиб, әһәмијјәтли олан бир мәсәлә һағгында өз фикринизи билдирдиниз: дединиз ки, сиз истәјирсиниз Азәрбајҹанын әрази бүтөвлүтү, онун сәрһәдләриниң тохунулмазлығын тезликлә бәрпа олунсун. Билдирдиниз ки, сизин бу сөзләриниз һәм Алманија Бундестагының, һәм дә Бундестагың АТӘТ тәшкилаты илә әлағәләр группунун мөвҹегидир. Бу, мәни чох мәмнун едир. Бу күн биз чәнаб Роман һерсог вә чәнаб һелмут Кол илә көрүшләримиздә бу мәсәлә һағгында ејни фикирдә олдуғ ки, өлкәләрин әразиләри вә онларын сәрһәдләри зоракылығда, зорла, күчлә дәјишдирилә билмәз вә бүтүн дәвләтләр белә һалларын әлејјинә чыхмалдырлар.

Дәвләтимизин башчысы сөзүнә давам едәрәк деди:

—Мән үмидвар олдуғуму билдирмәк истәјирәм ки, бејнәлхалғ

һүтүг нормаларының әсас принципинә сөјкәнән, инди Сизин тәрәфиниздән бәјан едилән бу фикирләр бундан сонра да сизин данми мөвҹегиниз олачағдыр. Мән әминәм ки, Алманија вә АТӘТ-ин үзвү олан дикәр Аврпа өлкәләри белә мөвҹе илә Ермәнистанда Азәрбајҹан арасындакы һәрби мүнәгишвини еүлһә јолу илә һәлл едилмәсинә бундан сонра да күчлү сәјиләр кәстәрәчәкләр вә биз бу проблемни үмуми сәјиләримизлә һәлл еләјик.

Өлкәмизин әразисиниң 20 фәизиниң Ермәнистан ислаһлы гүвәләри тәрәфиндән ишғал едилмәсиндән бәс едән Президент һејдәр Әлијевин фикринчә, бу бејнәлхалғ һүтүг нормаларына көрә дозулмәздир вә буна сон гојулмалдыр. Дәвләт башчымыз әмин олдуғуну билдирди ки, өлкәләримиз, парламентләримиз вә дәвләт, һокумәт башчыларымыз арасында олан әмәкдашылығ бу проблемин тезликлә һәлл едилмәсиндә мүнүм рол ојнајаҷағдыр.

АФР-ә рәсми сәфәриниң уғурлу кечдијиндән мәмнунлағла бәс едән республикамызын рәһбәри Алманија—Гафгаз группунун өлкәмизә мейрибан мүнәсибәтини хүсуси разылығла гаршылады вә бу объектив, сағлам, хош мүнәсибәтә, мөвҹегә көрә тәшәккүрүнү билдирди.

АЗӘРБАЈҹАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИҢ АЛМАНИЈА БУҢДЕСТАГЫНЫҢ ВІТСЕ-ПРЕЗИДЕНТИ АНТЈЕ ФӨЛМЕР ИЛӘ КӨРҮШҮ

Азәрбајҹан Республикасының президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән ијулун 2-дә Алманија Бундестагының вите-президенти Антје Фолмер илә көрүшүшдүр.

Дүнја миғјасында көркәмли дәвләт хадими кими танынан президент һејдәр Әлијевлә көртшән шәрәф дүлдүгүнү билдирән ханым Фолмер Алманијанын Азәрбајҹан илә әлағәләриниң дурмадан инкишафына Бундестагың да хүсуси марағ көстәрдјини нәзәрә чарпдырди.

Бундестагда олмасындан вә ханым Антје Фолмер илә көрүшүндән мәмнун галдығыны билдирән дәвләтимизин башчысы өлкәләримиз арасындакы мүнәсибәтләрин тарихи әнәнәләрә сөјкәндјини хатырлатды вә әмәкдашығын бүкүнкү инкишафындан разылығла сөһбәт ачды.

Президент һејдәр Әлијев өз мүстәғиллијини бешинчи илини јашајан Азәрбајҹан Республикасында демократик ислаһатларын һәјата кечирилмәси саһәсиндә корулән ишләрдән бәс сләрәк деди ки, биз дүнја бирлији илә сых әлағәләр гурмага, о чүмләдән Аврпаның јүксәк нүфузалу бир дәвләти олан Алманија илә бүтүн саһәләрдә сых әмәкдашылығ етмәјә хүсуси фикир веририк.

Базар мүнәсибәтләри јолуну сечмиш, игтисади ислаһатлары

мүвәфғәјјәтлә һәјата кечирән олкәмиздә харичи ширкәтләрин фәалијјәт көстәрмәси үчүн јахшы имканлар олдуғуну нәзәр чарпдырды республикамызын рәһбәри дөвләтләримиз арасында бүтүн саһәләрдә әмәкдашлығын даһа да мөһкәмләндирилмәсиндә парламәнт депутатларынын үзәринә дә мүйһүм вәзифәләр дүшдүјүнү вурғулады.

Дөвләтләримизин башчысы Ермәнистанын Азәрбајҗана тәча-вүзү, мунәғишәнин суль јолу илә арадан галдырылмасы үчүн корүлән ишләр барәдә дә кениш бәһс едәрәк Бундестағын, АФР дөвләт вә һокумәт башчыларынын олкәмизин мөвҗејини дәстәклә-мәсиндән разылығла сөһбәт ачды.

Көрүш заманы Алманија Бундестагы илә Азәрбајҗан парламенти арасында мунәсибәтләрин даһа да чанландырылмасы үчүн нә-зәрдә тутулан тәдбирләр әтрафлы мүзакирә едилди, парламәнт-ләрарасы әләгәләрин перспективләри барәдә кениш фикир мү-бадиләси апарылды.

АЗӘРБАЈҢАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ БЕДДӘР ӘЛИЈЕВИН АФР-ИН ХАРИЧИ ИШЛӘР НАЗИРИ

КЛАУС КИНКЕЛ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән ијулуң 2-дә федерал харичи ишләр назири Клаус Кинкел илә көрүшүшдүр.

Президент һејдәр Әлијеви Алманијада саламламадан шәрәф дүјдүғуну билдирән чәнаб Кинкел Азәрбајҗан рәһбәри илә һәр бир көрүшнә хәтүси мараг көстәрдијини вурғулады. Азәрбајҗана сәфәрини мәмнунийәтлә хатырлајан вә она көстәрилән тонағ-пәрвәрлијә көрә бир даһа тәшәккүрүнү билдирән назир олкә-ләримиз арасында јаранмыш јахшы әләгәләри јүксәк гүјмәтлән-дирди.

Клаус Кинкел илә јени көрүшүндән мәмнун галдығыны бил-дирән президент һејдәр Әлијев Алманијанын дөвләт вә һокумәт рәһбәрләринин рекионумузда һадисәләрә объектив гүјмәт вер-мәләриндән вә Азәрбајҗанын мөвҗејини дәстәкләмәләриндән разылығла сөһбәт ачды. Мунәғишәнин суль јолу илә һәлл едил-мәси үчүн АТӘТ-иң Минск групу чәрчивәсиндә, бәјүк дөвләт-ләрин вәсигәчилији илә икитәрәфли данышығлардан бәһс едән дөвләтимизин башчысы бу саһәдә Алманијанын сәјләринин хәтүси әһәмийәти олдуғуну вурғулады. О, Минск групунда бу өлкәнин сәјләриниң кәләчәкдә даһа да артырылмасына еһтијач олдуғуну нәзәр чарпдырды.

Мүстәғил Азәрбајҗан Республикасы илә АФР арасында гаршы-лығлы мунәсибәтләрин даһа да сыхлашдырылмасы, тарихи дост-

луг әләгәләринин инкишаф етдирилмәси перспективләрийлән бәһс едән дөвләтимизин башчысы бу саһәдә нәзәрдә тутулан тәдбирләри јүксәк гүјмәтләндириди вә бу күн имзаланачағ сәһәд-ләрин олкәләримиз арасындакы әмәкдашлығын чанландырыл-масына тәкан верәчәјинә әмин олдуғуну билдирди.

Чәнаб Кинкел онун өлкәсинин Азәрбајҗанда бүтүн саһәләрдә мөһкәм әләгәләр гурмага хәтүси мараг көстәрдијини нәзәр чарпдырды, Алманијанын республикамызда фәалијјәт көстәрән ширкәтләринә јарадылмыш шәрәйтә көрә тәшәккүрүнү билдирди. О деди ки, Алманија Азәрбајҗанда демократијанын даһа да инкишаф етдирилмәси саһәсиндә һәјата кечирилән тәдбирләри диггәтлә изләјир вә бундәри дәстәкләјир. Мәһз бунә көрә дә АФР Азәрбајҗан иғтисадијатынын дирчәлдилмәси ишинә өз лајиғли төһфәсини вермәк нијјәтиндәдир. Сөһбәт заманы о, Алманијанын бир чох ширкәтләринин республикамызда сәрмәјә гөјмәг истади-јини вурғулады.

Азәрбајҗанда һазыркы ичтимаи-сијаси вәзијјәтдән, Ермә-нистан силаһлы гүввәләринин тәчавүз нәтичәсиндә торпағлары-мызын 20 фаизинин ишгәл олунмасындан вә бир милјондан чох вәтәндашымызын јериндән-јурдундан зорла говулмасындан бәһс едән президент һејдәр Әлијев Алманијанын республикамыздакы гачғынлара көстәрдији јардыма көрә миннәтдарлығын бил-дирди.

Өлкәмиздә һүтуғи демократик дөвләт гуручулуғу истиғамә-тиндә һәјата кечирилән сијаси вә иғтисади ислаһатлардан, өтән ил үмүмхалғ референдуму јолу илә демократик конститусијанын гәбул едилмәсиндән, јени парламәтин формалашмасындан бәһс едән президент һејдәр Әлијев бу јахынларда Азәрбајҗанын Европа Шурасына гонағ статусу илә гәбул олунмасын олкәмиз үчүн чох мүйһүм һадисә кими гүјмәтләндириди.

Дөвләтимизин башчысы алманијалы иш адамларынын Азәрбај-чана инвестисија гөјмәг нијјәтләрини разылығла гаршылады, икитәрәфли әләгәләрин даһа да чанландырылмасынын вачиб олдуғуну билдирди.

Көрүш заманы Гағфаз рекионунда вә бүтүн дүңјада кедән про-сәсләр барәдә кениш фикир мубадиләси апарылды.

СӘНӘДЛӘРИН ИМЗАЛАНМАСЫ МӘРАСИМИ

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев илә АФР-ин федерал харичи ишләр назири Клаус Кинкел арасында ијулуң 2-дә Боннда апарылмыш данышығлардан дәрһәл сонра Азәрбајҗан илә Алманија арасында сәнәдләрин имзаланмасы мәрәсини олды. Мәрәсимдә дөвләтимизин башчысы һејдәр Әлијев иштирак едирди.

Тәдғигатлар вә мутәхәссисләр фонду ҹарадылмасы һағғында Азәрбајҹан Республнкасынын һөкүмәти илә Алманија Федератив Республнкасынын һөкүмәти арасында сазышы, Совет Социалист Республнкалары Иттиғағы илә Алманија Федератив Республнкасы арасында бағланмыш мугавиләләрин гүввәдә ғалмасы һағғында Азәрбајҹан Республнкасынын һөкүмәти илә Алманија Федератив Республнкасынын һөкүмәти арасында протоколу, "Тәҹили ҹардым—Бақы һава лиманы" ләһиһәси үзрә малиҹә әмәкдашылығы һағғында Азәрбајҹан Республнкасынын һөкүмәти илә Алманија Федератив Республнкасынын һөкүмәти арасында сазышы Азәрбајҹан Республнкасы тәрғиндән баш назирин биринчи мугавини Артур Расизадә, харичи ишләр назирин һәсән һәсәнов, Алманија тәрғиндән Федерал Иғтисади Әмәкдашылығы вә Инкишаф Назирлиҹинин дәвләт катиби Виғһард һердтл, федерал харичи ишләр назирин Клаус Кинкел имзаләдылар.

Чыхыш едән Клаус Кинкел бу мәрәсимдә президент һейдәр Әлиҹевин иштирак етмәсиндән шәрәф дуғдуғларыны билдирди, имзаланмыш мугһм сәнәдләрин өлкәләримиз арасында әләғәләрин инкишафында бөҹүк рол ойнаҹағына әмин олдуғуну сөҹләди. О, Алманија—Азәрбајҹан достлуғунун даһа да мөһкәмләндирилмәси барәдә хош арзуларыны билдирди.

Ики өлкә арасында әмәкдашылығын даһа да сыхлашдырылмасы үчүн имзаланан сәнәдләрин ҹахшы әмин олдуғуну вурғулаҹан президент һейдәр Әлиҹев АФР-ә рәсми сәғғәри заманы она көс тәрилән гонағпәрвардиҹа көрә тәшәккүрүнү билдирди, федерал президент Роман һерсоғ, федерал канслер һелмут Кол вә харичи ишләр назирин Клаус Кинкел илә апардығы данышығларын, Бундестагда кечирдиҹи көрүшләрин өлкәләримизин мунәсибәтләринин даһа да сыхлашдырылмасында мугһм рол ойнаҹағыны вурғулады. Дәвләтимизин башчысы Алманија—Азәрбајҹан достлуғуна бундан сонра да уғурлар арзулады.

**АЗӘРБАЈҹАН РЕСПУБЛКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ
ҺЕЙДӘР ӘЛИҹЕВИН АЛМАНИЈАДАКЫ АЗӘРБАЈҹАН
ЧӘМИЈӘТЛӘРИНИН СӘДРЛӘРИ ВӘ АЗӘРБАЈҹАН
ЧӘМИЈӘТЛӘРИ ФЕДЕРАСИЈАСЫНЫН НУМАЈӘНДӘЛӘРИ
ИЛӘ КӨРҮШҮ**

Иулуи 1-дә республнкамызын президенти һейдәр Әлиҹев Бонн шәғғәриндә Алманијадакы Азәрбајҹан чәмијәтләринин сәдрләри вә Азәрбајҹан Чәмијәтләри Федерасијасынын нумајәндәләри илә көрүшдү.

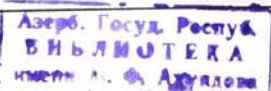
Өлкәмызин Алманијадакы сәғғәри һүсәйнаға Садыгов көрүш иштиракчыларыны Азәрбајҹан рәғбәринә тәғдим етди.

Алманијадакы Азәрбајҹан чәмијәтләринин сәдрләри вә Азәр-

бајҹан Чәмијәтләри Федерасијасынын нумајәндәләри, һабелә Мәркәзи Авропанын диҹәр өлкәләриндә ҹашајан сөздашларымызын едилләри чыхыш едәрәк дәвләтимизин башчысы һейдәр Әлиҹев илә көрүшдән шәрәф дуғдуғларыны билдирдиләр. Натигләр президент һейдәр Әлиҹевин кәңч Азәрбајҹан дәвләтинин мугәғиллиҹинин даһа да мөһкәмләндирилмәси сәғғәсиндә сәмәрәли фаалијәтинин диғгәтлә изләдикләрини вә үрәкдән дәстәкләдикләрини сөҹләдиләр. Чыхыш едәнләр Президентә мурачиәтлә дедиләр ки, биз дунја мигҹасында ән үксәк нүғүз газанмыш Сизин кими сијаси хадимин Азәрбајҹан рәғбәрлик етмәсиндән бөҹүк гүрүр дуғуруғ. Сиз тәкчә Азәрбајҹан Республнкасынын јох, дунјада ҹашајан бүтүн азәрбајҹанлыларын президентисиниз. Харичдә ҹашајан азәрбајҹанлылар да Сизи үрәкдән севир, мугәғил дәвләтимиздә көрдүнүз ишләри үксәк гүҹмәтләндирир, Аллаһ-Тәәладан Сизә даим мөһкәм чансағлығы, уғурлар диләҹирләр.

Мугәғил Азәрбајҹанын президентинин Алманијада рәсми сәғғәринин чох бөҹүк әһмијәти олдуғуну гејд едән натигләр мәнз һейдәр Әлиҹевин мисилсиз хидмәтләри нәтиҹәсиндә доғма республнкамызын дунја бирлиҹиндә ләҹигли јер тутмасындан үрәк долусу сөз ачдылар. Онлар дедиләр ки, инди Авропанын бүтүн өлкәләриндә, о чүмләдән Алманија Федератив Республнкасында да Азәрбајҹан илә әләғәләр гурулмасына хүсуси диғгәт геҹи-

рилик. Бүтүн бунлар исә һәм олкәмизин кәләчәк инкишафына, һәм дә харичдә јашајан содашларымызын нүфузунун артмасына чох мүсбәт тәсир көстәрир.

Азәрбајҹанын дәвләт бәјрагынын Алманијада далгаланмасын-дан гүрүр дујдуғларыны нәзәр чардыран натигләр олкәмиздә һазыркы мөһкәм ичтиман-сијаси сабитликдән разылыгга сөһбәт ачдылар, базар мүнәсибәтләри јолуну семиш республикамызын иғтисадијјатынын дирчәдилмәси үчүн һәјата кечирилән исла-һатлары јүксәк гиймәтләндириләр. Натигләр Азәрбајҹан—Алманија әмәкдашлығынын мөһкәмләндирилмәси саһәсиндә сон илләр көрүлмүш ишләри уғурлу алдымлар һесаб етдикләрини вә президентин рәсми сәфәриндән сонра бу әләгәләрин даһа да инкишаф едиб дәрилшәшәчәјинә әмин олдуғларыны билдирдиләр.

Сојдашларымыз Ермәнистанын Азәрбајҹана тәчавузиднән нара-һатлыгга сөһбәт ачдылар. Онлар мунағишәнин сулһ јолу илә арадан галдырылмасы саһәсиндә президент һејдәр Әлијевин рәһбәрлији илә көрүлән ишләри мудафиә етдикләрини билди-риләр. Натигләр дедиләр:—һөрмәтли президент, биз, Алманијада јашајан азәрбајҹанлылар үрәкдән инанырыг ки, мәнә Сизин—бүтүн дүнјада көркәмли дәвләт хадими кими шөһрәт газанмыш президент һејдәр Әлијевин мүдрик сијасәти сәјәсиндә бу проблем тәзликлә өз һәллини тапачаг, мүстәгил республикамызын әрази бүтөвлүјү тәмин едиләчәк, јурдларындан дидәркин дүшмүш сојдашларымыз догма јерләринә гајыдачаглар.

Көрүш иштиракчылары бүтүн дүнја олкәләриндә јашајан азәр-бајҹанлыларын бирлијинин, һәмрәјлијинин вачиблијини гәјә етдиләр вә бунуна јанашы. Алманијадакы Азәрбајҹан чәмиј-јәтләринин бир федерасијада бирләшмәси үчүн көрдүкләри ишләр барәдә һөрмәтли президентә мә’лумат вердиләр.

Дөвләтимизин башчысы һејдәр Әлијев көрүндә чыхыш етди.

АЗӘРБАЈҹАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН ЧЫХЫШЫ

—Мән бу күн сизинлә көрүшүмдән чох мәмнунам. Билирсиниз ки, мән Алманијаја ики саат бунда әввәл кәлишәм. Бу, мәним Алманијада илк көрүшүмдүр. Бу да сојдашларымызла, һәмвәтән-ләримизлә, Алманијада, Мәркәзи Европада јашајан азәрбајҹанлы-ларын нүмәјәндәләри илә көрүшдүр. Мәмнунам ки, сиз ары-ары чәмијјәтләри бир-биринә јахынлашдырмысыныз, бирләширмис-низ вә бу күн бурада бәјан етдијиниз федерасија артыг тәшкил олунуб, һесаб едирәм ки, бу, чох әләмәтдар бир һадисәдир, сизин чох мүһтүм наилијјатиниздир. Мән бу мүнәсибәтлә сизи тәбрик едирәм.

Билирсиниз ки, биз Азәрбајҹан Республикасынын мүстәгил-

лијинин бешинчи илини јашајырыг. Илин сонунда дәвләтимизин мүстәгиллијинин беш или тамам олачагдыр. Анчаг бу беш ил агыр, чәтин олмушдур. Бу күн бизим бир даһа көрүшүмүз олачаг, мән бу барәдә орада кениш данышачагам. Она көрә дә инди бу мөвзуја кениш јер вермәк истәмирәм. Садәчә демәк истәјирәм ки, чох чәтин, агыр илләр иди. Анчаг наилијјәтимиз мөвчуддур. Бу да ондан бәрәрдир ки, биз Азәрбајҹанын дәвләт мүстәгиллијини горујуб сахламышыг. Азәрбајҹан олкәси, республикасы мүстәгил дәвләт кими күнү-күндән мөһкәмләнир. Бу да бизи әмин едир ки, Азәрбајҹанын мүстәгиллији дөнмәздир, бәдијидир вә биз бундан сонра да мүстәгиллик јолу илә келәчәјик.

Проблемләримиз чохдур, мән бу барәдә сизә мә’лумат верә-чәјәм. Анчаг наилијјәтимиз будур вә бу да өз бөјүк наилијјәтдир. Халғымызын чохәсрлик тарихиндә XX әсрин сонунда Азәрбајҹан-да мүстәгил дәвләт гурулуб ки, бу да бөјүк наилијјәтдир. Ејни заманда биз Азәрбајҹанда вәтәндашларымыз мүстәгиллик јолу илә апараркән республикамызын һудудларындан кәнарда јашајан сојдашларымыз һағында да дүшүнүрк. Бу, бизим борчумуз, вәзифәмиздир. Чүнки Азәрбајҹан инди тәкчә республикамызда јашајан азәрбајҹанлылардан ибарәт дејил. Азәрбајҹанлылар дүнјанын бир чох олкәләриндә, о чүмләдән Европада, Алманијада да јашајырлар. Дүнјанын һәр бир олкәсиндә, һәр бир шөһәриндә, кушәсиндә, кәндиндә јашајан сојдашымыз мүстәгил дәвләтимиз үчүн, Азәрбајҹанын президенти кими мәним үчүн әзиз вәтән-дашымыз, сојдашымыз, һәмвәтәнимиздир.

Мән буну сизә һәм Азәрбајҹанын дәвләт сијасәти кими бил-дириләрәм, икинчиси дә буну дејәркән она әсасланырам ки, һарада јашамасындан асылы олмәјараг һәр бир сојдашымыз өзүнү азәр-бајҹанлы һесаб едәрәк олкәмизи һеч вахт унутмамалыдыр, өз Вәтәнини, торпагыны, миллиәтини, дилини унутмамалыдыр. Она көрә дә Азәрбајҹанын һудудларындан кәнарда јашајан сојдаш-ларымыз бизим тәрәфимиздән бу принципләр әсасында догма мүнәсибәт вар.

Билирсиниз ки, индики Азәрбајҹан кечмиш Советләр Иттифагы-нын таркибиндә бир мүттәғиф республика иди. О вахт да Азәр-бајҹан јашајырды. 1918-чи илдә илк демократик Азәрбајҹан Чүмһуријјәти јаранды. Бу чүмһуријјәт 23 ајдан сонра сүгута јетди. Ондан сонра Азәрбајҹанда Совет һакимијјәти мөвчүл олду. Азәрбајҹанда Совет Социалист Республикасы јаранды. Бу респуб-лика да ики ил јашајандан сонра чар Русијасынын әввәлки әрази-синдә јаранмыш республикалары бирләширән Советләр Иттифа-гынын таркибинә дахил олду. Биз бүтүн бу мәрһәләлери јашадыг. Нәһәјәт, 1991-чи илә кәлиб чатдыг. Азәрбајҹан XX әсрин сонунда Советләр Иттифагынын дағылмасы илә әләгәләр вә дүнјада келән ичтиман-сијаси һадисәләрдән бәһрәләнәрәк өз дәвләт мүстәгил-

лијини бәјан етди вә мүстәгил дәвләт гурмага башлады.

Амма бу илләрдә, совет дәвләтинин тәркибиндә, социалист гурлушунун ичиндә јашајан республикамызда биз азербайҹанлылығымыз һеч вахт унутмадыҹ. Бизим дилимиз дә, динимиз дә јашајыр, елмииз, тәһсилмииз дә инкишаф едиб. Әкәр булар олмасајды, республикамыз 1991-чи илдә өзүнү мүстәгил дәвләт кими бүтүн дүнјаја бәјан едә билмәзди.

Бу илләрдә чох бөјүк наилијәтләр әлдә олунуб. Советләр Иттифағы дағылан кими, моһз бунун нәтиҹәсиндә биз өз мүстәгиллијимизи бәјан етдик вә республикамыз бешинчи илдири ким, мүстәгил дәвләт кими јашајыр.

Анчаг әввәлки илләрдә Азәрбајҹанын һүдулларындан кәнарда јашајан сојдашларымызла әләгә сахламағымыз чох җәтин иди, чох һалларда да мүмкүн дејилди. Јалһыз көркәмли бир шаиримиз, јазычымыз, бәстәҹарымыз харичи өлкәјә сәфәр едәркән арајыб ахтарырды ки, көрсүн орада азербайҹанлылардан ким вар, онунла корушсүн, данышсын. Бүтүн бунлары да горха-горха едиришди.

Бу барәдә чох данышмаг олар. Јадымдадыр, бәлкә дә 60-чы илләр иди. Биз Түркия илә чох марагланырдыг ки, орадакы сојдашларымыз нечә јашајырлар. Билирдик ки, Түркиядә вахтла Азәрбајҹандан муһачирәт етмиш сојдашларымыз да јашајырлар. Мәрһум бәстәҹарымыз, көркәмли дириҹор, профессор Нијази чох бөјүк бир сәнәткар иди. Билерсиниз ки, о, дүнја миғјасында мәһһур бир инсан иди. Јә'ни өз исте'дадына, јаратдыгы әсәрләринә көрә мәһһур иди. Она көрә дә ону Түркияјә дә'вәт етмишләр ки, кедиб орадакы опера театрында тамашалар һазырласын. О, Түркияјә тез-тез кедиб-кәлирди вә һәр дәфә дә мәнимлә корушурду. Чүнки о, мәнимлә дост иди. Отуруб саатларла бу барәдә соһбәт едирик. Сорушурдум ки, кими көрдүн, онлар нечә јашајырлар? О, бүтүн булар һаггында мәнә әтрафлы данышырды.

Мән булары хатырлајараг ону демәк истәјирәм ки, о дөврдә үрәјимиз Азәрбајҹандан харичлә јашајан сојдашларымызла бир олуб. Анчаг әләгә сахламаг имканымыз олмајыб. Инди исә Аллаһа шүкүрләр олсун ки, белә имкан јараныб, вар. Республикамыз мүстәгил дәвләтдири һәр бир вәтәндашымыз һансы өлкәјә кетмәк истәјирсә, ораја кедә биләр. Республикамызын сәрһәдләри ачыгдыр. һансы өлкәдә ким истәјирсә, Азәрбајҹана гонаг кәлә биләр. О чүмләдән, республикамыздан кәнарда јашајан сојдашларымыз кәлиб Азәрбајҹаны зијарәт едә биләрләр. Инди биз дә һансы өлкәјә истәјирксә, о өлкәјә кедирик, башга ишләрлә јанашы, сојдашларымыз илә корушмәји өзүмүз үчүн биринчи дәрәҗәли вәзифә һесаб едирик. Она көрә дә мән бу күн бураја кәлмишәм. Сабаһ сәһәрдан мәним расми сәфәрим башланаҹагдыр, Алманија-нын дәвләт, һокумәт башчылары илә корушларим, данышыгларым олаҹагдыр. Анчаг мән букуну күнү—республикамызын бурадакы

сәфиринә дә бу барәдә көстәриш вермишдим—јалһыз нә јалһыз Европада, Алманијада јашајан азербайҹанлыларла, онлары итма-јәндәләри илә корушә һәср едирәм.

Мән бу корушдән мәмнун олдуғуму билдирмәк истәјирәм. Сәфирин вердији мә'луматдан да корунду ки, бир-ики саатдан сонра бизим јени бир корушүмүз олаҹаг, орада сиз дә, башга сојдашларымыз да олаҹагдыр. Орада мән сизи марагландыран мәсәләләр барәдә кениш мә'лумат верәчәјәм. Мән истәјирәм ки, республикамызын букунку вәзијәти һаггында кениш мә'луматлар аласыныз вә бүтүн булары Азәрбајҹан Республикасы президентини дилиндән ешидәсиниз. Ејни заманда, мән буну она корә етмәк истәјирәм ки, сиз Азәрбајҹанын букунку вәзијәтини даһа јахындан өјрәнәрәк, бурада өз ишләринизи даһа да јахшы гура биләсиниз.

Билерсиниз, халғымызла бирлик лазымдыр. Вәтәндә дә, республикамыздан кәнарда да бирлик лазымдыр. Мән едим ким, халғымыз дүнјанын бир чох өлкәләринә сәпәләнибдири.

Бурада чыхыш едән достларымыз дүнја өлкәләриндә 40 милјон азербайҹанлынын јашамасындан соһбәт ачдылар. Бәли, беләдир, бу, мәнә дә мә'лумдур, һәмнин рәгәм бәлкә бундан да чохдур. Амма һәр һалда, әкәр дүнјада 40 милјон азербайҹанлы јашајырса, онлар азербайҹанлы ады дашыјырларса, онларда азербайҹанлы гәлби, гапы варса, бу, һаумызын фәхридири. Мән демирәм ки, 40 милјон азербайҹанлынын һаумысы бир јерә јыгышсын, бу һеч дә лазым дејил. Анчаг һаумысынын гәлби, фикри, кәләчәјә бахышы вә Азәрбајҹан һаггында фикирләр бир олса, әлбәттә ки, республикамыз да өз мүстәгиллијини бундан сонра да моһкәмләндирир, инкишаф јолуну мәрһәтлә кечә биләр вә өлкәмизин һүдулларындан кәнарда јашајан сојдашларымыз бундан да јахшы һәм јашаја, һәм ишләјә, һәм дә вәтәнимиз, халғымыз үчүн чох ишләр көрә биләрләр.

Она көрә дә бирлик ади бир шеј дејил. Бә'зән бу "бирлик" сөзүнү о гәдәр ишләдирләр ки, о, һөрмәтдән дүшүр. Чүнки елә һәр бир адам дејир ки, бирлик олсун. Билерсиниз, бир вар ки, бу шыры ары-ары мәгсәдләр үчүн десинләр, бир дә вар ки, бу, һәја-тымызын тәләбиндән доған сөзләр олсун. Мән Азәрбајҹанын пре-зиденти кими, халғымызын мәнә көстәрдији е'тимада күвәнәрәк республикамызла башчылыг едән бир шәхс кими бу күн дејирәм. Азәрбајҹанын өзүндә дә бу күнүмүзүн, кәләҗәјимизин зәманәти, рәһни бирликдири вә бүтүн дүнјада да сојдашларымызын бир олмасы вачибдири.

Әлбәттә, бу, мән мәсәлә дејил. Инсанлар бир-бириндән чох фәрғлидири. Дүнјада ејни хасијјәтә малик ики инсан тапмаг җәтиндири. һәтта гардаш гардашла ејни хасијјәтдә дејил. Бә'зән көрүрсән, әкиз гардаш-бачы да бир-бири илә ејни хасијјәтдә

олмур. Бу тәбиидир. Биз тәбиәтә гаршы һеч бир зор ишләдә билдикрик. Тәбиәтин ҹаратдыгы тәбиин ганулар һеч кәсин истәјиндән, ҹахул сәјиндән асылы олмаҹара ишләјир. Амма бу тәбиин ганулар ичәрисиндә дә бир олмағ, даһа да сых олмағ, бир-биринә даҹа олмағ, әл узатмағ үчүн имканлар чоһдур. Биз чалышмалыҹы ки, бу имканлардан истифадә едәк. Мән бу сөзләри мәнз сизин һүзүруңузда она көрә дејирәм ки, мә'лумат вердиниз ки, бурадаки чәмијјәтләр бирләшиб бир федерасија ҹаратмышлар. Бу, чоһ көрәкли бир ишидр.

Мән арзу едирәм ки, бу федерасијаныз сәмәрәли ишләсин, күнү-күндән моһкәмләнсин вә өз тәбирини башға өлкәләрә дә ҹајсын, көстәрсин. Биз дә чалышачагығ ки, ҹаранмыш белә федерасијаларла биләваситә әләгә сахлајағ вә сизә әлимиздән кәлән көмәји едәк, Азәрбајҹан һәгигәтини дунјаја сизинлә бирликдә бјаң едәк.

Азәрбајҹанын мүстәғиллијини ҹашатмағ, инкишаф етдирмәк үчүн һәм республикамызын даһилиндә, һәм дә өлкәмиздән харичдә чоһ иш көрмәк ләзимдир. Республиканын даһилиндә көрүләси ишләр бизим әлимиздәдир. Дүздүр, чәтинликләр, проблемләр дә вар. Амма харичи өлкәләрдә көрүләси ишләрин чоһу бизим әлимиздә дејил. Биз дунјанын бүтүн дәвләтләри илә гаршылығлы сурәтдә фәјдалы әләгәләр гурмаға чалышырығ вә бу әләгәләр ҹаранмышдыр. Артығ ики ил ҹарымдыр ки, мән Азәрбајҹанын президентијәм. Бу ики ил ҹарым ичәрисиндә биз дунјанын нә гәдәр өлкәләри илә әләгәләр гурмушуг. Дунјанын бејнәлхалқ тәшкилатларынын нәинки ади үзвүк, һәм дә бу тәшкилатларда фәалијјәт көстәририк, өлкәмиз орада тәмсил олунур. Биз бу тәшкилатларын имканларындан истифадә едирик.

Мән Алманијаја рәсми сәфәрә кәлишәм. Анчағ мәним Франсаја да, Инкилтәрәјә дә, Румынијаја да рәсми сәфәрләрим олуб. Мән Америкада ики дәфә Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын топлантыларында иштирак етмишәм, һәр дәфә дә АБШ президенти чәнаб Билл Клинтонла көрүшүшәм. Бу ҹаһынларда Лүксембургда олдум. Аврора Бирлији илә әмкәдәшлиғ һағгында сәзиш имзаладығ. Бу, бөјк бир һадисәдир. Јахуд, Азәрбајҹан бир нечә күн бундан әввәл Аврора Шурасына үзвүлә һәмиздә, гонағ статусу илә гәбул олунду. Бу, һәддиндән артығ бөјк бир һадисәдир. Бу о демәкдир ки, биринчиси, Азәрбајҹан Аврора өлкәси кими гәбул едилди; икинчиси, Азәрбајҹанын бүтүнкү дәвләт гурулушу вә онун чәмијјәтинин вәзијјәти Аврора стандартларына ујғун вә ҹахуд ҹахын олдуғуна көрә өлкәмиз Аврора Шурасынын үзвүлүнә һәмиздә кими гәбул едилди. Билирсиниз ки, Аврора Шурасы Парламент Мәчлисиин Страсбург шәһәриндә кечирилән бүрә ичласында бу мәсәләни музакирә етдиләр вә Азәрбајҹаны бу шураја һәмиздә шәклиндә гәбул етдиләр. Күман едирәм вә там

әминәм ки, Азәрбајҹан Аврора Шурасынын тамһүтүгүлү үзвү олчағдыр.

Башға фактлар да кәтирә биләрәм. Мәсәлән, Чин кими бөјк бир өлкә илә сых әләгәләримиз вар. Мән орада рәсми сәфәрлә олмушам. Гоншуларымыз Түркијә, Иран илә шүбһәсиз ки, бизим дәстлуг әләгәләримиз күнү-күндән инкишаф едир. Мән Авроранын Румынија, Болгарыстан кими өлкәләриндә рәсми сәфәрлә олмушам. Бир чоһ өлкәләр мәнни рәсми сәфәрә дә вәт едиләр, һәлә кетмәјә имканым жоһдур. Норвеч Авроранын бөјк өлкәләриндән биридир. Мәнни ораја да дә вәт етмишдиләр, орада рәсми сәфәрлә олмушам. Бу ҹаһынларда мән Франсанын президенти чәнаб Жак Ширақда телефонла данышырдым, о мәнни өз өлкәсинә рәсми сәфәрә дә вәт етди. Бу телефон данышығымыздан әввәл о, Франсаја рәсми сәфәр барда мәнә дә вәт көндәрмишид. Телефон данышығымыз заматчы о, мәнни бир даһа рәсми сәфәрә дә вәт етди.

Әрәб өлкәләри илә бизим әләгәләримиз чоһ сыхдыр. Мәсәлән, мән Мисирдә олмушам вә президент һүсин Мубарәк илә бизим чоһ ҹахын дәстлуг әләгәләримиз вар. Ики ил бундан әввәл биз Мәракешдә Ислам Конфраңсы Тәшкилатынын топлантысында иштирак етдик, мән орада нитг сөјләрдим, вә әрәб, ислам өлкәләринин башчылары илә көрүшләр кечирдим, данышығлар апардым.

Билирсиниз, ғыса вахтада көрүлән бүтүн бу ишләр ону нүмајиш етдирир ки, биз харичи өлкәләрдә Азәрбајҹанын мүстәғиллијини танытмағ, моһкәмләндирмәк ишини апарырығ вә бундан сонра да апарачагығ. Амма јенә дә дејирәм, харичи өлкәләрдә көрүлән ишләрин һамысы бизим ихтијарымызда дејил.

Билирсиниз ки, Азәрбајҹанын мүстәғиллијинә сидд олан өлкәләр, гүввәләр, чәмијјәтләр вар. Бәли, дунјада елә гүввәләр вар ки, Азәрбајҹанын мүстәғил дәвләт олмаасын истәмирләр. Дунја да көрүр ки, сәккиз илдир Ермәнистан Азәрбајҹанә тәчәвүз едир. Азәрбајҹан торпағларынын ијирмин фаиз Ермәнистан силәһли гүввәләри тәрәфиндән ишғал едилмишидр. Ишғал алтында олан торпағларымыздан бир милјондан чоһ вәтәндашымыз јериндән-јурдуңдан зорла чыхарылыбдыр, әксәријјәти чадырларда агыр вәзијјәтдә јашајыр. Бу, дунјада надир һалдыр.

Дунја статистикасынын мә'луматына көрә јер үзүндә ијирмин милјон гагчын вар. Бунун бир милјону Азәрбајҹандадыр. Једди милјон әһалиси олан өлкәнин вәтәндашларынын бир милјону гагчын вәзијјәтиндәдир. Азәрбајҹанә гаршы олан бу тәчәвүз әләләтсизликдир. Бу, мисли көрүнмәмиш бир шәјдир. Анчағ буну дунјаја субут етмәк ки, Ермәнистан Азәрбајҹанә бу чүр тәчәвүз едиб вә Ермәнистан тәчәвүзкардыр—бу, асан мәсәлә дејилдир. Чүнки дунјада Ермәнистан дәстәкләјән, она көмәк едән, дајағ дуран бөјк өлкәләр вар. Бунларын бир чоһу бизимлә дә ҹахын әләгәдәдир. Амма бунларын Ермәнистанла әләгәләри биздән дә

јахшыдыр. Онларын ичәрисиндә Ермәнистанын дајағы о гәдәр бөүкдүр ки, дөвләтләрарасы әлағәлләри бизимлә јахшы олмасына бахмајарағ, онлар Ермәнистана көмәк едирләр. Буна көрә дәр Ермәнистанын төчәүзкарлығынын гарышыны алмағ чәтиндир. Бурада Ермәнистан лоббисинин Азәрбајҹана гаршы фәалијјәти чох мұһым рол ойнајыр. Бу лобби һәр јердә—Америкада да, Франсада да, Алманијада да, башға өлкәләрдә дәр вар—һамысында вар.

Ајдындыр ки, ермәни лоббиси чох күчлүдүр. Америкада онларын күчү чох бөүкдүр, башға өлкәләрдә дәр чох бөүкдүр. Амма бу о демәк дејил ки, һәр шеј лоббинин әлиндәдир, јох. Биз өз сјајәсәтимизи апарырығ, сјајәсәтимизи апарарағ Азәрбајҹанын һүгүгларыны дунјанын һәр јериндә таныдачагығ вә онларын гәбул едилмәсинә наил олачагығ. Бах бунун үчүн, Азәрбајҹанын мүстәғиллијини горуууб сахламағ, мөһкәмләндирмәк, инкишаф етдирмәк үчүн өлкәмиздән кәнарда јашајан сојдашларымызын фәалијјәтиндән дәр чох шеј асылыдыр.

Мән үмидварам ки, сизин јаратдыгыңыз федерасија бу мәҹсәдләрә хидмәт едәчәкдир, республикамызла бирликдә сиз Азәрбајҹанын харичдә олан проблемләринин һәлл едилмәсиндә јахындан иштирак едәчәксиниз. Биз сизинлә әлағә сахлајырығ вә бу әлағәлләри даһа да сыхлашдырмағ истәјирик. Биз сизинлә биһ олмағ истәјирик. Биз, республикамызын вәтәндашларыны, бир президент кими шәхсән мәни өлкәмиздән кәнарда јашајан һәр бир азәрбајҹанлы, онун һәјәти, вәзијјәти марағландырыр. Мән һәр бир азәрбајҹанлы һағғында дүшүнүрәм. Мән истәјирәм ки, Алманијада јашајан һәр бир азәрбајҹанлы да һәм јахшы јашасын, һәм дәр һөрмәтли адам олсун, дөвләтдә јер тутсун. Мән буну истәјирәм. Чүнки бу нә гәдәр чох олса, азәрбајҹанлыларын дунја милләтләрин ичәрисиндә елм, биләк, зәка сәвијјәсинин бир о гәдәр јүксәк олдуғуну көстәрәчәкдир.

Шәхсән мән азәрбајҹанлыларын ајры-ајры өлкәләрдә јашамасыны тәби вә лүзумлу һесаб едирәм. һамымыз бир јерә јығышсағ нә олачағ? Лазымдыр ки, Америкада да, Алманијада да, Франсада да, Инкиләрдә дәр, Белҹикада да, һолландијада да—һәр јердә азәрбајҹанлылар олсун. Амма азәрбајҹанлы садә бир вәтәндаш кими јох, елә олсун ки, онун шәхсиндә Азәрбајҹан сәсләнсин, өлкәмизин бајрағы галҹсын, халғымызын милли мәдәнијјәти, дили, әдәбијјәти, инчәсәнәти сәсләнсин.

Она көрә дәр шәхсән мән белә һесаб едирәм ки, Алманијада нә гәдәр чох азәрбајҹанлы јашајырса, бу чох јахшыдыр. Бундан соңра бундан да чох јашајачғаса, бу чох көзәл олачағ. Үмумијјәтлә, азәрбајҹанлылар әһали артымына көрә Аврора милләтләриндән үстүндүрләр. Мән билмирәм, Алманијада вәзијјәт нечәдир. Азәрбајҹанда әһалинин артымы башға өлкәләрә нисбәтән јүксәкдир. Сон вәхтлар вәзијјәтин агыр олмасына көрә бу артым бир гәдәр

азалыбдыр. Амма әһали нә гәдәр чох артса, бир о гәдәр јахшы олар.

Алманијада нә гәдәр азәрбајҹанлы јашајыр? Јүз әдди мин. Нә гәдәр түрк јашајыр? Ики милјон. Билериниз, бир милләтик, һамымыз бир көкдәник. Она көрә дәр көрәк азәрбајҹанлылар да, түркіјәлиләр дәр бир-биринә дајағ олсун, әл-әлә версинләр. Дунјада бизим үчүн, јаһни азәрбајҹанлылар үчүн ән биринчә дајағ түркләрдир. Јенә дәр дејирәм, биз һамымыз бир көкдәник.

Федерасијанызын бурадакы нүмәјәндәләриндән бири деди ки, Игдырдандыр. Бу јахынларда Игдырын бәләдијјә башғаны вә дикәр нүмәјәндәләри республикамызла кәлмишдиләр. Мән онларла көрүшүб сөһбәт етдим. Игдыр Түркіјәнин чох көзәл бир күшәсидир. Игдырдан олан адамлары мән Алманијада да, Инкиләрдә дәр, Америкада да, Белҹикада да, Франсада да, һәр јердә көрүшүәм. Амма Игдыр кичик бир јердир, о гәдәр дәр бөүк дејил. Игдыр ики ил бундан әввәл вилајәт олуб. Игдырлылар отуз ил иди ки, вилајәт һүгүгү алмаға чалышырдылар. Вахтилә мән Нахчыванда јашајаркән бу барәдә өз фикрим Түркіјәнин президенти мәрүмун Турғут Әзәлә да, әзиз достум, индики президенти Сүлејман Дәмирәлә дәр дејирдим ки, Игдырын вилајәт олмасы мәсәләсини һәлл етмәк олар вә онлар да һәлл етдиләр. Игдырын вилајәт олмасы илә әлағәдәр кечирилән мәрәсимдә о вахт мән дәр иштирак етдим. Нәнки иштирак етдим, орада нитг сојлағым. Ораја һөрмәтли Сүлејман Дәмирәл, бир чох назирләр дәр кәлмишдиләр.

Јенә дәр дејирәм, түркләр дәр, азәрбајҹанлылар да бирдиләр. Игдырда да, Истанбулда да, дикәр јерләрдә дәр јашајан түркләр бизим үчүн әзиздиләр.

Сиз бир мәсәләни дәр билмәлисиниз ки, Азәрбајҹанда сон илләр бәзи адамлар дејирләр ки, биз түрүк, дилимиз дәр түрк дилидир. Биз бир көкдәник, амма бу бир көкдән нечә будағ кеңиб. Анadolуда јашајанлар да, Гәзәкстанда да, Гәзәкыстанда да, Түркмәнистанда да, Дағыстанда да, Гүрҹыстанда да јашајанлар түркләрдир. Чиндә јашајан ујғурлар да түркләрдир, амма онлар бир көкүн һәрәси бир шәхәсидир. О шәхәни итирмәк лазым дејил. Нечә дејәрләр, онларын һамысыны бир рәнкдә рәнкләмәк лазым дејил. Јенә дәр дејирәм, көк бирдир. Республикамызда демнишк, биз азәрбајҹанлыығ.

Биз јени конститусија гәбул етдик. Орада јазылды ки, биз азәрбајҹанлыығ, дөвләт дилимиз Азәрбајҹан дилидир. Азәрбајҹан дили түрк дилләри групна мөхәсәс олан бир дилдир. Түрк дилләри групунун бир толу Анadolу түркләринин, бир голу азәрбајҹанлыларын дилидир. бири өзбәкләрин, бири гүргүзларын, бири газахларын вә башғаларыныдыр. Она көрә дәр бу үмуми көкләри һәмишә горуумағ лазымдыр. Чүнки көкүмүз, дилимиз, динимиз, милли адәт-әңәнәләримиз бизи бир-биримизә

бағлағлар вә бағламалыдыр. Бунун аҹасында да биз бир олмалығыз. Амма ерни заманда, бир дили башғасынын ичәрисиндә әритмәк лазым дејил.

Дунјада бир көкдән олан нә гәдәр милләтләр вар. Бу, өз рәңкарәңклигини нә гәдәр көстәрә, о гәдәр дә күчлү олачағ. Амма бир дили башға дилин ичәрисиндә әритсән, печә дејерләр һорра чыхачағ. һоррадан да бир шеј чыхмаз.

Делиниз ки, бурада ики миллион түрк вар. Бир-биринизә даја олун. Мән бу күн Алманијада јашајан ики миллион түркүн һамысы илә корүшмәк истәрдим. Мән онларын һамысыны өзүм үчүн доғма һесаб едирәм. Онлар сизин үчүн дә доғма олмалыдыр. Алманијада 150 мин азербәјҹанлынын јашамасы да јакшы һалдыр. Чалышын азербәјҹанлылығыншы бундан сонра даһа да мөһкәмләндириң.

Билерсиниз, Анадолуда, Өзбәкистанда, Азербәјҹанда јашајанларын һәрәсинин өзүнәмәхүс хүсусијәтләри вар. Мәсәләң мән фәхр едирәм ки, Азербәјҹан дили совет һакимијәти дөврүндә чох инкишаф етди, даһа да зәңкинләшди. Адәтән совет һакимијәти дөврүнү чох тәңгид едирләр. Амма олан һәгигәтләри дә унутмағ, гараламағ олмаз. Бизим дилимиз мән о илләрдә инкишаф етди. Дилимизин грамматикасы, гануналары һағғында б доврда нә гәдәр әсәрләр јазылды. Азербәјҹан дили һағғында һарада белә әсәрләр јазылыб? Бәли, белә әсәрләр совет һакимијәти дөврүндә јазылды. Јенә дә дејирәм, тарихи гараламағ олмаз.

90-чы илләрдә Азербәјҹанда истиғлал әһвал-руһијәси чох күчлү олан заман бәзиләри белә һесаб едирди ки, бундан табағ нә олубса, онун үзәриндән хәтт чәкмәк лазымдыр. Халғымыз јашајыб, јарадыб, гуруб. Халғымыз өз инчәсәнәтини, мәдәнијәтинин әдәбијәтини инкишаф етдириб вә бүтүн буналарын үзәриндә инди мустәғил Азербәјҹан Республикасы вар. Мустәғил Азербәјҹан дејәндә тәк әрази нәзәрдә тутулмур. Дөвләт гурулушу тәкчә дөвләтдән ибарәт дејил, онун мәдәнијәти, едми, али тәһсилди, бәјтк иғтисади потенциалы вар, һәр шеји вар. Мән ону да дејим ки, Азербәјҹан дунјанын чох-чох олкәләриндән һеч дә керидә дејил.

Доғрудур, инди республикамыз боһран дөврүнү јашајыр. Бу, кечиб келәчәк. Әкәр биз Ермәнистанын тәчәвүзүндән гуртара билсәк, бир нечә илдән сонра Азербәјҹанын иғтисади вәзијәти чох јакшы олачағдыр. Мән һесаб едирәм ки, биз буна да наил олачағыз, торпағларымыз да азад едәчәк, Азербәјҹанын әрази бүтөвлүүнү дә тәмиң едәчәк. Азербәјҹан мустәғил дөвләт кимн бүтүн әразисинин саһиби олачағдыр.

Сизинлә корүшүмдән мән бир даһа мәмнун олдуғуму билдирирәм. Корүшләрим бу күн давам едәчәк. Јаратдығыныз федерасијанын бундан сонра да јашамасы, мөһкәмләнмәси наминә сизин һамымыза чансағлығы, уғурлар арзулајырам. Сағ олун.

АЗӘРБАЈҹАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ БЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЈА-АЗӘРБАЈҹАН ФОРУМУ ИДАРӘ БЕЈ'ӘТИНИН ҮЗВЛӘРИ ИЛӘ КОРҮШҮ

Азербәјҹан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев Алманија Федератив Республикасына рәсми сәфәринин биринчи күнү—иулуң 1- дә Боһнда Алманија—Азербәјҹан форуму идарә һеј'әтинин вә рәјасәт һеј'әтинин үзвләри илә корүшд.

Азербәјҹанын Алманијадакы фовгәл'адә вә сәләһијәтли сәфәри һүсејнаға Садыгов корүшү кириш созу илә ачарағ деди ки, республикамызың бу өлкәләки достларынын тәшәббусу илә иулуң 27-дә Алманија—Азербәјҹан форуму јарадылмышдыр. Форумун әсас мәғсәди өлкәләримиз арасында һәртәрәфли әмәкдашлығы инкишаф етдирмәк, әдагәләримизин даһа да дәринләшмәсинә комәк етмәкдир.

Сонра форумун идарә һеј'әти сәдринин мтавини, АФР-ин кечмиш назири чәнәб һанс Кеслер чыхыш етди. Натиг Азербәјҹан Республикасынын президенти һејдәр Әлијеви сәмини саламлајарағ деди ки, өлкәниздә корүлмәли чох ишләр олдуғуну билдирик, она корә дә форум бурада елә тәдбирләр кормәјә чалышачағдыр ки, сизин Азербәјҹандакы ишләринизи аз да олса јүнкүлләшдирә билсин. Гејд олунду ки, форум Алманија—Азербәјҹан достлуғу чәмијјәтинин нәздиндә фәалијәт көстәрәчәкдир.

Чәнәб Кеслер билдирди ки, форум үч әсас истиғамәтдә— иғтисадијјат, сијасәт, мәдәнијәт вә тәдғигат саһәләриндә иш корәчәкдир. Азербәјҹанын чичәкләнән бир өлкә олмасы үчүн биз бүтүн имканларымыздан истифадә едәчәк. Чоғрафи-стратежи бахымдан Азербәјҹан бәјтк әһмијјәти олан дөвләт, Авропа илә Асија арасында корүндүр. Куман едирәм ки, белә бир өлкәдә иш корә билмәк үчүн алманларын кифәјәт гәдәр мә'луматы вә тәчрүбәси вар.

Натиг президент һејдәр Әлијевә мурачиятлә деди ки, ики ил бундан әввәл Сиз "Сајт" гәзетинә вердијиниз мусабибдә алманлары Азербәјҹанда иш кормәјә дә'вәт етмисиниз. Инди бизим Сизин јардымыныза вә достјанинизә еһтијачымыз вар. Форума көндәрдијиниз тәбрик мәктубуңуза корә дә Сизә миннәт-дарлығымызы билдиририк. Корүңүр, артығ сөздән ишә кечирик вә үмидварам ки, бүктүкү гәдбирлә онун мөһкәм өзүлүнү гојмушүг.

Чыхышынын сонунда чәнәб Кеслер форумун рәһбәрлији алынған президент һејдәр Әлијеви бир даһа сәмини саламлајарағ она сәфәринин уғурлу кечмәсини арзулады.

Сонра Азербәјҹан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев корш иштиракчылары гаршысында чыхыш етди.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЕВИН ЧЫҖЫШЫ

—Һөрмәтли ханымлар вә чәнаблар!

Бу күн сизинлә, јеничә јаранмыш Алманија—Азәрбајҗан форуму иларә һеј'әтинини вә рәјасәт һеј'әтинини үзвләри илә кортшмәјимдән чох мәнһунам вә буна чох севиһирәм.

Азәрбајҗан Республикасы бешинчи илдир ки, мүстәгил дәвләт кими јашајыр. Советләр Иттифагынын дағымласы дунјада чох бәјүк дәјишкликләр мејдана кәтирмишидир. Бу дәјишкликләрдән ән мүһүм ондан ибарәтдир ки, кечмишдә Советләр Иттифагына дахил олан республикалар өз милли азадлығына, дәвләт мүстәгиллијинә наил ола билмишләр. Үмумијјәтлә, 80-чи илләрин икинчи јарысында вә 90-чи илләрин әввәлләриндә дунјада кәдән просесләр һәм Алманија үчүн, һәм дә кечмиш Совет Иттифагы Республикалары, о чүмләдән Азәрбајҗан үчүн чох әһәмијјәтли вә фајдалы олмушдур.

1991-чи илин октябрында нәһајәт, Алманија бирләшмиш вә икинчи дунја мүһарибәсиндән сонра Алманијанын парчалан масына сон гојулмушдур. Бунун Алманија вә бүтүн дунја үчүн нә гәдәр бәјүк, әләмәтдәр һадисә олдуғуну сиз дә, биз дә чох јашын дәрк едирик. Берлин дивары учурулду, Алманија бирләшди, Алманија Авропанын мәркәзиндә вәһид бир дәвләт, өлкә кими дунја бирлијиндә өз јерини тутубдур вә дунја бирлијиндә онуң өзүнәмәхсус фәалијјәти вар.

Алманијанын тарихи дә, алман халгынын әсрләр боју кечдијјәтлә вә XX әсрдә Алманијанын башына кәлмиш бәләләр да мә'лумдур. Ејни заманда әсрин икинчи јарысында Алманијанын нәһајәт, бирләшмәси, иғтисади вә демократија чәһәтдән дунјанын ән сәвијјәли өлкәләриндән бир олмасы Алманијанын һәр бир вәтәндашыны, һәр бир алманы, шүбһәсиз ки, севиһидир. Биз дә буна севиһирик вә мән сизи бу мунасибәтлә бир даһа үрәкдән тәбрик едирәм. Үмидварам ки, Алманија буһдан сонра даһа јени наилијјәтләр әлдә едәчәкдир.

Алманијанын, алман халгынын бәшәр тарихиндәки хидмәтләринә, әлдә етдији наилијјәтләрә Азәрбајҗан халгы чох бәјүк һөрмәт вә еһтирамла јанашыр. Алман халгынын бәјүк наилијјәтләри вар. Мүстәгил Азәрбајҗан Республикасы бу өлкә илә сых әлағә сахламағ вә буну күндән-күнә моһкәмләндирмәк үчүн бүтүн сәјләрини кәстәрир.

Сиз Алманијада бирләшдијиниз заман Азәрбајҗан да өз мүстәгиллијини әлдә едидир. Јә'ни Алманијанын бирләшмәси ики Алманијанын бир-биринә говушмасы вахты Азәрбајҗан да өз дәвләт мүстәгиллијини газаныбдыр. Бу бахымдан биз бир биримизә чох бәһзәјирик. Аңчағ бәјүк фәргимиз дә вар. Фәри

ондан ибарәтдир ки, икинчи дунја мүһарибәсиндән сонра Гәрби Алманија чох бәјүк иғтисади наилијјәтләр әлдә едиб вә Алманија бирләшәркән Шәрғи Алманијаны өз једәјинә, бәдәсинә алыбдыр, мәнәд олан мә'лумата кәрә, бу беш илдә Шәрғи Алманијанын да иғтисади вәзијјәтинин үмумалманија сәвијјәсинә кәтириб чыхарыбдыр.

Азәрбајҗан исә Советләр Иттифагы дағымладан сонра өз мүстәгиллијини әлдә едән заман Советләр Иттифагынын дағымласы вә јаранмыш бәшәр вәзијјәти илә әлағәдәр чох агыр иғтисади проблемләрлә растлашды. Бизим дә Гәрби Алманија кими бир јарымыз олсады, шүбһәсиз ки, бу беш ил мүддәтиндә сиз кечдијиниз јолу мәһарәтлә кечә биләрдик. Амма биз буһдан мөһрумуг. Үстәкәл, Ермәнистанын Азәрбајҗанга гаршы тәчәвүзү вә бунун нәтичәсиндә Азәрбајҗан торпағларынның ијирми фазинин ишғал едилмәси, ишғал олунмуш әразиләрдән бир милдондан артығ вәтәндашымызын јериндән-јурдундан зорла чыхарылмасы Аңчағ бүтүн бунлара бахмајарағ, Азәрбајҗан халгы дәвләт мүстәгиллијини әлдә етмәји өзү үчүн тарихи һадисә сәјыр вә биз инди, бу агыр, чәтин вәзијјәтдә мүстәгил дәвләтимизи гурур, өлкәмызин мүстәгиллијини моһкәмләндиририк.

Кечмишдә Советләр Иттифагына дахил олан вә инди мүстәгил дәвләт олан өлкәләрин һамысы ејни вәзијјәтлә дејил вә һамысы да дәвләт мүстәгиллијини ејни вәзијјәтдә сахлаја билмир. һәр бир өлкәнин өзүнә хас олан проблемләри вар. Бизим дә проблемләримиз вар. Аңчағ бир шәј бизим үчүн адындыр вә истәјирәм сиз дә буну биләсиниз ки, бүтүн бу проблемләрә, чәтинликләрә бахмајарағ, Азәрбајҗан өз мүстәгиллијини һеч вахт әлдән вермәјәчәк вә Азәрбајҗан Республикасынын, Азәрбајҗан халгынын дәвләт мүстәгиллијини әбди олачағдыр.

Азәрбајҗанын бәјүк тәби сәрвәтләри вар. Азәрбајҗан халгы истә дадлы халғдыр. Бизим халгымызын чохәсрлик, шәрәфли тарихи вар. Азәрбајҗанын јазычылары, шаирләри, бәстәкарлары дунја мәдәнијјәтинә бәјүк-бәјүк тоһфәләр верибләр. Азәрбајҗан мүстәгил дәвләт кими јашајыр вә дунја бирлијиндә даим өзүнәмәхсус јерини тутмаға гадирдир.

Бизим үчүн ән агыр проблем Ермәнистанын Азәрбајҗанга гаршы етдији тәчәвүз вә онун нәтичәсиндә өлкәмызә вурулушу зәрбәләрдир. Азәрбајҗан суһ сјајасәти анарыр. Биз истәјирик ки, бәлкәмыздә дә, бүтүн Гағгазда да суһ олсун, дунјанын һәр јериндә суһ олсун. Она кәрә дә Ермәнистанын тәчәвүзү нәтичәсиндә Азәрбајҗанга вурулан бүтүн зәрбәләрә бахмајарағ, ики ил бундан өнчә биз Ермәнистанла Азәрбајҗан арасында мүһарибән, аташи дајандырмышығ.

1988-чи илдән Ермәнистанын Азәрбајҗанга гаршы башладығы тәчәвүз нәтичәсиндә биз бәјүк иткиләр ермишик, чох шәһидләр

вермишик, кәңчләримизин бир чоху бу муһарибәдә өзләрини гурбан верибләр. Буналарын нә демәк олдугуну сиз, алманлар бәлкә дә һамыдан јакшы билирсиниз Мәсәлән, инди мәнә тәрчүмәчилик едән, алман дилини јакшы билән Азәрбајҹан профессору Чәркәз Гурбанлынын оглу 1994-чү илдә торпағларымыз муһарибә едәркән 26 јашында шәһид олубдур.

Анчаг бүтүн бунлара бахмајараг биз Ермәнистанла сүлһ јаратмаг, муһагишәни сүлһ јолу илә арадан алдырмаг истәјирик. Бундан өтрү дә чох конструктив аддымлар атырыг. Биз әдаләт тәләб едир вә мәсәләнин әдаләтлә һәлл олунмасыны истәјирик. Әдаләт дә ондан ибарәтдир ки, Азәрбајҹанын ишгал едилмиш бүтүн торпағлары азад олунмалы, Ермәнистанын ишгалчы гүввәләри Азәрбајҹанын әразисиндән гед-шәртсиз чыхмалдыр. Азәрбајҹанын әрази бүтөвлүјү, сәрһәдләринин тохунулмазлыгы бәрпа олунмалдыр. Бу, адичә бейнәлхаләк һүгүг нормаларынын тәләбидир. Биз һеч бир олкәнин торпагына көз дикмирик, амма өз торпагымызин да бир метрини белә һеч кәсә верә билмәрик. Биз бу шәртләр дахилиндә Ермәнистанла данышыглар апарыр вә муһагишәә сүлһ јолу илә сон гојмаг истәјирик.

Амма бүтүн бу проблемләрә бахмајараг, мүстәгил Азәрбајҹан Республнкасы өз мүстәгиллик јолу илә чох инамла кедир. Биз Азәрбајҹанда һүгүги демократик дәвләт гуруруг, игтисадијатымыз базар игтисадијаты принципләри әсасында дәјишидирик, мүлкәјјәтин өзәлләшдирилмәси програмыны сүр'әтлә һәјатә кечиририк, сәрбәст игтисадијат, тәшәббүскарлык, азад сәһибкарлык принципләрини бәргәрар едирик. Бу принципләр әсасында дунјанын бүтүн өлкәләри илә гаршылыгы сүрәтдә фајдалы әлагәләр гуруруг. Азәрбајҹанын тәбиә сәрвәтләриндән, бөјүк игтисади потенциалындан мүштәрәк истифадә олунмасы үчүн дунјанын ширкәтләри илә иш көрмәә һазырыг вә бу сәһәдә мүәјјән наилијәтләр әлдә етмишик. Азәрбајҹанын зәнкин нефт вә газ јатагларындан истифадә олунмасы үчүн дунјанын—Американын, Авроранын ири нефт ширкәтләри илә 1994-чү, 1995-чи илләрдә вә һәһәјәт, бу ил, 1996-чы илдә бөјүк мугавиләләр имзаламышыг вә бунлар һәјатә кечирилик. Азәрбајҹан игтисадијатынын бүтүн башга сәһәләриндә дә харичи өлкәләрлә, ширкәтләрлә мүштәрәк иш көрмәк үчүн бөјүк имканлар вар. Биз буну дунјаја бәјан етмишик вә мән бу күн сизә бир даһа дејирәм ки, Азәрбајҹан дунја сәрмәјочиләри үчүн, мүштәрәк иш көрмәк үчүн ачыгдыр.

Бу бахымдан биз Алманија илә игтисади әлагәләри кенишләндирмәә чалышырыг вә сабаһ, сонракы күнләрдә өлкәнин дәвләт, һөкүмәт, рәйбәрләри, бөјүк ширкәтләри илә бу бәрәдә конкрет данышыгларым олачагдыр. Биз Алманијаны өзүмүз үчүн чох дәјәрли тәрәфлаш һесаб едир вә бүтүн сәһәләрдә әмәкдашылыг

етмәк истәјирик. Бизим гапыларымыз ачыгдыр.

Билирсиниз ки, бу илин апрелиндә Азәрбајҹан Аврора Бирлији илә әмәкдашылыг һаггында сазыш имзалајыбдыр. Бир һәфтә бундан өнчә Страсбургда Азәрбајҹан гонаг сифати илә, јә һи һамизәд шәклиндә Аврора Шурусасына гәбул олуубдур. Бунлар һамысы Азәрбајҹанын Аврораја мәнсуб олдугуну, ејни заманда Азәрбајҹанда дәвләт гуручулуғунун, чәмијјәтимизин артыг Аврора стандартларына ујғун олдугуну көстәрир.

Кечән ил үмумхалг референдуму васитәсилә Азәрбајҹанын илк конституцијасыны гәбул етдик, демократик сечкиләр нәтичәсиндә, чохпартијалылыг принципи әсасында Азәрбајҹанын илк парламентини сечдик. Азәрбајҹанда 30-дан чох партија, о чүмләдән бир чох мүхалифәт партијалары фәалијәт көстәрир. Өлкәмиздә мәтбуәт азадлыгы, сијаси плурализм тәм бәргәрар олмушдур. Инсан һүгүгларынын горунмасы Азәрбајҹан дәвләтинин әсас принципләриндән биридир. Бунлар һамысы ону нүмајиш етдирик ки, Азәрбајҹанын Алманија илә сых әмәкдашылыг етмәси үчүн бүтүн сәһәләрдә әсаслар јараныбдыр.

Бу бахымдан Алманија—Азәрбајҹан форумунун јаранмасыны чох әләмәтдәр һадисә һесаб едирәм. Бизим чох еһтијачымыз вар, хүтәссән Азәрбајҹан һәгигәтләрини дунјанын билмәсинә, о чүмләдән Алманијанын һәр јериндә билинмәсинә еһтијачымыз вар. Тәәссүфләр олсун ки, Азәрбајҹан һәгигәтләр дунјада һәлә ки, олдугу кими мә'лум дејилдир. Биз чалышырыг ки, өзүмүз олдугумуз кими таныдаг. Чалышырыг ки, Азәрбајҹан, халғамыз һаггында, өлкәмиздә кедән демократик просееләр, игтисади дәјишикликләр һаггында бүтүн өлкәләрдә долгун тәсәввүр олсун. Она көрә дә Алманија—Азәрбајҹан форумунун имканларына еһтијачымыз чохдур. Үмидварам ки, сиз Алманија илә Азәрбајҹан арасында олан әлагәләрин даһа да кенишләnmәси, инкишаф етмәси вә мөһкәмләnmәси үчүн чох иш көрә биләрсиниз вә арзу едирәм ки, чох иш дә көрәсиниз. Биз бунун үчүн өз тәрәғимиздән әлимиздән кәләни едәчәјик. Чәнаб Кеслерин дејији кими, истәрдик ки, сизин форум Азәрбајҹан үчүн Алманијада күчлү бир лоббијә чеврилсин. Үмидварам ки, белә дә олачагдыр.

Алманија командасынын Аврора футбол чемпионатында галиб кәлмәси муһасибәтилә сизи үрәкдән тәбрик едирәм. Дунјанын футбол һәвәскарлары дунән Лондонда кечирилән бу футбол матчыны чох бөјүк марагла изләјирдиләр. Азәрбајҹанда да футбол һәвәскарлары чохдур вә өлкәмиздә дә футбол матчыны телевизија илә чох адам бахыбдыр, о чүмләдән мән дә һәмин ојуну телевизија илә әввәлдән ахырадәк сәјр етмишәм. Матчын биринчи јарысында чох наһаһәт идим, чүнки илк голу чәхләр вурдулар. Ојунун сонуна 25 дагигә галанадәк вәзијәт белә иди. Мән наһаһәт идим ки, бирдән алманлар улдузарлар, сонра да мә'јус

оларлар, бизим дә бураја сәфәримиз јахшы олмаз. Она корә ојуну бәр саниҹ илзләрдим. Матча оғлумла бирликдә бахырдым. О мәни сахит едирди ки, нараһат олма, алманлар удачаглар. Бу сөһбәтиниздән бир нечә дәғигә сонра алманлар биринчи голу вурдулар. Биз икимиз дә әл чалдыҹ. Амма Лондон стадионунадаки алманлар о гәдәр әл чалырдылар ки, бизим әл чалмагымызы һеч кәс ешитмирди.

Һөһајәт, матч Алманијанын гәләбәси илә битди. Мән чоҳ севиндим. Телевизија илә корүрдүм ки, чәнаб һелмут Кол нә гәдәр севинир вә көнлу шаддыр. Сизи бир даһа тәбрик едир вә белә шәraitдә Алманијаја кәлмәјими чоҳ көзәл һадисә һесаб едирәм. Күман едирәм ки, бүтүн алманлар, о чүмләдән дәвләт вә һөкүмәт башчылары да чоҳ хейрһаһ олачаглар. Ешитдијимә корә, сон 20 илдә илк дөфәдир ки, Алманија Европа чемпионатында гәләбә чалыбдыр. Күман едирәм ки, инди һамыны кефи јахшыдыр вә бу, Алманија—Азәрбајҹан форумунун ишинә дә мүсбәт тәсир кәстәрәкчәдир. Сизин һамынызы Азәрбајҹана дә һөт едирәм, орала сизинлә корүшмәјимдән чоҳ мәмнун олачагам. Күман едирәм ки, вахт тапыб кәлмәдисиниз, чүнки Азәрбајҹанын көрмәсиниз, ону истәнилән сәвијјәдә тәблиҹ дә едә билмәсиниз. Мән сизинлә даим әмәкдашыҹ едәчәјәм. Сизә чансагылыгы, хошбәхтлик арзулајырам.

Чәнаб һанс Кеслер Азәрбајҹан һаггында әтрафлы маълумат вердији үчүн президент һейдәр Әлијевә тәшәккүр едәрәк билдирди ки, бу, бизим Азәрбајҹаны тәсәвүр етмәјимизә имкан јаратды вә кәләчәк әмәкдашылыгымызын уғурларынын әсасы олачагдыр. Чәнаб президент, Сиз Алманијаја вә бу форума үмид ола биләрсиниз.

Сонра форумун идарә һейәтинин үзвү, еһтијада олан һәрбчи чәнаб Бругкеман Азәрбајҹанын гагчын вә көчкүндәринә һуманитар јардым кими 100 јерлик сәјјар хәстәхана үчүн аваданлыгы вә 200 килограм даһа-дәрман ајрылдығыны билдирди.

Алманија—Азәрбајҹан форуму иларә һейәтинин дикәр үзвү—һанш Крисел корүшдә чыхыш едәрәк деди ки, јаратды вә мәдәнијјәт сәһәсиндә әлағәләрин иһкишаф етдирилмәси үчүн әлимдән кәләни едәчәјәм. Сиз дединиз ки, гапыларыныз бизим үчүн ачыгдыр. Бу мәни чоҳ севиндирди. Сизин дә һәттинизи гәбул едиб мәйнушијјәтлә өлкәниздә ишләмәк истәрдим.

Корүш сәммимлик вә мейрибаһлыгы шәraitиндә кечди.

АЗӘРБАЈҹАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЙДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЈАДАКЫ АЗӘРБАЈҹАН ДИАСПОРУ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Республика президенти һейдәр Әлијев Алманијаја рәсми сәфәри заманы ијулуи 1-дә бу өлкәдәки Азәрбајҹан диаспорунун

нумајәндәләри илә корүшдү. Сојдашыларымыз дәвләтимизин башчысыны һәрарәтлә гаршыладылар.

Президент һейдәр Әлијев корүшдә чыхыш етди.

АЗӘРБАЈҹАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЙДӘР ӘЛИЈЕВИН ЧЫХЫШЫ

—Һөрмәтли ханымлар вә чәнаблар, һөрмәтли достлар!

Мән сизин һамынызы Азәрбајҹан халгы адындан, Азәрбајҹан Республикасынын вәтәндашылары адындан сәмими гәлбдән саламлајырам вә сизинлә бүгүнкү корүшүмдән чоҳ мәмнун олдуғуму билдирирәм. Бир нечә саат бундан өнчә Азәрбајҹандан бураја, Бонн шәһәринә кәлмишәм вә сабаһ мәним Алманијада рәсми сәфәрим башланыр. Алманијанын дәвләт вә һөкүмәт башчылары илә корүшләрим вә Алманија Бундестагында, ајры-ајры ширкәтләрдә чоҳ аһәмијјәтли корүшләрим олачагдыр.

Бизим сәфир мәнә билдирди ки, бу ахшам бу салона Азәрбајҹанын достлары топлашылар. Онлар бәзи харичи өлкәләрин бурадаки сәфирләри, Алманијада јашајан азәрбајҹанлылар вә сојдашыларымыздыр. Мән бу корүшдән мәмнун олдуғуму билдирирәм. Ән әввәл сизин һамынызы Лондонда Европа футбол чемпионатынын финал корүшүндә Алманија јыгма командасынын галиб кәлмәси мүнәсибәтилә үрәклән тәбрик едирәм. Билдирмәк истәјирәм ки, Азәрбајҹанын футбол азаркешләри дүнән бу корүшүн телевизија илә јайымыны чоҳ диггәтлә илзләмишләр вә дејә биләрәм ки, Азәрбајҹанын футбол һәвәскарларынын әксәријјәти Алманија командасына азаркешлик етмишдир. Елә мән өзүм дә Алманија футболчуларынын галиб кәлмәсини истәмишәм. Алманија командасы чемпион адыны газандыгда мән дә сизинлә бирликдә севинишәм.

Алманијаја сәфәримдән мәгсәд Алманија илә Азәрбајҹан арасында бүтүн сәһәләрдә әлағәләрин кенишләндирилмәси вә иһкишаф етдирилмәсиндән ибарәтдир. Азәрбајҹан кәнч мүстәғил дәвләтдир. Кечмиш Совет Иттифагы дагылдыгдан сонра Азәрбајҹан мүстәғиллик әлдә етмишдир вә дәвләт мүстәғиллијинин чәми бешинчи илини јашајыр. Алманија дунјанын ән бөјүк дәвләтләриндән биридир, игтисади чәһәтдән ән иһкишаф етмиш өлкәләрдән биридир. Алманија Европада вә дунјада демократија нүмунәси кәстәрән дәвләтләрдән биридир.

Алманија бөјүк, Азәрбајҹан исә кәнч вә кичик бир дәвләтдир. Алманија бөјүк дәвләтчилик тарихинә малик олан дәвләтдир, Азәрбајҹан исә дәвләт мүстәғиллијинә јеничә наил олан бир дәвләтдир. Бу фәргләрә бахмајараг, бизим арамызда јахшы әмәкдашылыгы үчүн чоҳ бөјүк имканлар вар. Бу әмәкдашылыгынын әсасы

нәдән ибарәтдир? Биринчиси, ондан ибарәтдир ки, Азәрбајҗан мүстәгил дәвләтдир вә өз мүстәгиллијини даим гөрүҗүб сахлајачагдыр. Азәрбајҗанда демократик, һуғуғи дәвләт гурулуру Азәрбајҗан иғтисадийјаты базар иғтисадийјаты јолу илә инкишаф етдирилди, дүнја иғтисадийјаты илә бирләшир. Азәрбајҗанын зәнкин тәбии сәрвәтләри, зәнкин иғтисади потенциалы вар. Азәрбајҗан зәнкин елми потенциалы маликдир. Азәрбајҗанын чох мүһүм чоғрафи-сijasи вә стратеги эһәмијјәти вар.

Алманлар Азәрбајҗанда XIX әсрин әввәлләриндән јашамышлар. Онлар аз олсалар да, өлкәмиздә бу күн дә јашајырлар. Алман капиталы кечән әсрин ахырларындан Азәрбајҗанда мөвчуд олмушдур. Алман капиталынын Азәрбајҗана бу күн дә кәлмәси үчүн бөјүк имканлар вар. Ән эһәмијјәтлиси одур ки, азәрбајҗанлылар чох вәтәнпәрвәр вә гонагпәрвәрдирләр. Онлар һәр бир гонагы чох мейрибанлығла, чох сәмиимјјәтлә гаршыламаға, гәбул етмәјә һазырдырлар.

Азәрбајҗанын гаршысында бир чох проблемләр дурур. Лакин биз бу проблемләрин һәлли јолларыны билирик вә онлары һәлл едәчәјик. Азәрбајҗанын иғтисади чәһәтдән, дәвләтчилик бахымындан, демократија чәһәтдән чох парлаг кәлчәји вар. Буна корә дә мән Алманијаны Азәрбајҗана дә вәт едирәм. Мән Алманијаны Азәрбајҗанын харичи сijasәтиндә, иғтисади мәгсәдләриндә стратеги бир тәрәфдаш кими гәбул едирәм вә һамынызы Азәрбајҗана чағырырам. һамыныза чансағлыгы вә сәадәт арзулајырам. Алман халғына хошбәхтлик вә гаршысында дуран бүтүн мәгсәдләрә чатмасыны арзулајырам. Алманија дәвләтинә дүнја мигјасында тутлугу јери даһа да мөһкәмләндирирмәји вә инкишаф етдирмәји арзулајырам. Алман-Азәрбајҗан достлугуна ешир олсун!

* * *

Кәли Университетинин профессору Рәза Талиби чыхыш едәрәк президент һейдәр Әлијеви Алманијадағы Азәрбајҗан диаспорунун нумәјәндәләри адындан бир даһа саламлады вә онларла көрүш кәлдији үчүн дәвләтимизин башчысына дәрин миннәтдарлығыны билдирди, сојлашларымызын бу көрүшдән бөјүк шәрәф дүјдүгларыны сөјләди. О, өлкәмизин дәвләт мүстәгиллијини даһа да мөһкәмләндирилмәси сәһәсиндә республикамызын рәһбәри һейдәр Әлијевин һәјата кечирдији тәдбирләри Алманијадағы Азәрбајҗан диаспорунун үрәкдән дәстәкләдијини вургулады.

Профессор Р. Талиби Азәрбајҗан диаспору адындан президент һейдәр Әлијевә китаб бағышлады.

Сонра республика инчәсәнәт кимназијасынын шакирди Сурхај Әскәрәв пианочу Ајан Нуријеванын мүшајјәти илә Үзәјир

һачыбәјовун, Мотсартын әсәрләрини ифа етди. Кәнч вокалчынын чыхышы динләјичиләрә бөјүк тәсир бағышлады.

Тамашачылар Азәрбајҗанын халг артистләри Хураман Гасымова вә Фәрһад Бәдәлбәјлинин, һабелә Сурхај Әскәрәвун биркә чыхышыны да алғышларла гаршыладылар.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЈА АЗАД ДЕМОКРАТ ПАРТИЈАСЫНЫН СӘДРИ, БУНДЕСТАГЫН ДЕПУТАТЫ ВОЛФҺАНГ ҺЕРҺАРД ИЛӘ КӨРҮШҮ

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һейдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән ијудуи 2-дә Алманија Азад Демократ Партијасынын сәдри, Бундестагын депутаты Волфһанг һерһард илә көрүшүшдүр.

Чанәб һерһарды сәмиимјјәтлә саламлајан президент һейдәр Әлијев һәмин күн федерал президент Роман һерсоғ, федерал канслер һелмут Кол, харичи ишләр назирин Клаус Кинкел илә апардыгы данышығларын вә Бундестагын кечирдији көрүшләрин Алманија илә Азәрбајҗан арасындағы әмәждашлығын инкишаф

етдирилмәси үчүн мұһым зәмин җаратдығыны нәзәрә чарпдырды. Довләтимизин башчысы Азад Демократ Партијасынын сәдри илә көрүшә дә әһмијјәт вердијини билдирәрәк республикамызда демократик довләт гуручулуғу истигамәтиндә һәјата кечирилән ислаһатлардан сөһбәт ачды, өлкәмызда сийәси партијаларын кениш фәалијјәти үчүн җардылмыш имканлардан бәһс етди.

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијевлә көрүшүндән шәрәф дујдугуну билдирән чәнаб һерһард республикамызын рәһбәринин рәсми сәфәрини өлкәләримиз арасындакы мүнәсибәтләрин инкишафында мұһым һадисә кими гиймәтләндириди. Чәнаб һерһард Азад Демократ Партијасынын Алманијадакы мөвҗејиндән кениш сөһбәт ачды, Бундестагы депутатлары кими фәалијјәтиндән данышды. Сөһбәт заманы өлкәләримизин парламентләри арасындакы әлағәләрин инкишафы барәдә фикр мұбадиләси апарылды вә бир сыра дикәр мәсәләләр нәзәрдән кечирилди.

**АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ
ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЈА ХРИСТИАН-СОСИАЛ
ИТТИФАҖЫНЫН БУНДЕСТАГДАКЫ ДЕПУТАТ
ГРУПУНУН ХАРИЧИ СИЈАСӘТ ҮЗРӘ КАТИБИ
КРИСТИАН ШМИДТ ИЛӘ КӨРҮШҮ**

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән ијулуун 2-дә Алманија Христиан-Сосиал Иттифагынын Бундестагдакы депутат групунун харичи сийасәт үзрә катиби Кристиан Шмидт илә көрүшүшдүр.

Чәнаб Шмидти сәминийәтлә саламлајан президент һејдәр Әлијев республикамызын Алманија илә бүтүн саһәләрдә сых әмәкдашлыға хусуси марағ кәстәрдијини нәзәрә чарпдырды вә бу күн довләт, һөкүмәт башчылары илә, Бундестагын нумәјәндәләри илә кечириди көрүшләрин довләтләримиз арасында әлағәләрин кәләчәк инкишафында мұһым рол ойнаја чагыны билдирди.

Кәч мустәгил республикамызда демократик ислаһатларын һәјата кечирилмәсиндән бәһс едән довләтимизин башчысы өтән илин нојабрында үмумхалг референдуму јолу илә гәбул едилмиш илк демократик конститусиянын Азәрбајҗанда инсан һтуғларынын горунмасында, сийәси плурализм, сөз вә мәтбуат азадлыгынын бәртәғәр олмасына кениш имкан җаратдығыны сөјләди, өлкәмызда демократик парламентин формалашмасындан бәһс етди.

Президент һејдәр Әлијев илә көрүшдән мәнун галдығыны билдирән чәнаб Шмидт республикамызда демократиянын бәртәғәр олунмасы саһәсиндә әлдә едилән наилијјәтләрин Алманијада бөјүк разылығла гаршыландығыны билдирди. Довләтимизин башчысынын АФР-ә рәсми сәфәринин

өлкәләримизин гаршылығлы әлағәләринин даһа да күчләндирилмәсиндә мұһым рол ойнаја чагыны гәјд едән партија хадими өлкәләримизин парламентләри арасындакы мүнәсибәтләрин даһа да јакшылашдырылмасы үчүн нәзәрдә тутулан тәдбирләри јүксәк гиймәтләндириди.

Сөһбәт заманы Алманија Бундестагы илә Азәрбајҗан Милли Мәчлисинин әлағәләринин кәләчәк перспективләрини әкс етирән бир сыра мәсәләләр барәдә фикр мұбадиләси апарылды.

**АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ
ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЈА СОСИАЛ-ДЕМОКРАТ
ПАРТИЈАСЫНЫН БУНДЕСТАГДАКЫ ДЕПУТАТ
ФРАКСИЈАСЫНЫН ХАРИЧИ СИЈАСӘТ ҮЗРӘ КАТИБИ,
ШИМАЛИ АТЛАНТИКА АССАМБЛЕЈАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ
КАРСТЕН ФОГТ ИЛӘ КӨРҮШҮ**

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән ијулуун 2-дә Алманија Сосиал-Демократ Партијасынын Бундестагдакы депутат фраксиясынын харичи сийасәт үзрә катиби, Шимали Атлантика Ассамблејасынын президенти Карстен Фогт илә көрүшүшдүр.

Чәнаб Фогту мөһрибанлығла саламлајан президент һејдәр Әлијев республикамыз илә АФР арасында мүнәсибәтләрин даһа да сыхлашдырылмасы, халғларымызын тарихи достлуғ әлағәләринин мөһкәмләндирилмәси саһәсиндә көрүлмүш ишләри јүксәк гиймәтләндириди. Республикамызын рәһбәринин фикринчә, һәмин күн АФР-ин довләт вә һөкүмәт башчылары илә вә дикәр рәсми шахсләрлә кечирилән көрүшләр бу мүнәсибәтләрин даһа да јакшылашдырылмасына күчлү тәһән верәчәкдир.

Алманија Бундестагы вә Азәрбајҗан Милли Мәчлиси үзвләринин сых әлағәләринин довләтләрарасы әмәкдашлығын инкишафында мұһым ролуну нәзәрә чарпдыран президент һејдәр Әлијев һәр ики парламентин бу саһәдә фәалијјәтинин чанландырылмасынын вачиб олдуғуну билдирди.

Сөһбәт заманы республикамызын мустәгиллијинин горунуб сакланылмасы саһәсиндә гаршыја чыхан чәтиңликләрдән, Ерманистанын Азәрбајҗана тәчавүзүндән вә һәрби мунгаишәнин сүлһ јолу илә арадан галдырылмасы саһәсиндә көрүлән ишләрдән кениш бәһс едилди, Алманијанын азәрбајҗанлы гачыңыналар җардымындан разылығла данышылды.

Көрүшдә Азәрбајҗан-Алманија әлағәләринин инкишаф етидилмәси илә бағлы гаршылығлы марағ доғуран бир сыра мәсәләләрә тохунулду вә харичи сийасәт саһәсиндә әмәкдашлығымызын перспективләри нәзәрдән кечирилди.

АЗӘРБАЈҢАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН ШӘРӘФИНӘ

Алманијаның федерал президенти Һәнәб Роман һерсог ијулүн 2-дә али гонагың—олкәдә рәсми сәфәрдә олан Азәрбајҗан Республикасының президенти һејдәр Әлијевин шәрәфинә зијафәт вермишдир.

Зијафәтдә АФР президенти Роман һерсог вә Азәрбајҗан Республикасының президенти һејдәр Әлијев чыхыш етдиләр.

АФР-ИН ФЕДЕРАЛ ПРЕЗИДЕНТИ РОМАН ҺЕРСОГУН ЧЫХЫШЫ

—Һөрмәтли Һәнәб президент, Сизи Алманија Федератив Республикасында саламлајырам вә гарлы Давосла Сизинлә бир иләвәл башланмыш диалого давам етдирмәјә шадам. Сиз Алманија Федератив Республикасына рәсми сәфәрә кәлән илк Азәрбајҗан президентисиниз. Үмидварам ки, Сизин сәфәриниз дәвләтләримиз арасында хош мунасибәтләрин даһа да кенишләnmәсинә вә дәринләшмәсинә көмәк олачагдыр.

Бу мунасибәтләрин көкләри узаг кечмишә кеңиб чыхыр. О вахтлар һәлә нә Алманија Федератив Республикасы вар иди, нә дә Азәрбајҗан Республикасы. XIX әсрдә илк алман муһачирләри кәнд тәсәррүфаты һесабына өз күн-күзәраныны тә'мин етмәк үчүн Азәрбајҗанә көчүшләр. О дөврүн исләри бу күндәк, мәсәлән, кечмиш Јеленендорф кәндиндә галмагдадыр. Соңралар алман саһибкарлар, мисал үчүн, Сименс гардашлары һәмин көчүндәрә гошулмушлар. Сименс гардашлары һәлә 130 ил бундан әввәл өлкәнизин гәрбиндә—Кәдәбәдә мисәритмә сехи Јарадараг мувафәғгиләт газанмышлар.

Әкәр даһа узаг тарихә нәзәр салсаг, көрәрик ки, өлкәнизин зәнкинлији вә Шәрғә мәхсус әзәмәти, мәдәнијәтининизин рәңкарәнклији вә ифәдәлији әчдәдләримизы һејран гојмушдур. Әлбәттә, о дөврдән данышаркән мән Иоһанн Волфһанг фон Котениң өз "Гәрб—Шәрғ диваны"нда сизин милли шаириниз Низамијә нечә тә'зим етдијини, дә хатырлајырам. Кәлин, бүтүн бу гәдим әләгәләри давам етдирәк!

Соң илләрдә өлкәләримиздә бөјүк дәјишикликләр баш вермишдир. Азәрбајҗан өз мустәғиллијини әлдә етмиш, Алманија бирләшмишдир. Бу бирләшмәнин тезләшмәси вә һәр бир вәтәндаш үчүн керчәклијә чеврилмәсиндән өтрү мәнним өлкәмдә бөјүк сә'јәрләр көстәрмәк ләзими кәлмишдир. Бу вәзифәнин һәјәтә кечирилмәси һәлә дә баша чатдырылмамышдыр. Сизин өлкәниз кениш сијаси вә иғтисади ислаһатлар апармалыдыр. 1995-чи ил нојабрын 12-дә кечирилмиш парламент сечкиләри бу истигамәтдә

мүһүм аددым олмушдур. Лакин сиз дә һәлә чоһ иш көрмәдисиниз. Биз баша дүшүрүк ки, базар тәсәррүфатына доғру кәлән јол чоһ чәтин вә әзијәтлидир. Лакин бунун башга јолу јохдур. Тәчрүбә көстәриң ки, ән бөјүк мувафәғгиләтләрә өз ислаһатлар сијасәтини даһа ардычыл сурәтдә һәјәтә кечирән өлкәләр наил олурулар. Сизин һөкүмәтинизә ислаһатларын башланмасы илә әләгәдәр өз миннәтдарлығымы билдирмәк вә сизин сечилиши јолла кетмәји гәтијәтлә давам етдирмәјә руһландырмаг истәјирәм.

Биз ислаһатларын һәјәтә кечирилмәсинә јөнәлдилмиш сә'јәриниз бундан соңра дә дәстәкләјәчәјик. Федерал һөкүмәт иғтисади әмәкдашлыг үчүн хејли вәсаит верир. О, сизин өлкәниз Аврора Бирлији Иттифагы вә бејнәлхалг малијә тәшкилатлары чәрчивәсиндә дә дәстәкләјир. Алманијаның симасында Азәрбајҗаның досту вә вәкили вардыр.

Азәрбајҗан Республикасы зәнкин нефт јатагларына малик олдуғуна көрә Зағағгазија дәвләтләри арасында үстүн мөвгә тутур. Беләликлә, Азәрбајҗан бејнәлхалг иғтисадијатда мүһүм рој ојнамаг үчүн вә бунунла да өз вәтәндашларына сабаһкы күн барәсиндә иғтисади гајғылар олмадан јашамаг имкан вермәк үчүн илкин зәминә маликдир. Сиз иғтисади ислаһатлар јолу илә нә гәдәр ардычыл кетсәниз вә гапылары әчнәби сәрмәјәдарларын үзүнә нә гәдәр кениш ачсаныз, бу, һәр бир вәтәндашың бир о гәдәр тез хејринә олачагдыр.

Гағгаз Аврора илә Асија арасында бөјүк чоғрафи-сијаси көрпүдур. Орада мөвчуд олан мунағишәләр бурада бизим сабитлијимизә дә тохунур, еләчә дә әксинә: белә мунағишәләрин динчликлә арадан галдырылмасы һамымыз үчүн мүсбәт вә сабитләшдиричи тәкан характери дашыјыр. Буна көрә дә биз она тәрәфдаыг ки, Дағлыг Гарабаг әтрафында мунағишә данышыглар јолу илә тез бир заманда һәл едилсин. Бунунла јанашы, биз даһа сых рекионал әмәкдашлығын әсасының гојулмасы үчүн Сизин президент Шварцнадзә илә бирликдә көстәрдијиниз тәшәббүс алгышларыг.

Динч, динамик инкишаф едән рекион әчнәби сәрмәјәдарлар үчүн даһа чәлбедичидир. Сијаси сабитлик өзәл иғтисадијатын ишә даһа фәал гошулмасы үчүн ән мүһүм шәртләрдән биридир. Алманија мүәссисәләринин Азәрбајҗанә вә бүтүн рекиона марагы чоһ бөјүкдур. Буна көрә дә шадам ки, Сиз сәфәринизин програмының хејли һиссәсини Алманијаның ишкәзар даирәләринин нумәјәндәләри илә көрүшләрә һәср едирсиниз. Әминәм ки, бу, икитәрәfli иғтисади мүбадиләјә мүһүм тәкан верәчәкдир.

Һөрмәтли ханымлар вә Һәнәблар, бу руһда сиздән хаһиш едирәм ки, президент Әлијевин сағлығына, Азәрбајҗан халгының динч вә хошбәхт кәләчәји шәрәфинә, бизим ики өлкәмиз арасында

јахшы вә дост мүнәсибәтләр шәрәфинә мәнимлә бирликдә бадл галдырасыңыз.

* * *

Сонра Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлиев чыхыш етди.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН ЧЫХЫШЫ

—Һөрмәтли чәнаб президент, һөрмәтли ханымлар вә чәнаблар! Мән сизи Азәрбајҗан халгы адындан, мүстәғил Азәрбајҗан дәвләти адындан сәмими гәлбдән саламлајырам.

Азәрбајҗан кәңч мүстәғил дәвләт мүстәғиллијинин бешинчи илини јашајыр. Мәһз бу мәһрәләдә Азәрбајҗан илә Алманија арасында јаранмыш әмәкдашлыг әлағәләри һәм бизим үчүн, һәм дә сизин үчүн чох әһмијјәтлидир. Бу әмәкдашлыг әлағәләринин нәтичәси олараг илк дәфәдир ки, Азәрбајҗан Республикасынын дәвләт башчысы Алманијаја рәсми сәфәрә кәлибдир. Дүнән алман торпагына гәдәм гојдугумуз вахтдан бизи бөјүк гонагпәрвәрликлә гаршылајыблар вә дүнәндән бәри Алманијада, Бонн шәһәриндә көрүшләримиз достлуг вә мейрибанлыг

шәраитиндә кечибдир. Бу достлуг вә мейрибанлыг мүнәсибәтинә, гонагпәрвәрликә корә мән бүтүн Азәрбајҗан нумажәндә һеј'әти адындан Алманија дәвләтинә, Алманија һокумәтинә, Алманијанын президенти чәнаб Роман Герсога, Алманијанын федерал канслери чәнаб һелмут Кола тәшәккүр вә миннәтдарлыгымы билдирирәм.

Бу күн сәһәрдән Алманијанын президенти чәнаб Роман Герсог, Алманијанын федерал канслери чәнаб һелмут Кол вә өлкәнин дикар рәсми шәхсләри илә чох сәмәрәли, мәзмунлу вә бизим үчүн чох әһмијјәтли данышыгларымыз вә көрүшләримиз олубдур. Бу көрүшләр вә данышыглар заманы Алманија—Азәрбајҗан әлағәләри чох әтрафлы тәһлил олунду вә бизим индијәдәк етдијимиз әмәкдашлыгы һәр ики тәрәф јүксәк гимәтләндирди. Биз Алманија илә Азәрбајҗан арасында әмәкдашлыгын бундан сонра даһа да кенишләnmәси вә инкишаф етмәси үчүн тәдбирләр һаггында өз фикирләримизи сөздәдик вә мütәјјән гәрара кәлдик. Бу көрүшләри вә данышыглары, әлдә олунан разылашмалары мән јүксәк гимәтләндирирәм вә әмин олдуғуму билдирмәк истәјирәм ки, онларын әсасында Алманија—Азәрбајҗан әлағәләри бундан сонра сүр'әтлә инкишаф едәчәкдир.

Алманија илә Азәрбајҗан арасында, алман халгы илә Азәрбајҗан халгы арасында әлағәләрин бөјүк тарихи вар. һөрмәтли президент мән дән өнчә чыхыш едәркән бу барәдә чох дәјәрли сөzlәр деди. Кечән әсрин әввәлләриндә алманлар Азәрбајҗанә илк дәфә кәлибләр. Мән бу күн мәмнунијјәт һисси илә дејә биләрәм ки, Азәрбајҗанә јашамага кәлмиш алманлары Азәрбајҗан халгы өз торпагында, өз вәтәниндә чох мейрибанлыгга гәбул едибдир вә сонрақы дөврдә Азәрбајҗанда алманлар биркә јашајыб-јаратмышлар.

Икинчи дунја муһарибәси илләриндә алманларын Азәрбајҗандан узаглашдырылмасына бахмајараг, онларын өлкәмиздә јашадылары дөврдә гојдуглары из вә онлардан сонра кәлән нәсилләрин нумажәндәләринин Азәрбајҗанда көрдүкләри ишләр Азәрбајҗан үчүн чох гимәтлидир. Кечән әсрин ахырларында вә чари әсрин әввәлләриндә алман иш адамлары, алман капиталы Азәрбајҗанә кәләрәк, бир чох ишләр көртүбләр. Онларын да көрдүкләри ишләрин изләри индијәдәк галмагладдыр. Алманијанын "Сименс" фирмасы бу сон вахтларда Азәрбајҗанда мütәјјән арашдырмалар апараркән Бакы шәһәриндә "Сименс" ин 1905-чи илдә чәкдирдији електрик хәттинин бир һиссәсини тапыб, бир музеј експонаты кими Алманијаја кәтирибдир.

Бунлар Алманија—Азәрбајҗан әлағәләринин бөјүк тарихи олдуғуну нумажиш етдирир, халгларымыз арасында достлуг, әмәкдашлыг әлағәләринин һәм алман халгына, һәм дә Азәрбајҗан халгына чох фәјда кәтирдигини көстәрир.

Алман халгынын бөјүк вә зәнкин тарихи Азәрбајҹанда даим марағ вә рәғбәт һисси оҗадыбдыр. Алман халгы бәшәр тарихинә, бәшәр сивилизасијасына бөјүк төһфәләр верибдир. Дунјанын һәр јериндә бунлар јүксәк гијмәтләндирилир. Азәрбајҹан халгы да алман халгынын дунјаја, бәшәр тарихинә вердији төһфәләри јахшы билир вә онлары јүксәк гијмәтләндирир. Алман халгынын даһиләри, алман әдәбијатышы јүксәк зирвәләрә галдырмыш һеҹнини, Көтенин, Шиллерин вә башга зычычылар, әдәбијатчыларынын әсәрләри Азәрбајҹан дилинә тәрчүмә олунубдур вә азәрбајҹанлылар онлары өз дилиндә севә-севә охујурлар.

Дунјада өз сәнәти илә мөшһур олан алман бәстәкарлары Бетһовенин, Вагнерин, Штраусун вә башгаларынын әсәрләри Азәрбајҹанда кешиш јайлыбдыр, азәрбајҹанлылар онлары чох сеvir вә онларынын мусигининин тәсири алтында Азәрбајҹанда классик мусигинин инкишафы саһәсиндә наилијәтләр газанылыбдыр.

Бунлар Алманијанын вә алман халгынын бөјүк тарихидир. Анчағ бизим јашадығымыз әсрдә, сон илләрдә алман халгынын әлдә етдији наилијәтләр дә чох јүксәк гијмәтә лајигдир. Икинчи дунја муһарибәсиндән сонра алман халгы бөјүк вә чәтин бир тарих јашајыбдыр. Алман халгы өз истәҗалды, фәдакарлыгы, зәкәсы илә бөјүк наилијәтләр әлдә едиб вә Алманијаны дунјанын игтисади вә мәдәни чәһәтдән ән инкишаф етмиш дәвләтләриндән биринә чевирибдир. Алман халгынын ән бөјүк наилијәти беш ил бундан өнчә Алманијанын бирләшмәсидир. Мән билдирмәк истәјирәм ки, Алманијанын бирләшмәси Азәрбајҹанда бөјүк руһ јүксәклији илә гаршыланды вә әдаләтин бәрпа олунмасы, алман халгынын ваһид бир дәвләт чәрчивәсиндә јашамасы дунјада кедән процессләрин әдаләтли бир нәтичәси кими гәбул едилмишидир.

Алманија бирләшәндән сонра өз имканларындан даһа кешиш истифадә етмәјә башламышдыр. Алманијанын бүгүнкү наилијәтләри дунјада чох бөјүк рол ојнајыр вә бөјүк нуфуза маликдир. Елм вә техниканын, игтисадијатын вә мәдәнијәтин инкишафында, демократијанын вә сәрбәст игтисадијатын инкишафында Алманијанын әлдә етдији наилијәтләр бүтүн өлкәләр үчүн, о чүмләдән Азәрбајҹан үчүн бөјүк тәчрүбәдир. Мән сизи бу наилијәтләр муһасибәтилә тәбрик едирәм вә билдирмәк истәјирәм ки, сизин әлдә етдијиниз наилијәтләрдән вә тәчрүбәдән биз мүстәғил Азәрбајҹанда дәвләт гуручулуғунда, демократијанын инкишаф етдирилмәсиндә, игтисадијатда ислаһатлар апарылмасында сәмәрәли истифадә едирек.

Бүтүн бунларын әсасында Азәрбајҹанла Алманија арасындаки әлағәләрә биз хүсуси әһәмијәт веририк вә буну достлуғ әлағәләри кими Азәрбајҹан үчүн стратеги әһәмијәти олан

әлағәләр һесаб едирик. Мән чох мәмнунам ки, мүстәғил Азәрбајҹан Республикасынын дунја бирлијиндә ролуну вә јерини Алманија лајигинчә гијмәтләндирир. Чәнаб президентә һерсоғун индијә сәјләдији нитгдә Азәрбајҹан һағгында, онун чоғрафи-стратеги әһәмијәти һағгында дедији сөзләр биздә мәмнуналуғ һисси доғурур.

Мән әминәм ки, Алманија—Азәрбајҹан әлағәләринин чох бөјүк кәләчәји вар. Сизи әмин етмәк истәјирәм ки, биз бу әлағәләрин кешишләнмәси, инкишаф етмәси үчүн өз тәрәфимиздән вар гүввә илә сәј кәстәрәчәјик. Азәрбајҹанда гаршымызда дуран вәзифәләр Азәрбајҹанын дәвләт мүстәғиллијини мөһкәмләндирирмәкдән вә ону әбәди етмәкдән ибарәтдир. Биз Азәрбајҹанда демократијә, һүғуғи, сивилизасијалы дәвләт гуруруғ вә бу јолла ахырадәк кәләчәјик. Дунјада демократија саһәсиндә әлдә олунан наилијәтләрдән вә тәчрүбәдән Азәрбајҹанда демократијанын инкишаф етдирилмәси үчүн истифадә едилир вә биз бу демократија јолу илә ахырадәк кәләчәјик.

Бүтүн саһәләрдә—игтисадијатда, бәзар игтисадијатында бу ислаһатлары вә хүсусән мүлкијәтин өзәлләширилмәсини һәјәтә кеңирмәк бизим әсас мәғсәдимиздир. Мән чох мәмнунам ки, Алманија президенти чәнаб Роман һерсоғун бүгүнкү нитгидә Азәрбајҹанда һәм демократија саһәсиндә, һәм дә игтисадијатда дәјишикликләр апарылмасы саһәсиндә әлдә едилән наилијәтләр гијмәтләндирилир. Кечән илин нојабр ајында Азәрбајҹанда үмумхалғ сәсвәрмәси јолу илә илк демократик конститусија гәбул олунду вә демократик сечкиләр нәтичәсиндә илк парламент сечилди. Бунларын һамысы Азәрбајҹанын бир демократик дәвләт кими сымасыны дунјаја нүмаиш едтирир.

Апрел ајында Европа Бирлији илә имзаладығымыз сазыш вә бу јахынларда Европа Шурасынын Парламент Мәчлисинә Азәрбајҹанын дәвәт олунан гонағ кими гәбул едилмәси Азәрбајҹанын Европая мәнсубијәтинин кәстәрир вә ерши заманда өлкәмиздә демократија саһәсиндә газанылан наилијәтләрә гијмәт верилмәси кими гаршыланыр. Биз бүтүн бу наилијәтләримизин, истәкләримизин һәјәтә кеңирилмәсиндә вә Азәрбајҹанда кедән бу процессләрә, еләчә дә Азәрбајҹанын әтрафында кедән процессләрә әлағәдар оларағ Алманија илә әмәкдашлығ едирик вә бу әмәкдашлығы сәмәрәли саяјырыҹ.

Өлкәмизин һәјәтында ән чәтин вә агыр проблем Азәрбајҹана гаршы Ермәнистан тәрәфиндән едилмиш тәчавүзүн арадан галдырылмасы, ишғал олунмуш торпағларын азад едилмәси, бу торпағлардан дидәркин дүшмүш бир милјондан артығ Азәрбајҹан вәтәндашынын өз јерләринә-јурдларына гәјтарылмасы проблемедир. Мән бу күн бир даһа бәјан едирәм ки, биз Ермәнистанла мунағишәни сүлһ јолу илә һәлл етмәк истәјирик вә

бу юлла да кедәчәјик. Бу сәһәдә дүня бирлијинин, Европа Бирлијинин, о чүмләдән Алманијанын ярдымына еһтијачымыз вар.

Беләликлә, Алманија илә Азәрбајҗан арасында әләгәләрин, әмәкдашылын чох кениш перспективләри вә имканлары вар. Биз чалышацагы ки, бу имканлардан сәмәрәли истифадә едак. Бүкүнкү данышыгыларымыз вә күрүшләримиз бизи әмин едир ки, бу юлла мүвәфғәјијәтлә кедә биләрик. Алманијанын әлдә етдији наилијјәтләр мүнасибәтилә алман халгыны вә Алманија һөкүмәтини бир даһа үрәкдән тәбрик едирәм. Алман халгына, бүтүн Европаја суһ вә әмин-аманлыг арзулајырам. Алман халгына сәадәт вә хошбәхтлик диләјирәм.

Рича едирәм, бадәләри Алманија Федератив Республикасынын шәрәфинә, алман халгынын шәрәфинә, Алманија президенти чәнәб Роман һерсогун шәрәфинә, Алманијанын федерал канслери чәнәб һелмут Колун шәрәфинә, Алманија—Азәрбајҗан достлугунун шәрәфинә галдырасыныз!

**КӨРКӘМЛИ АЗӘРБАЈҗАН РӘССАМЫ
СӘТТАР БӘҺЛУЛЗАДӘНИН АЛМАНИЈАДА
СӘРКИСИ КЕЧИРИЛДИ**

Көркәмли Азәрбајҗан рәссамы, јурдумузун көзәлликләринин тәрәннүмчүсү Сәттар Бәһлулзадәнин ады өлкәмизиң һүдудларындан кәнарда да шөһрәт газанмышдыр. Республика президенти һејдәр Әлијевин АФР-ә рәсми сәфәри заманы—ијулун 2-дә довләт башчымызын игәмәткаһындакы кениш салонда мәшһүр рәнкарнын әсәрләриндән ибарәт сәрки ачылды вә дост өлкәннин мәдәни һөјәтиндә диггәтәләјиг һадисә кими гаршыланды. Сәркинин ачылышында Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев вә АФР президенти Роман һерсог иштирак етдиләр.

Президентләр гүдрәтли сәнәткарын 20 әсәринин нүмәјиш етдилрилдији бу сәркиә марагла бахдылар. Сәттар Бәһлулзадәнин "Гушармуду", "Нахчыван дағлары", "Шаһнабат", "Көј көл мәнзәрәләри" әсәрләри президентләрлә бирликдә сәркиә кәлмиш Алманија ичтимаијјәти нүмәјәндәләринин, иңчәсәнәт аламларынын да бөјк марагына сәбәб олды.

Азәрбајҗан Рәссамлар Иттифагы сәдринин муавини Салхаб Мәммәдов вә рәссамын әсәрләринин мүһафизәчиси Рафасел Абдинов сәркиә кәләңләрә Сәттар Бәһлулзадә ярдычылыгы барәдә мә'лумат вердиләр.

**АЗӘРБАЈҗАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ
ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВ АЛМАНИЈАНЫН
ИШ АДАМЛАРЫ ИЛӘ КӨРҮШМҮШДҮР**

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев Алманијаја рәсми сәфәри заманы ијулун 3-дә Көһндә АФР-ин иш адамлары илә күрүшмүшдүр. Көрүш Алманија сәнәјесинин федерал бирлијиндә кеңирлимишидир.

Али гонагы Алманија иғтисадијјаты Шәрг комитәсинин сәдри вә Алманија Сәнәје-Тичарәт Палаталары Бирлијинин фәхри президенти Отто Волф фон Америкен гаршылады.

О, президент һејдәр Әлијевә мүрачизәтлә деди ки, Алманија сәнәјеси евиндә ону, һәбелә Азәрбајҗан нүмәјәндә һејјәтини саламламағ Алманија иғтисадијјаты үчүн бөјк шәрәфдир. Отто Волф фон Америкен өлкәләримиз арасында әмәкдашылын вәзијјәти вә перспективләри мәсәләләрини мүзакирә етмәјә һазир олдуғларына көрә гонағларә тәшәккүр етди. О, тејд етди ки, кечмишдә олдуғу кими, инди дә Алманија вә Азәрбајҗаны бир чох сијәси вә иғтисади әләгәләр бирләшдирир. Алманија Азәрбајҗанда өз сәфирлијини ачан илк Гәрби Европа өлкәсидир.

Фон Америкен даһа сонра деди ки, нефт Азәрбајҗанын елә бир сәрвәтидир ки, ону Совет Иттифагы дағдылгыдан сонра бүтүн дүняда мәшһүр етмишидир. Нефт һасиләты сәһәсиндә Азәрбајҗанын зәнкин ән'әнәләри вар. һәлә 1875-чи илдә бурада нефт кәшфијјатына даир јарадылмыш мәркәз дүняда мәшһүр иди. Азәрбајҗанда Нобел гардашлары ишләјирдиләр, онлар бурада нефтин сәнәје үсулу илә чыхарылмасынын башлангычыны гөјмушлар. О заман бу ишдә алман фирмалары да иштирак едилриләр. Инди дүнянын ири нефт ширкәтләри Азәрбајҗанын нефт ән'әнәләрини давам етдилриләр. 1994-чү илин ахырларында имзаланмыш "Әсрнин мүгавиләси" тәхминән 8 милјард Алманија маркасы һәчминдә инвестисијаны тә'мин едир. Доғрудур, өтән әсрдән фәргли оларағ, инди алман фирмалары Азәрбајҗанын нефт јатағларынын ишләнмәсиндә иштирак етмирләр. Лакин бу, онларын һәмин ишә марагынын олмамасы илә дејил, онунла бағлыдыр ки, Алманија иғтисадијјатынын башлыча марағлары инфраструктур, телекоммуникасија, су тәчлизаты, электрик стансијаларынын тикинтиси, кимја сәнәјеси, нефт е'мәли вә нефт кәмәрләринин чәкилмәси сәһәсиндә ләјиһәләрдә чәмләмишидир. Алманијанын еколожи технолокијалар истеһсал едән вә бүтүн дүняда апарычы јер тутан мүәссисәләри дә Азәрбајҗанла әмәкдашылыға марағ костәрирләр.

Һазырда Алманија Азәрбајҗанын Гәрбдә башлыча тичарәт тәрәфдашыдыр, лакин өтән ил өлкәләримиз арасында тичарәт дөвријјәси чәми тәхминән 100 милјон марка олмушдур. Бунунла

белә өмннәм кн, гаршыдакы илләрдә Алманија илә Азәрбајҗан арасында тнчарәт дөврнҗәсн артачагдыр. Алманијаҗын 47 мүүсснсәсн Азәрбајҗанда өз нумәјәндәлннн ачмышыдыр. Лакнн гөјд олундугу кнмн, харнчн мүүсснсәләрнн Азәрбајҗанда узун мүддәт фәалнҗәт көстәрмәсн үчүн бурада еҗтнбарлы снјасн вә иҗтнсадн шәрәнт јаратмаг лазымдыр. Инвестнснјаларын гаршылыгы сурәтдә горунамасы һаггында өлкәләрнмнз арасында багланмыш мугавилә, һабелә бу илнн апрелндә Азәрбајҗанын Аврора Бнрлнн илә нмзаладыгы тәрәфдашыг вә әмәкдашыг һаггында сазнш Азәрбајҗанда нслаһатларын давам етднрнлмәсн, тнчарәтнн ннтенснвләшднрнлмәсн үчүн јахшы зәмнн јарадыр.

Нагн дедн кн, алман саһнбкарлары Азәрбајҗанла әмәкдашыгы тәрәфдардырлар вә үмнд еднрләр кн, өлкәдә базар нслаһатларын давам етднрнлчәк, өзәлләшднрмә нсә харнчн мүүсснсәләрнн фәалнҗәтн үчүн нмканлары кенншләнднрчәкднр. Онлар буна да үмнд бәсләјнрләр кн, Азәрбајҗанда сабитлнә јөнәлднлмнш малнҗә вә валујта снјасәтн еҗтнбарлы банк системн јарадачагдыр. Башга өлкәләрдә белә системн олмамасы нслаһатлар процесннә тәһлүкә доғурмагда давам еднр. Бунунла әлагәдар натнғ Азәрбајҗан презднтннн бу нл нјунун 17-дә верднн мүүсснсәләрнн азад саһнбкарлыгынын горунамасына јөнәлднлмнш фәрманы мсүбәт гнҗмәтләнднрдн.

Отто Волф фон Америкен чыхышынын сонунда билднрдн кн, о узун мүддәт нефт һасиләтн вә сатышы мәсәләләрн илә мәшғул олмуш, 17 нл Нју-Јоркда "Екснм корпорәшн"нн идарә һәјәтнннн үзвү олмушдур. Она көрә дә бнлнр кн, бәјнәлхалғ нефт шнркәтләрн һәр бнр өлкәдәкн снјасн вә иҗтнсадн шәрәнтә хүсусн днғгәт етнрнр. Она көрә дә хаммал материалларындан нстнфадә, Аврораја икннчн нефт кәмәрнннн чәкнлмәсн, һабелә нхрәч квоталарыннын тәмнн олунмасы саһснндә һәртәрәфлн ганунвернчнлнә малнқ олмаг лазымдыр.

Сонра көрүшдә Азәрбајҗан Республнкасынын презднтн һәдәр Әлнјев чыхыш етдн.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕДӘР ӘЛИЈЕВИН ЧЫХЫШЫ

—Һөрмәтлн чәнәб презднт, һөрмәтлн ханымлар вә чәнәблар! Мән снзн үрәкдән саламлајырам вә бу хош, Азәрбајҗан Республнкасы үчүн чох кәрәклн көрүшдән олдугча мәннунам.

Бнлдннннз кнмн, мән Алманија һөкүмәтнннн дә вәтн илә нјулулн 1-дә Алманијаја рәсми сәфәрә кәлмншәм. Дүнән бнзнм ншкүзәр көрүшләрнмнз башланмышдыр. Сәһәр мән презднт чәнәб Роман һерсог илә, сонра фәдерал канслер чәнәб һелмут Кол илә көрүшдүм. Бундестагда олдум, орада Алманија

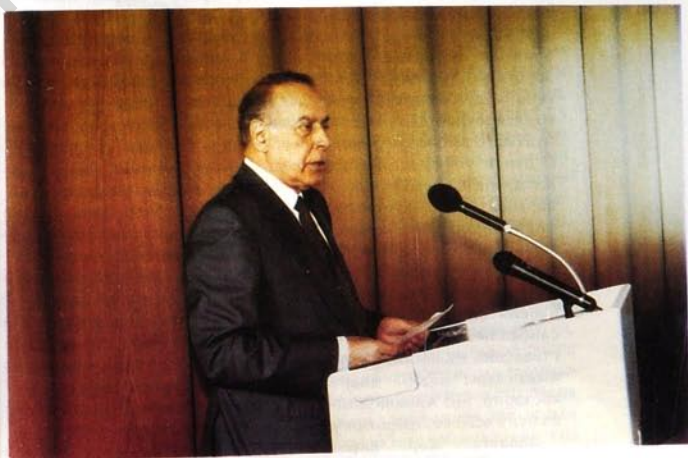
парламентннн рәһбәрләрн, үзвләрн илә, һабелә Бундестагда тәмснл олунан партијаларын нумәјәндәләрн илә көрүшдүм.

Харнчн ншләр назнрн чәнәб Кннкел илә дә көрүшүм олду. Сәфәр програмыннын дүнәнкн күнү чох кәркнн, еҗнн заманда олдугча фәдалы кечдн.

Алманијаја сәфәрнмнн мәгсәдн һәр шәјдән өнчә бүтүн саһәләрдә Алманија илә Азәрбајҗан арасында мүнәснбәтләрн мөһкәмләнднрмәк вә ннкншаф етднрмәклр.

1991-чн илдә Азәрбајҗан Республнкасы дөвләт мүүстәгнлннн әлдә етднкдән сонра Алманија дөвләтнмнзнн мүүстәгнлнннн танымыш вә өлкәләрнмнз арасында дипломатнқ мүнәснбәтләр јарадылмышдыр. Алманијада Азәрбајҗанын, Азәрбајҗанда нсә Алманијаҗынн сәфнрлннн фәалнҗәт көстәрнр.

Өтән илләр әрзнндә мүхтәлнф сәвнҗәләрдә көрүшләрнмнз олмушдур. Мәсәлән, Алманијаҗынн харнчн ншләр назнрн чәнәб Кннкел, иҗтнсаднҗәт назнрн чәнәб Шпранкер, Алманија һөкүмәтнннн бәзн башга нумәјәндәләрн Азәрбајҗанда сәфәрдә олмушлар. Бундан әлавә, Алманија ншкүзәр даирәләрннн нумәјәндәләрн дә Азәрбајҗанә кәлмншләр. Еҗнн заманда Азәрбајҗанын нумәјәндәләрн Алманијада олмушлар. Бунларын һамысы Алманија илә Азәрбајҗан арасында дөвләтләрарасы

мүнәсибәтләри даһа жүксәк сәвијјәә галдырмағ, ән башлычасы исә бүтүн истигамәтләрдә өлкәләримиз арасында кәләчәк, даһа кениш әмәкдашлығ мәсәләләрини музакирә етмәк үчүн јахшы зәмин јаратмышдыр.

Алманија һөкүмәтинин рәһбәрләри илә дүнәнки көрүшләримдә дә бу мәсәләләр музакирә олунду. Мән кечирдијим көрүшләрдән, Алманијада олдуғумуз илк дәғиғәләрдән мәнә вә мәнә мушәјјәт едән шәхсләрә кәстәрилән гонағпәрвәрликдән, мейрибанлығдан, һөрмәт вә еһтирамдан сон дәрәчә мәнунам. Бизим дүнәнки сәһбәтләримиз вә данышығларымыз гаршылығлы алашма, хејирхаһлығу, сәмиимилдә вә мән дејәрдим ки, достлағ шәраитиндә кечди. Бу, белә бир нәтичәә кәлмәә әсас верир ки, Алманија илә Азәрбајҹан арасында кәләчәкдә даһа сых мүнәсибәтләр, ән башлычасы исә һәм иғтисадијјат сәһәсиндә, һәм дә һәјатын бүтүн башға сәһәләриндә әмәкдашлығ мөвчуд ола биләр.

Алманија нәһәнк елми-техники вә иғтисади потенциалы олан бөјүк өлкәдир. О, елмдә, техникада, тәһсилдә вә шүбһәсиз ки, иғтисадијјатын инкишафында жүксәк мәғсәдләрә, сәвијјәләрә чатмаға гадир олдуғуну кечмишдә дә, сон 50 илдә дә дүнјада нүмајиш етдирмишдир. Алман халғынын хүсуси исте’ады, Алманијанын көркәмли адаларынын хүсуси габилјјәти, әмәксевәрлији, истәр кечмиш дөврләрдә, истәрсә дә инди кетдикчә даһа чох шејә наил олмағ сәјләри Алманијаны иғтисади вә социал бахымдан дүнјанын ән инкишаф етмиш, ән бөјүк өлкәләри сырасына чыхармышдыр. Алманија дүнја сijasәтиндә дә, дүнја иғтисадијјатында да чох бөјүк рол ојнајыр. Она көрә дә кәч, мүстәғил дәвләт олан Азәрбајҹан үчүн Алманија илә сых мүнәсибәтләр јаратмағ, әмәкдашлығ етмәк шүбһәсиз ки, чох мүһүмдүр вә биз буну едирек.

Дүнән чәнаб Роман һерсоғ илә, чәнаб һелмут Кол илә вә Алманија һөкүмәтинин диқәр нүмајәндәләри илә данышығларымыз вә сәһбәтләримиз заманы белә бир јекдил фикирдәјдик ки, әмәкдашлығымызы дәрриләшдирмәк вә кенишләндирмәк үчүн бөјүк имканлар вар. Азәрбајҹанын чоғрафисияси вә чоғрафи әһәмијјәтини, онун Европа илә Асиянын говушугунда, мәшһур “Ипәк јолу”нун үстүндә јерләшмәсини, һабелә өлкәминин зәнкүн тәбии еһтијатлар, кифајәт гәдәр санбаллы иғтисади, интеллектуал потенциалы, сәрбәст ишчи гүввәсинә малик олмасыны вә әмәкдашлығ үчүн бир чох диқәр имканлары нәзәр аларағ Алманија өлкәминдә бөјүк марағ көтәрир. Биз Алманијаны мүһүм стратеги тәрәфләш һесаб едир вә буну әсас көтүрәрәк онунда мүнәсибәтләримизи гуруруғ.

Әлбәттә, һәр бир әмәкдашлығын башлыча әсасы иғтисадијјатдыр. Гејд етдијим кими, Азәрбајҹан илә Алманија

арасында иғтисади әмәкдашлығ үчүн имканлар вар вә булар кифајәт гәдәр бөјүкдүр. Шүбһәсиз ки, дүнја әһәмијјәтли чох ири ширкәтләрин чәмләшдији бөјүк өлкә олан Алманијанын әсиндә дүнјанын бүтүн өлкәләри илә иғтисади әләғәләри вар. Онун ширкәтләри дүнјанын мүхтәлиф реҹионларында иш көрмәк, иғтисади әмәкдашлығ сәһәсиндә бөјүк тәҹрүбә тоилајырлар. Азәрбајҹан исә мүстәғил дәвләт кими дүнја иғтисадијјатына интегрәсија үчүн бу бахымдан илк аддымларыны атыр. Ејни заманда, гејд етдијим амилләрә көрә Европанын иғтисади чәһәтдән инкишаф етмиш бир чох өлкәләринин диғгәтини қәлб едир. Биз имканларымызы, вәзијјәтимизи нәзәрә аларағ белә һесаб едирек ки, әмәкдашлығ үчүн Алманијадан өтрү дә јахшы тәрәфләш ола биләрик.

Азәрбајҹанын малик олдуғу тәбии еһтијатлардан, сәнәје, елми-техники, интеллектуал потенциалыдан әләвә, хүсусән Алманија кими бир өлкә илә әмәкдашлығ етмәси үчүн бә’зи башға шәртләр дә лазымдыр. һазырда Азәрбајҹанда бу шәртләр вар. Беш ил бундан өңчә өлкәмиз дәвләт мүстәғиллији әлдә едибдир. Бүтүн бу иләр Азәрбајҹан үчүн чох мүрәккәб вә чәтин олубдур. Билирсиниз ки, кечмишдә Советләр Иттифағына мәнсуб олан бүтүн өлкәләр инди кечил дөврүнү јашајырлар. Онларын һамысы, демәк олар, ејни проблемләрә гаршылашырлар, һамысында иғтисадијјатын, социал сәһәнин јенидән гурулмасы, дәвләт гуручулуғу процесләри кедир. Бу процесләр Азәрбајҹан үчүн дә характердикдир вә шүбһәсиз ки, бу, бизим иғтисади вә социал һәјатымызы, өлкәминин бүтүн башға сәһәләриндә вәзијјәти чәтинләшдирир. Анчағ, ејни заманда, Азәрбајҹан бә’зи башға мүрәккәб амилләрә дә гаршылашмышдыр. Билирсиниз ки, өлкәмин тәрәфиндән һәрби тәҹавуз мәрүз галыр. Бу тәҹавуз нәтичәсиндә Азәрбајҹан әразисинин 20 фаиз Ермәнистан силаһлы бирләшмәләри тәрәфиндән ишғал олунмуш, һәмнин торпағлардан Азәрбајҹанын бир милјондан чох сакини зор күчүнә говулмушдур вә онлар республикамызын диқәр бөјкәләриндә агыр шәраитдә, әксәријјәти чадырларда јашајыр. Шүбһәсиз ки, бүтүн булар Азәрбајҹанда һәјати олдуғча мүрәккәбләшдирир. Биз бу проблемин дә һәллине јахынлашырығ. Ики ил бундан өңчә атәшкәс һағғында разылыға кәлмишк вә о вахтдан атәшкәс режими шәраитиндә јашајырығ. Инди биз сүлһә наил олмағ үчүн тәҹбирләр көрүрүк. Шәртләримиз исә бундан ибарәтдир ки, Ермәнистан силаһлы бирләшмәләри Азәрбајҹанын ишғал олунмуш әразиләриндән тамамилә чыхарылмалы, гаҹын вәтәндашларымыз өз јашајыш јерләринә гајытмалы, өлкәминин әрази бүтөвлүт бәрпа олунмалы, Азәрбајҹанын дүнја бирлији тәрәфиндән танынмыш дәвләт сәрһәдләринин тохунулмазлығи тәһмин едилмәлидир. Биз бу истигамәтдә дә иш көрүр, о чүмләдән Алманија илә дә

әмәкдашыг едирик. Бу мәсәлә дүнә бизим данышыгларымызын әсәс мәсәләләриндән бири иди. Үмидварыг ки, бүтүн рекионумузда, јә’ни Загафгазијада там сүлһә вә сабитлијә наил олачагыр.

Бундан әлава, Азәрбајҹанда бә’зи мүрәккәб дахили сijasи процессләр дә олмушдур. һәрби әмәлијјатлар нәтичәсиндә мухтәлиф силәлә группашмалар јаранмышды, онлар гәрри-сабитлик шәраитиндә һакимијјәт ургунда мүбаризә апарырдылар вә бу да өлкәмизда дахили сijasи вәзијјәти мүрәккәбләширдирди. Биз Азәрбајҹанын һәјатындакы бүтүн бу мәнфи һалларын гаршысына алдыг вә бунлары арадан галдырдыг. Инди өлкәмиздә ичтимаи-сijasи вәзијјәт сабитдур. Бу исә һәм республикамызын вәтәндашларынын өзләрини раһат вә сәрбәст һисс едә билмәләри, һәм дә Азәрбајҹанын иғтисадијјатын, сәсиал сәһәнин проблемләри илә машгул ола билмәси вә шүбһәсиз ки, дүнјанын башга өлкәләри илә лазыми иғтисади әлағәләр јарада билмәси үчүн чох кәрәкли вә мһүм шәрт иди. Бир дә дејирәм, бу бахымдан инди Азәрбајҹанда нормал вәзијјәт, ичтимаи-сijasи һәјәтда сабитлик мөвқуддур. Бу күн Азәрбајҹана, өзү дә тәкчә пајтахтымыза—Бақыја дејил, һәм дә өлкәнин бүтүн башга бөлкәләринә кәлән һәр бир кәс буна әмин ола биләр.

Ејни заманда сон илләрдә биз иғтисадијјаты мыасир, үмумдүңја тәләбләринә ујгун олараг инкишаф етдирмәк, онун дүңја иғтисадијјатына интегрәсijasыны тә’мин етмәк үчүн мувафиг һүгүг нормалары, ганунар јаратмаг сәһәсиндә дә тәдбирләр көрүрүк. Бунунла әлағәдар, бизим дөвләт гурулушумузуң, ичтимаи-сijasи системимизин, һансы иғтисадијјата доғру кетмәјимизин сизин үчүн јәгин ки, әһмијјәти вар.

Азәрбајҹан дөвләт мөстәғиллији әлдә етдикдән сонра гәтијјәтлә һүгүги демократик, сивилизәсијалы дөвләт гуручулугу јолу тутмушдур. Биз демократик чәмијјәт формалашдырыр, ичтимаи-сijasи һәјәтда демократик тә’сисатлар јарадыр, иғтисадијјатымызы базар мунасибәтләри әсәсиндә јенидән гурур, иғтисади ислаһатлар апарырыг. Макро-иғтисадијјатда структур дәјишикликләринә даир конкрет әмәли тәдбирләр көрүлүшдур. Инди өзәлләшидрмә програмынын јеринә јетирилмәси үчүн кениш иш көрүлүр. Бүтүн сәһәләрдә— сәнәједә, инфраструктурда, аграр бөлмәдә иғтисади ислаһатлар һәјәтә кечирилир. Мәғсәдимиз вә вәзифәмиз Азәрбајҹанда бејнәлхалг стандартларга, иғтисади чәһәтдән инкишаф етмиш өлкәләрдә, хусусән Аврора өлкәләриндә олан практикаја. онларын әлдә етдикләри нәтичәләрә мувафиг, азад иғтисадијјатын, базар иғтисадијјатынын јарадылмасыны вә инкишафыны тә’мин етмәкдир. Демократија тә’сисатларынын јарадылмасында, демократик принципләрин бәргәрар

олунамасында, базар иғтисадијјатынын тәшәккүл тапмасында биз Аврораја, Гәрб стандартларына, Гәрб өлкәләринин тәчрүбәсинә, онларын наилијјәтләринә әсәсланырыг. Шүбһәсиз ки, бунунла әлағәдар биз Алманијанын тәчрүбәсинә вә наилијјәтләринә бәјүк әһмијјәт верир, нәзәрә алырыг ки, о, дикәр Аврора өлкәләри илә мугәјисәдә бу бахымдан хусуси јер тутур.

Биз белә бир чәһәти дә билир вә она бәјүк әһмијјәт веририк ки, икинчи дүңја муһарибәсиндән сонра Алманија дағдымыш иғтисадијјатыны гыса бир мүддәтдә бәрпа едә вә јүксәк уғурлара наил ола, иғтисади чәһәтдән ән инкишаф етмиш өлкәләр сырасына чыха билмишдир. Алманија беш ил бундан өнчә, јенидән бирләшидикдән сонра өлкәнин бүтүн иғтисадијјатыны ваһид сәвијјәгә галдырмаг үчүн өз әразисинин шәрг һиссәсиндә иғтисадијјатын јенидән гурулмасы истиғамәтиндә чох мһүм адымлар атмышдыр. Биз билirik ки, бу, асан дејилди вә икинчи дүңја муһарибәсиндән, һабелә өканин јенидән бирләшмәсиндән сонра көрүлүш мәһз һәмин әсәсли, гәтијјәтлә тәдбирләр нәтичәсиндә мүмкүн олмушдур. Она көрә дә сизин өлкәниниз тәчрүбәси вә наилијјәтләринин бизим үчүн хусуси әһмијјәти вар. Әкәр республикамызын һәјатынын индики мәрһәләсини көтүрәк, бу бахымдан бурада бизим үчүн марағлы вә өз вәзијјәтимизә бәнзәјән чәһәтләр чохдур.

Биз иғтисади сijasәтимизни бу принципләр әсәсиндә гурур, иғтисадијјат сәһәсиндә конкрет тәдбирләр көрүр, иғтисади ислаһатларын мувәфғәгәтлә һәјәтә кечирилмәсини, харичи ширкәтләрдә, иғтисади чәһәтдән инкишаф етмиш өлкәләрдә әмәкдашыгы тә’мин етмәк үчүн мувафиг гануверичилик базасы, һүгүги әсәс јарадырыг.

Һесаб едирәм ки, дөвләт гуручулугу сәһәсиндә биз индијәдәк чох иш көрүшүк. Өлкәмиздә дөвләт һакимијјәти системи сабит фәалијјәт көстәрир. Өтән ил биз үмумхалг сәсвермәси јолу илә Азәрбајҹан Республһикасынын илк конститусијасыны гәбул етмишик. Јери кәлмишкән гәјд едим ки, биз бу конститусијаны һазырлајаркән Гәрб өлкәләринин, хусусән Алманијанын конститусија гуручулугу тәчрүбәсини диггәтлә өјрәнмишик. Биз белә һесаб едирик ки, конститусијамызда демократик дөвләтин, демократик тә’сисатларын фәалијјәт көстәрмәсини тә’мин едән, онларын даһа да инкишаф етмәси вә тәкмилләшмәси үчүн шәраит јарадан мүддәалар вар. Конститусијамызын үчдә бир һиссәси инсан һүгүгларына һәср олунубдур вә биз белә һесаб едирик ки, бу, һәјатын бүтүн сәһәләриндә демократија принципләрини бәргәрар олмасы үчүн чох мһүмдур. Кечән илин нојабрында биз Азәрбајҹан Республһикасынын илк парламентинә демократик сечкиләр кечирдик. Парламент чохпартијалылыг әсәсиндә формалашмышдыр, фәалијјәт көстәрир вә ганун јарадычылыгы,

республикамызын һәҗатынын бүтүн саһәләри үчүн һүгүти сәндәләр җарадылмасы илә фаал мәшғул олур.

Бир дә дејирәм, биз ислаһатлар апарырыҹ. Бүтүн бу тәдбирләри һәҗата кеҗирәркән биз буну әсас тутуруҹ ки, Азәрбајҹанын иҗтисадијатыны дүнија иҗтисадијатына сых говушдурмаҹ лазымдыр. Она көрә дә биз өлкәмизи харичи инвестисиялар үчүн, харичи ширкәтләрә әмәкдашыҹ үчүн ачыҹ е'лан етмишиҹ вә фаал сүрәтдә чалышырыҹ ки, бүтүн бунар реаллыға чеврилсин һазырда һәҗата кеҗирдијимиз өзәлләшдирмә һаггында һануна әсасән харичи ширкәтләр, вәтәндашлар өзәлләшдирмәдә иштирак едә вә һәтта мҗәһән күзәштләрә иштирак едә биләрләр. Биз ири сәнаје мҗәссисәләрини харичи ширкәтләрин идарәси алтына вәрмәји һәрәра алмышыҹ вә бу истигамәтдә мҗәһән конкрет тәдбирләр көрүлмүшдүр.

Лакин бүтүн бунар јалныз башлангычдыр. Бир дә гејд едирәм, харичи сәрмәјадарлары, ширкәтләри Азәрбајҹана чәлб едән одур ки, өлкәмизин зәнкин тәбии еһтијатлары вар. Бу баһымдан бизим нефт вә газ јатагларымыз шүбһәсиз ки, муһим јер тутур. Азәрбајҹан гәдими нефт өлкәсидир. һәлә кечән әсрин орталарында өлкәмиздә сәнаје үсулу илә нефт чыхарылмасына башланмышды. О вахтдан е'тибарән мөһиз нефт харичи капиталы Азәрбајҹана чәлб елдири. XIX әсрин ахыры, XX әсрин әввәлиндә бурада Авроранын бир чох ширкәтләри ишләјирди. Билдирмәк истајирәм ки, XX әсрин әввәлиндә өлкәмиздә 10 милјон тон нефт чыхарылырды вә о заман Азәрбајҹан нефт һасилатына көрә дүнијадә биринчи јер тутурду. Шүбһәсиз ки, о дөврдә Азәрбајҹан мүстәгил дөвләт дејилди, чар Русиясынын тәркибиндә иди. Анчаг буна баһмајараҹ, бу, Азәрбајҹан нефти иди вә Азәрбајҹаны нефт өлкәси кими шөһрәтләндирмишди. Сонрақы дөврләрдә бизим нефтимиз кечмиш Советләр Иттифагынын сәнајечә инкишафында чох бөјүк рол ојнамышдыр. 20—30-чу илләрдә бурада һәҗата кеҗирилән сәнајеләшдирмә хејли дәрәчәдә Азәрбајҹан нефти илә бағлы иди, белә ки, 40-чы илләрә гәдәр Советләр Иттифагында чыхарылан бүтүн нефтин 70 фәизиндән чоху Азәрбајҹанын пәјна дүшүрдү. 40—50-чи илләрдә кечмиш Советләр Иттифагында кәшф едилмиш вә әксәријјәти инди Русияда олан зәнкин нефт јатагларынын илкин истисмарына да хејли дәрәчәдә Азәрбајҹан алимләринин вә нефтчиләринин кәмәји илә башланмышды. Бунлар Азәрбајҹан нефтчилләри ишләдикләри Сибирин, Татарыстанын, Башгыр-дыстанын, Оренбург вә Самара вилајәтләринин зәнкин нефт јатаглары иди. һәмнин нефтчиләрин бир чоху инди дә орала јашајыр вә ишләјир.

Нефтин сәјәсиндә Азәрбајҹанда нефтчыхарма үчүн аваданлыҹ чинәзлар, дәркәһләр истеһсал едән нефт маһинҹајырмасы да кениш инкишаф етмишдир. Ејни заманда нефтајырма, сонрлар исе

кимја сәнајеси дә инкишаф етмишдир. Биздә инди дә нефт маһинҹајырмасы вә кимја сәнајесинин бөјүк комплекселәри вар. Нефтајырма сәнајемизин истеһсал күчү һазырда Азәрбајҹанда чыхарылан нефтин һәчминдән хејли чохдур.

Бүтүн бунарла кечмиш илләрдә наил өлушүмүшдүр. Анчаг инди дә Азәрбајҹанда һәм гуруда, һәм дә Хәзәрин Азәрбајҹан секторунда зәнкин нефт вә газ јатаглары вар. Инди бизим әмәкдашылгымызын объекти мөһиз дәниз јатагларыдыр. 1994-чу илин сентјабрында Хәзәр дәнизинин Азәрбајҹан секторундакы үч нефт јатагынын биркә ишләнмәсинә даир дүнианын ири нефт ширкәтләриндән ибарәт консорсиумла илк мугавилә имзаланмышдыр. Бу ширкәтләрин арасында Америка Бирләшмиш Штатларынын бир нечә ширкәти вар. Бунлар "Амоко", "Пеннојл", "Јунокал", "Ексон", "МакДермотт", "Ремко" ширкәтләриди. Британијанын "Бритиш Петролеум", Норвечин "Статојл", Русияның "ЛУКојл", Сәудијә Әрәбистанынын "Делта", Түркијанын "Түрк петроллары" кими ири ширкәтләри дә бу консорсиумда дахилдир. Мугавилә 30 ил мүддәтинә имзаланмышдыр. Капитал гојуллушунун һәчми 8 милјард доллардыр, чох бөјүк мигдарда нефт чыхарылачагы козләнилир. "Әсрин мугавиләси" адланан бу ләйиһә әмәли олараҹ һәҗата кеҗирилир.

Кечән илин нојабрында биз Американын "Пеннојл", Италијанын "Ачип", Русияның "ЛУКојл" ширкәтләри кими ири дүнија ширкәтләри илә Хәзәрләки дикәр јатағын ишләнмәси һаггында даһа бир мугавилә имзаламышыҹ: һәһәҗәт, бу ил ијулуи 4-дә Британијанын "Бритиш Петролеум", Норвечин "Статојл", франсанын "Елф Акитен", Русияның "ЛУКојл" ширкәтләри вә Иран Нефт Ширкәти илә Хәзәр дәнизинин Азәрбајҹан секторундакы нефт вә газ јатагларынын ишләнмәси барәдә үчүнчү мугавиләни имзаладыҹ. Бунлар ири ләйиһәләрдир вә артыҹ ишләјирләр. Биз чыхарылачаҹ нефтин даһынмасы үчүн дә тәдбирләр көрүрүк. Бунула әлағәдлар мугафиҹ сәзишләр имзалајараҹ. Русия әразисиндән кечмәклә Бакыдан Новороссијск лиманына Шимал нефт кәмәринин, һабелә Күрчүстан әразисиндән кечмәклә Гара дәниз сәһилиндәки Супса лиманына Гәрб нефт кәмәринин тикнитисинә башламышыҹ. Бизим планларымызда бөјүк нефтин һәч едиләчәји ири нефт кәмәринин тикнитисидә нәзәрдә тутулмушдур. һәләлик онун маршрутушу мҗәһәнләшдирәмәни-шик, лакин бир нечә вариант вар. Анчаг бүтүн һалларда, көрүнүр, бу нефт кәмәри Түркијә әразисиндән кечәрәк Аралыҹ дәнизинә чыхаҹадыр.

Нефт сәһәсиндә бизим башга бөјүк наилијјәтләримиз дә вар. Бағладыгымыз мугавиләләр дүнианын ири маһинҹајырма, нәгліјјат ширкәтләринин вә дикәр ширкәтләри дә Азәрбајҹана кәтирмишдир вә онлар ләйиһәләрин реаллашдырылмасында

иштирак едирләр Мән чох истәрдим ки, Алманија да Азәрбајҗана кәлсин. Мугавиләләр имзаланаркән, һабелә һәмин нефт җатагларында онларын ишләнмәсиндә иштирак едән ширкәтләрин мәнсуб олдуғлары өлкәләрин биррағлары галдырылмышдыр. Истәрдим ки, орادا Алманија Федератив Республикасынын да барағы далгалансын. Мән бу барәдә дүнән федерал канслер чәнаб һелмут Кола фикримиз дедим. һесаб едирәм ки, Алманија ширкәтләри мәним чагырышыма сәс верчәкләр.

Лакин Азәрбајҗанда әмәкдашлығ һеч дә такчә бизим нефт сәнәјесини әһатә етмир. Дедијим кими, биз бөјүк сәнәје потенциалына, тәбии еһтијатлара маликик вә бир чох дикәр саһәләрдә дә әмәкдашлығ едә биләрик. Бизим артыг әлагәләримиз, мугәјән нәтичәләримиз вар, Алманијанын бәзи ширкәтләри илә мугәјән һазырлығ ишләри көрүлмүшдүр. Бу барәдә дүнән дедим, инди дә дејирәм ки, мәшһур алман фирмасы "Сименс" һәлә өтән әсрин ахырларында—чари әсрин әввәлләриндә Азәрбајҗанда олмушдүр. һазырда биз бу ширкәтлә бизим электрик стансијаларынын јенидән гурулмасы, бәзи дикәр мәсәләләр барәсиндә даншығлар апарырығ. Онуң нугәјәндәләри Азәрбајҗанда ишләјәркән Бақыда "Сименс"ин һәлә 1905-чи илдә чәкдији вә индијәдәк ишләрә электрик мәфтили талмышлар. Дүнән мән буну президент чәнаб һерсога сөјләдиклә о дели ки, тәәссүфләр олсун, инди Алманијада елә бир мәһсул истеһсал едә билмирләр ки, бу мәһсул тәхминән јүз ил әрзиндә өз иш габилитјәтини сахласын. Белә дүшүнүрәм ки, о, алман ширкәтләринин, еләчә дә "Сименс"ин мәһсуллары барәсиндә сәдәчә оларағ тәвазәкарлығ етмишдир. Зәннимчә, бир әср әрзиндә бөјүк мугәвфәғијјәтләр газанан "Сименс" кими ири ширкәт инди дә елә бир кабел вә ја электрик мәфтили чәкә биләр ки, о, бир јох, бир нечә әср ишләрә биләр.

Кәтирилән фактлар һәр һалда она дәләләтдир ки, Азәрбајҗан илә Алманија арасында һәлә өтән әсрин әввәлләриндә әмәкдашлығ едилмишдир. Инди вачибдир ки, бу әмәкдашлығ јенидән инкишаф етдирилсин. Әслинә гәлсә, мән сизинлә мәнз буна көрә көрүшүрәм. Ачығыны дејим, биз истәјирик ки, алман капиталы Азәрбајҗанда олсун, биздә алман ширкәтләри ишләсин, биз әмәкдашлығ едәк.

Дүнән биз тарихи әлагәләримиздән дә даншыдығ. Ахы XIX әсрин һәлә әввәлләриндә алманлар Азәрбајҗана көчмүш вә биздә там һүгүғлу вәтәндәшләр кими јашајарағ, дәрин из бурахмышлар. Сонралар, икинчи дунја муһарибәси дөврүндә онлары Азәрбајҗандан көчүрдүләр, һәрчәнд алманларын мугәјән һиссәси галды вә онлар Азәрбајҗанда бу күн дә јашајырлар. Ону демәк истәјирәм ки, биз бирликдә јашајыр вә әмәкдашлығ едирдик.

Јадымдадыр, 39—40-чы илләрдә мән Сәнәје Институғунда охујаркән мәнимлә бир алман охујурду О, бақыды иди. О вахтлар мәним 16—17 јашым варды. О да тәхминән бу јашда иди. Биз достлуғ едирдик. Јадымдадыр ки, икинчи дунја муһарибәси илләриндән әввәл Бақыда бир нечә миң алман јашајырды. Бир сөзлә, алманлар Бақыда, Азәрбајҗанда јашајыр, ишләјирдиләр вә инди дә бу чүр имкана маликдирләр. Башлычәси исе Азәрбајҗана фәал сурәтдә дә вәт етдијим Алманија ширкәтләринин дә бу чүр имканы вар. Биз "Сименс", "Тиссен", "Алтекола", "Шолтс", "Фростал", "АББ", "Грунвалд", "Маннесманн", "Бас" кими ширкәтләрдә даншығлар апарымышығ вә апарырығ. Бизим онларла конкрет әлагәләримиз вар. Лакин белә дүшүнүрәм ки, инди, Алманијаның сәнәје вә ишкүзар даирәләринин нугәјәндәләри илә бу көрүшдә биз һәмин ширкәтләрин даирәсини чох кеңишләндирә биләрик. Әмин ола биләрсиниз ки, сиз Азәрбајҗан илә әмәкдашлығдан конкрет әмәли фәјда көтүрчәксиниз. Биздә, мәсәлә, прокат, полад борулар истеһсал едән саһә, филиз јатағлары вар. Биз бүтүн комплексдән бирликдә истифадә едә биләрик. Бир вахтлар алманлар Азәрбајҗанда мис һасилаты илә мәшгул олурдулар. Биздә Кәдәбәј вә Дашкәсэн мис мөдәнләриндә алман ширкәтләри ишләјирдиләр. Әкәр бу, јүз ил әввәл олмушдурса, бәс нә үчүн инди әмәкдашлығ етмәјәк? һәмин јатағлар өз әһәмијјәтини, потенциалыны вә актуаллығыны бу күн дә сахлајыр.

Дедијим кими, биздә бөјүк нефт-кимја комплекси вар вә биз бурада чох бөјүк әмәкдашлығ едә биләрик. Биздә машыңајырма илә јанашы, чиһазгајырма, электроника, радиотехника үзрә ири сәнәје мүәссисәләри вар. Бир вахтлар онлар Совет Иттифағынын бөјүк сәнәје комплексинин, хүсусән һәрби сәнәје комплексинин бир һиссәси кими јарадылмышды. Инди бу интегрәсија әлагәләр дағылмышдыр. Сиз билирсиниз ки, һазырда Русијада һәрби сәнәје комплекси бөһрән кечирир. Тәбии ки, бу мүәссисәләр Совет Иттифағынын дикәр һиссәләриндә, хүсусән Русијада јерләнмиш мүхтәлиф ири һәрби сәнәје мүәссисәләри илә сых интегрәсијада иди. Лакин Азәрбајҗанда бу күн дә мөвчуд мүәссисәләр бөјүк саһәләрә, дәзкәһ паркынә, ихтисәсли ишчи гүввәсинә, зәнкин еһтијатлара маликдир. Онлардан истифадә етмәк олар.

Бајағ дедим ки, биздә нефт машыңајырма, әлван металлуркија сәнәјеси вар. Биз алюминий оксиди истеһсалы үчүн зәнкин алунит јатағына маликик. Бу мәһсул бизим алюминий оксиди заводунда истеһсал едилир. Алюминий истеһсал едән мүәссисәмиз дә вар. Буларын һамысы ваһид комплексди вә о да мүрәккәб дөвр кечирир. Биз бурада да фәал әмәкдашлығ едә биләрик.

Биздә машыңајырма саһәсиндә дикәр сәнәје мүәссисәләри вар.

Билерәм ки, "Ферростал" ширкәти бизим мәшһәт кондиционерләри заводунуи јенидән гуруямасы һагғында данышығлар апарыр. Бурада да әмәкдашығ үчүн бөјүк имкан вар.

Лакин диггәтинииз конкрет проблемлар үзәриндә сахламағ истәмирәм. Үмумијәтлә, дејим ки, Азәрбајҹан әмәкдашығ үчүн бөјүк имканлара, бундан өтрү тәбии ештијатлара, сәнаје потенциалына, елми-техники вә интеллектуал потенциала маликдир.

Азәрбајҹанда кәнд тәсәррүфаты олдуғча кешиш саһәлидир вә кәнд тәсәррүфаты мәһсуллары истеһсалы үчүн зәнкин тәбии имканлар вар. Јери кәлмишкән, биз памбығ, тахыл, бөјүк мигдарла мејвә, тәрәвәз, һабелә түтүн, ситрус мејвәләри јетишидирик. Бурада да әмәкдашығ үчүн кешиш имканлар вар.

Мән баша дүшүрәм ки, сизин өлкәнизлә әмәкдашығ үчүн базар игтисадийјаты, азад саһибкарлығ принципләри вачибдир. Олур ки, һазырда һәјәта кечирдијимиз вә зәһнимчә, ғыса мүддәтлә баша чатдырачағымыз тәдбирләр Азәрбајҹанда истәр бизим, истәрәс дә харичи өлкәләрин өзәл бизнесинин чошғун фаалијјәти үчүн там имкан јарадачағдыр. Буна көрә дә өлкәмиз харичи сәрмәјәләр үчүн, әмәкдашығ үчүн ачығдыр.

Чыхышымы баша чатдырарағ бир даһа нәзәрә чарпдырмағ истәјирәм ки, биз Алманија илә әмәкдашыға бөјүк әһәмијәт веририк. Башға өлкәләрә мүғажисәдә Алманија Азәрбајҹанда зәһр тәмсил олунмушдур. Чәнаб президент бурада деди ки, 47 алман ширкәти Азәрбајҹанда өз нумәјәндәликләринә маликдир. Доғрудур, лакин онларын һеч дә һамысы бөјүк ишлә мәшғул олмур. Онлардан бәзиләринин фаалијјәти һәлә тәшәккүл мәрһәләсиндәдир. Белә дүшүнүрәм ки, Азәрбајҹанда алман ширкәтләри даһа чох олмалыдыр. Бундан өтрү шәраит вә имкан вар. Ән башлыча шәраит бундан ибарәтдир ки, Азәрбајҹан ачығ өлкәдир, онун игтисадийјат саһәсиндә демократик принципләри вар. Бу шәраит вә һүғуғи нормалар, артығ јарадылмыш олан вә инди јарадылан ганунверичилик зәмини харичи ширкәтләрә Азәрбајҹанла фәал әмәкдашығ етмәјә имкан верир.

Әмин ола биләрсиниз ки, бир президент кими мән һәр бир харичи ширкәтин Азәрбајҹанда сәмәрәли ишләмәси үчүн әлверили шәраит јарадылмасы саһәсиндә бүтүн тәдбирләри көрәчәјәм. Мән сизин гаршыһызда Азәрбајҹанда сабитлијин, өлкәмиздә бизнесә сәмәрәли мәшғул олмағ имканынын, игтисадийјат саһәсиндә әмәкдашығын тәминатчысы кими чыхыш едирәм. Үмид етмәк истәрдим ки, бизим көрүшүмүз, мәним чыхышым алман бизнесиндә јени шәраит јарадачағ, Азәрбајҹанла әмәкдашыға мунасибәт јахшылыға тәрәф дәјишәчәк вә бир мүддәтдән сонра биз әмәкдашығымызын әмәли нәтичәләриндәлән данышмағ имканына малик олачағығ.

Чыхышымы бунула гуртармағ истәрдим, чүнки чәнаб Волф деди ки, суаллар ола биләр. Белә дүшүнүрәм ки, мән сизә кифәјәт гәдәр мәлүмәт вердим. Әрәр нәјисә дәмәдимсә, сизин суалларыһызга чаваб верәрәк ону да дејә биләрәм. Олур ки, суалларыһызы көзләјирәм.

* * *

Отто Волф фон Амеронкен Азәрбајҹандағы вәзијјәти ајдын шәрһ етдијинә, һабелә Алманијанын ишкүзәр даирәләрини республикада ишләмәјә дәрәт етдијинә көрә президент һәјдәр әлијевә тәшәккүрүнү билдирәрәк белә бир чәһәтә диггәти чәлб етди ки, көрүшдә тәкчә ири сәнајенин дејил, кичик вә орта бизнесин нумәјәндәләри дә иштирак едирләр. Онлар ишин һәчминә вә истеһсал күчүнә көрә ири мүәссисәләрдән кери фалмирлар вә алман мүәссисәләринин Азәрбајҹанда фаалијјәтинин кешишләндирилмәсини тәминаты ола биләрләр.

Сонра Федерал Игтисади Әмәкдашығ Назирлијинин статс-кәтиби Вигһард һердтел чыхыш едәрәк деди ки, Алманија кечид дөрвүндә Азәрбајҹанла модернләширмә, техники әмәкдашығ саһәсиндә һәм мәсләһәт, һәм дә малијјә көмәји көстәрир. Алманија һөкүмәти бу иши кәләчәкдә дә давам етдирикмәк нијјәтиндәдир вә бу мәгсәдлә Бақыја бирләширичи експерт

көндәрмәҹ һазырдыр. һәмнн експерт ишкүзар даирәләр үчүн бнр нөв әләҹ тнванн олар вә сонра онун әсасында Азәрбајҹанда Алманијанын Тнчарәт-Сәнаҹе Палатасы ҹарадыла бнләр.

Чәнаб һердтел бнлднрдн кн, Азәрбајҹанын хаһншн илә Алманијада "Ишкүзар адамлар үчүн Азәрбајҹана даир сорак кнтабы" тәртнб олунмуш, бурада президент һейдәр Әлнҹевнн вә Алманија назнрн Шпранкернн өн сөзләрн вернлмншднр. Гейд олунду кн, Алманија һөкүмәтн, онун ишкүзар даирәләрн Алманија сәнаҹесннн Азәрбајҹана јолуну асанлашдырмаҹа һазырдырлар.

В. һердтел сорак кнтабынын нүсхәсннн Азәрбајҹан Республнкасынын презндентн һейдәр Әлнҹевә тәҹднм едәрәк дедн кн, көзәл тәртнб олунмуш бу нәшрә днҹгәт ҹетнрмәҹ дәҹәр.

* * *

Сонра Азәрбајҹан Республнкасынын презндентн һейдәр Әлнҹев көрүш иштаракчыларынын суалларына чәнаб вердн.

Суал: Мән кәнд тәсәррүфаты аваданлыҹы истәһсалы илә мәшҹул олан фнрмалар консоренумуну тәмснл еднрәм, бнз Азәрбајҹанла һәм техннкн, һәм дә тнчарәт сәһәснндә әмәкдашлыҹа чох мараҹ көстәрнрнк. Техннкн әмәкдашлыҹ деднкдә мән Азәрбајҹан әразнснндә кәнд тәсәррүфаты аваданлыҹынын бнркә истәһсалы сәһәснндә әмәкдашлыҹы, тнчарәт әмәкдашлыҹы деднкдә исә, белә аваданлыҹын снзнн өлкәҹә көндәрнлмәсннн мүмкнлүлүнү нәзәрдә тутурам. һазырда кәнд тәсәррүфаты машынҹаҹырмасынын вә кәнд тәсәррүфаты истәһсалынын ннкншафы Азәрбајҹан үчүн актуалдырмы? Әмәкдашлыҹымызын бу вә ја башҹа формасына даир данышыҹлар апармаҹ үчүн бнз һараја мүраҹнәт едә бнләрнк?

Һейдәр Әлнҹев: Шүбһәснз кн, кәнд тәсәррүфаты машынҹаҹырмасы бнзнм үчүн актуалдыр. Лакин һансы кәнд тәсәррүфаты машынларындан соһбәт кетднннн конкретләшднрмәк лазымдыр. Она көрә кн, бнз нндн бөјүк мнҹдарда кәнд тәсәррүфаты машынлары истәһсал едә бнлнрнк, бунлары әввәлләр кечмнш Советләр Иттифағынын мүхтәлнф реҹионларындан алырдыҹ. Јә'нн соһбәтнн нәдән кетднннн вә бнзнм нә едә бнләчәҹнмнзн конкретләшднрмәк кәрәкднр.

Кәнд тәсәррүфаты мәһсуллары истәһсалы да бнзнм үчүн актуалдыр. Бундан өтрү бнзнм бөјүк нмканларымыз вар. Бнлдннннз кнмн, Азәрбајҹанын әразнсн 86,5 мнн квәдрәткнлометрдыр. Снзнн әразнннз исә, зәннмчә, тәхмннән 400 мнн квәдрәткнлометрдыр. Јә'нн бнзнм әразнмнз снзннкнндән тәхмннән дорд дәфә азыр. Лакин дүнјада мөвчуд олан 12 нҹлнм ғуршағындан 10-у бнздә вар. Азәрбајҹанда даҹлар да, дүзән рајонлар да вар. Бнз чөл бнткнләрн, субтропнк бнткнләр, һабелә даҹлыҹ шәрәнтдә ҹетншән бнткнләр бечәрнрнк. Она көрә дә кәнд

тәсәррүфаты мәһсуллары истәһсалы бнзнм үчүн чох актуалдыр. Бнз Азәрбајҹанын әрзәҹ чәһәтдән мүстәҹнлднннә һәднл олмаҹ, һабелә нхрәч үчүн мәһсул истәһсалынын тәҹмнн етмәк иштәрнрнк. Она көрә дә бу мәсәләнн конкрет мүзакнрә етмәк олар. Мәннм јанымда баш назнрнн бнрнчнн мүәшнрн Рәснздә әләшнб, снз Азәрбајҹан Назнрләр Кабннетннә мүраҹнәт едә бнләрнннз.

Суал: Мән "Дөҹчә ваҹон Б0" фнрмасынын тәмснл еднрәм. Бнз снзнн өлкәнннзә сәрншнн ваҹонлары көндәрнрнк. Вајызда бнз снзә ваҹон, о чүмләдән дә Баҹы метрфос үчүн ваҹон истәһсалы сәһәснндә әмәкдашлыҹ вә коопераснја һаҹгында тәкннлфлә мүраҹнәт етднк. Бу күн бнз коопераснјанын мүмкнлүлү барәдә снзнн мүтәхәсссләрннннзә конкрет тәкннлфрә кәтнрнмншк. Әкәр снз мараҹланырсыһызса, бу тәкннлфләрн снзә вермәҹә һазырҹ.

Һейдәр Әлнҹев: Суалынызы баша дүшдүм. Бнзнм әмәкдашлыҹа, дәмнр јоду вә метрополнтен үчүн ваҹонлара еһтнҹачымыз вар. Буна көрә дә тәкннлфләрнннзә, шүбһәснз, бахыла бнләр. Бу тәкннлфләрн бнзә вернн. Бнз онлары чох днҹгәтлә нәзәрдән кечнрәчәҹнк. Бнздә бөјүк дәмнрјол шәбәкәсн, Баҹыда кеннш метрополнтен шәбәкәсн вар. Әввәлләр онлар үчүн ваҹонлары Руснјадан, Совет Иттифағындан алырдыҹ. Буна көрә дә нндн бнз ваҹонлара бөјүк еһтнҹәч дүјуруҹ. Бнз снзнн тәкннлфләрннннздән нстнфадә едәчәҹнк.

Суал: Бнз Баҹыда 20 нлдән чохдүр ишләрнк вә әкәр сөһв етмнрәмсә, бнзнм фнрманы "Азнефтҹаҹ" вә "Азнефтјаначаҹ" мүтәсснсләрнндә нефтнн нлкнн е'мәлы ғурҹуларынын нншасына, чәнаб презндент, мәһз снз чәлб етмнснннз. Бнз Јенн Баҹы нефтәҹырма заводунун јенндән ғурулмасы вә Баҹыда еколокнјанын јахшылашмасы сәһәснндә, днкәр нстнҹаҹмәтләрдә бу күн дә ишләрнрнк. Азәрбајҹанын банк снстемн бу ләннәләрнн малнјәләшднрнлмәснндә иштнрәк едә бнләрмы? Әкәр иштнрәк едә бнләрсә, онда бу мәсәлә илә һансы банк мәшҹул олур?

Һейдәр Әлнҹев: Мән снзнн "Крнма" фнрманызы јахшы таныҹрам. О, кечмнш Алманија Демократнк Республнкасынын, нндн исә Алманија Федератнв Республнкасынын фнрмасыдыр. 1975—76-чы нлләрдә снзнн фнрма нефтнн нлкнн е'мәлы үчүн бнрнчнн "Елоу-АВТ-6" аваданлыҹы көндәрнмншднр. Бу аваданлыҹ Азәрбајҹанын нефтәҹырма сәнаҹеснннн әсәслы сурәтдә јенндән ғурулмасынын тә'мнн етдн. Сонра бнз 6 мнлјон тон күчнндә даһа бнр бу чүр ғурҹу алдыҹ вә ону о вахтлар XXII партија ғурултәҹы алланан заводда ғурашдырдыҹ. 1981-чн нлдә мән өзүм һәмнн заводу тәнтәнәлн шорәнтдә ачдым вә бнз нкнчнн заводун јаранмасынын бәрәм етднк. Олур кн, бнз снзнн фнрма илә сәмәрәлн әмәкдашлыҹ еднрнк. Догрудүр, нндн снзнн нә истәһсал етднннннз, сөзүн дүзү, бнлмнрәм. Әввәлләр снз мәннмлә әмәкдашлыҹ еднрннннз, нндн исә нәдәнсә етмнрнснннз. Сорунурсуunuz кн, бу ншдә банклар

иштирак едә биләрми. Әлбәттә, иштирак едә биләрләр. Бурада отуран Азәрбајҗан Довләт Нефт Ширкәтинин президенти Натиг Әлијев, һабелә Милли Банкын президентинә тапшырырам ки, сизи марағландыран мәсәләләри фирманызла мұзакирә етсинләр.

Суал: Мәним хусуси бир суалым вар. Мән банкир дејиләм, амма сабит банк системи мөндән өтрү сон дәрәчә мұһүмдүр. Өлкәниниз Милли Банкы бизим системлә мұғажисәдә нә дәрәчәдә мұстәғилдир, Азәрбајҗан һөкүмәтинин тәсириндән нә дәрәчәдә азаддыр?

Һөҗдәр Әлијев: Мән бу суала чаваб верәчәјәм, амма ола билсин ки, Милли Банкын президенти әләвә нәсә дејәчәкдир. Билирсинизми, биз көклү дәјишикликләр мәрһәләсини кечиририк. 20 күн бундан әввәл Азәрбајҗанын Милли Банкы һаггында јени ганун, һабелә Азәрбајҗанда банк фәалијјәти һаггында ганун гәбул етдик. Онлар әввәлки ганунлардан нә илә фәргләнир? Биз биринчи ганунла Милли Банка максимум сәрбәстлик вә мұстәғилдик вермишик, икинчи ганунла бүтүн коммерсија банкларыны һәр чүр јохламалардан хилас етмишик, онларын фәалијјәти үзәриндә нәзәрәт функцияларыны аңчаг Милли Банка тапшырмышиг. Лазым кәләрсә, коммерсија банкларыны јалныз Милли Банк јохлаја биләр.

Бурада дејилди ки, ијунун 17-дә мән бүтүн һүгүг-мұһафизә нәдикәр нәзәрәт органларына мұәссисәләрин, ширкәтләрин, әзәл бизнесин ишләринә гарышмагы гәти шәкилдә гадаган едән фәрман вермишәм. Фәрманда дејилир ки, јохламалар мұстәсна һалларда аңчаг Малијјә Назирлији вә Верки Мүфәттишлији тәрәфиндән апарыла биләр. Әннимчә, суалыңыз кифајәт гәдәр чаваб вердим. Әкәр нәјисә демәдимсә, чавабымы Милли Банкын президенти тамамлаја биләр.

Елман Рустамов: Һөрмәтли ханымлар вә чәнаблар, такчә ону әләвә етмәк истәјирәм ки, Бундесбанк Азәрбајҗанын банк системинин, о чүмләдән дә Милли Банкынын инкишафы үчүн моделдир. Бундесбанк күчлү, мұстәғил мәркәзи банкдыр. Биз бу јолла чох чәсарәтлә кедирик. Чәнаб президентин дејиди кими, бу јахынларда биз чох мұасир бир ганун гәбул етдик. О, Бејнәлхалк Валүта Фонду илә бирликдә һазырланмышдыр.

Суал: Һөрмәтли чәнаб президент, мән кичик бизнесә аид олан "Хес" фирмасыны тәсвил едирәм. Бизим фирма тикинти вә иншаат аваданлыгы истәһсалы илә мәшгул олур. Сиз өз нитгиниздә гагчыларла бағлы бөјүк бир проблемдән данышдыңыз. Сизин бу проблемин һәлли үчүн, гагчылардан өтрү мәнзил тикинтиси үчүн нә кими програмларыңыз вар? Мөвчүд еттикмә комбинатларынын јенидән гурулмасы вә ја сизин республиканызын иншаат материаллары илә тәмин едилмәси мәсәләриндә, о чүмләдән дә өз гүввәнизлә мәнзил тикинтиси

үчүн сизин Тикинти Назирлији илә әмәкдашлык мұмкүндүрмү?

Һөҗдәр Әлијев: Сиз Азәрбајҗанда тикинти илә мәшгул олурсуыз?

Чаваб: Һәлә јох. Биз бу мәсәлә илә кечмиш Совет Иттифагынын башга республикаларында мәшгул олурғу Азәрбајҗанда да ишләмәк истәрдик.

Һөҗдәр Әлијев: Билирсинизми, бу, тамамилә мұмкүндүр. Мән сизи јенә дә Назирләр Кабинетинә, баш назирин саһәсини муавини Расизадәјә јөнәлдирәм. Сиз бу мәсәләни онунла конкрет сурәтдә мұзакирә едә биләрсиниз. Бизим буна принсипчә еһтијачымыз вар. О ки галды тикинти тәшкилатларына, дәмир-бетон мөмүлаты заводуна, иншаат материаллары заводуна, бүтүн бу комплекс Азәрбајҗанда мөвчүддүр. Бу мәсәләләри конкрет сурәтдә мұзакирә етмәк лазымдыр.

Суал: Биз Азәрбајҗанда "Азеригаз" Довләт Ширкәти илә әмәкдашлык едирик. Кәләчәкдә Азәрбајҗанын газла тәчинизатынын етибардылығыны јүксәлтмәк үчүн газ сәнәјесиндә нә кими инкишаф планлашдырылыр? Газ сәнәјесиндә нә кими тәшкилати структурлар көзләмәк олар?

Һөҗдәр Әлијев: Әввәла, инди биздә газ өтән вахтлара нисбәтән аз чығарылыр. Биз илдә тәхминән 6 милјард кубметр газ истәһсал едирик. һалбуки тәгрибән 10 ил әввәл 15 милјард кубметр газ чығарырдыг ки, бу да нәинки өзүмүзүн газла олан тәләбатымызы өдәмәјә, һәм дә ону ихрач етмәјә имкан верирди. Инди биз өз газымызы јалныз дахили еһтијачлар үчүн јөнәлдирик вә о да һеч дә һәмишә чатмыр. Лакин биз бу јаначаг һасилатыны артырмаг үчүн бөјүк имканлара малийик һаггында данышдыгым бөјүк мұгавиләләрдә һәм тәбии газ, һәм дә јанашы газ һасилаты нәзәрдә тутулур. Бунун һесабына сонрақы илләрдә биз газ һасилатыны әввәлчә тәдричән, сонра да сурәтлә артырмаг фикриндәјик. Бу, бизә газы һәм ихрач етмәјә, һәм дә ону кимја сәнәјемиз үчүн хаммал кими ишләтмәјә имкан верәчәкдир. Биздә газдан истифадә системи вар вә инди бу систем јенидән гурулур. Газын бөлүшдүрүлмәси илә ондан истифадәјә нәзәрәт илә мәшгул олан орган исә сәһмләшдирилир.

Суал: Һөрмәтли чәнаб президент, мәнним фирмам 1990-чы илдән јоллар вә автоматкестраллар чәкилмәси илә мәшгул олур. Азәрбајҗанда елә лајиһәләр вармы ки, онлар јол тикинтисинин, автоматкестралларын инкишаф етдирилмәсинә јөнәлдилимиш олсун? Сиз хатырлатдыңыз ки, Азәрбајҗан "Бөјүк ипәк јолу"нун кәшишдији мөвгедә јерләшир. Дүнја Банкы вә Аврора Јенидәнгурма вә Инкишаф Банкы тәрәфиндән малијјәләшдирилән лајиһәләр вармы?

Һөҗдәр Әлијев: Бәли, Азәрбајҗанда автомобил јолларынын чәкилмәсинә вә јенидән гурулмасына бөјүк тәләбат вар. Биздә бу

җоллар чоҳдур вә елә етмәк лазымдыр ки, онлар бејнәлхалг стандартлара чаваб версин. Ачығыны дејәчәјәм, биздә бундан өтрү кифәјәт мигдарда вәсаит жоҳдур. Әкәр ширкәт бу мәсәләјә мараг көстәрсә, онда биз малијә мәнбәләри барәдә дә бирликдә дүшүнмәлијик. Биз мувафиг шәртләрлә кредитләрдән истифадә едә биләрик вә җоллары ширкәтләрлә бирликдә чәкә биләрик. Әкәр сиз буну едә биләрсинизсә, бу, јахшы оларды.

О ки галды, Сизин гејд етдијиниз кими, Азәрбајҗанын "Ипәк җолу"нун кәсишдији мөвгедә јерләшмәсинә, мән Сизә мә'лумат вермәлијәм ки, бу јахынларда өзбәкистан президенти чәнаб Кәримов, Түркмәнистан президенти чәнаб Нијазов, Күрчүстан президенти чәнаб Шеварднадзе вә Азәрбајҗан президенти Әлијев Трансгаз макистралы јарадылмасы һағында чоҳ муһум сазыш имзаладылар. Сөһбәт Мәркәзи Асиянын нәглијат коммуникасијаларынын, индики һалда өзбәкистан, Түркмәнистан, һабелә Азәрбајҗан вә Күрчүстанын нәглијат коммуникасијаларынын бирләшдирмәсиндән кедир. Јүкләри дәмир јолу илә Түркмәнбашы, кечмиш Красноволск лиманынадәк, сонра Хәзәр васитәсилә бәрә кечиди илә Бақы лиманынадәк, орадан исә мөвчуд дәмир јолу илә Азәрбајҗан вә Күрчүстан васитәсилә Гара дәннз саһилиндәки Поти лиманынадәк дашымаг олар. Бурадан јүкләри Европая кәми вә бәрәләрлә нәгл етмәк мүмкүндүр. Мәсәлән, нәзәрдә тутулур ки, хәтләрдән бири Дунај чаы илә Алманијајадәк кедәчәкдир.

Дүнән мән чәнаб Роман һерсогла бу барәдә данышаркән о мәнә деди ки, бир вахтлар бөјүк Карл да бу барәдә дүшүнмүш вә мувафиг тәдбирләр көрмүшдүр. Мән она дедим ки, бөјүк Карл чоҳ ағыллы адам иди, о вахтлар бу барәдә фикирләшмишдир. Инди биз бөјүк Карлын планларыни һәјәта кечиририк. Јери кәлмишкән, бу мәсәләјә Алманијада бөјүк мараг көстәрирләр. Бу мәсәлә илә федерал канслер чәнаб һелмут Кол вә президент чәнаб Роман һерсог да марагланырлар. Алманијада федерал канслер чәнаб һелмут Кол илә бурада рәсми сәфәрдә олмуш Румынија президенти Ион Илијеску арасында һәмнчә мәсәлә барәсиндә чоҳ әтрафлы сөһбәт кетмишдир. Чәнаб Роман һерсог Күрчүстан сәфәр заманы чәнаб Шеварднадзе илә бу барәдә данышмишдир. Бир сөзлә, бизим бу лажияһ Алманијада чоҳ бәјәнилик. Јери кәлмишкән, лажияһ артыг һәјәта кечирилир. Дүнән мән чәнаб һелмут Кола мә'лумат вердим ки, һәмнчә нәглијат јолу илә өзбәкистан Европая 10 мин тон памбыг маһлычы көндәрмиш вә орадан 30 мин тондан чоҳ тахыл кәтирмишдир. Биз бу сазыши чәми бир ајдыр ки, имзаламышыг, о исә артыг һәјәта кечирилир. Кәләчәкдә әкәр Бақы, Түркмәнбашы вә Поти лиманларыны модернләшдирсәк, бизим дәмир јолунун низама салынмасы саһәсиндә бәзи тәдбирләри көрсәк, онда "Ипәк јолу" кими, һәмнчә јол да јүкләрин Европадан Мәркәзи Асияја, орадан да керия нәгл

едилмәсиндә чоҳ бөјүк рол ойнаја биләр. Јери кәлмишкән, Мәркәзи Асия оҗкәләринин өз јүкләрини бу маршрутла дашымасы онлар үчүн мәсәфәни 1200 километр ғысалдыр. Бу исә нәглијат хәрчләрини дә азалдыр.

Суал: Чәнаб президент, Азәрбајҗан илә мәссисәмиз арасында әмәкдашлыг барәдә сәмими сөзләрә көрә, ичәзә верин, сизә "Сименс" фирмасы адындан тәшәккүртүм билдирим. Сизи әмин етмәк истәјирәм ки, сон бир әсрлә бизим маллары кејфијәти наннки ашагы дүшмәмиш, әксинә, јүксәлимишдир. Сиз хатырлатдыныз ки, биз инфраструктурун бир чоҳ саһәләриндә әмәкдашлыг едирик. Мән белә дүшүнүрәм ки, бизим әмәкдашлыгымыз електрик енерјиси саһәсиндә даһа чоҳ инкишаф етмишдир. Сиз дединиз ки, бу саһә өлкәнзинә нефт сәнәјесинин, дикәр сәнәјә саһәләринин инкишафында хуәсуи рол ойнајыр. Мәнн белә бир мәсәлә марагландыр: Сиз бу саһәнин инкишафыны малијәләшдирмәк цијәтиндә олан потенциал Гәрб оҗкаларына ләзими шәрәит јарадылмасы үчүн јахын илләрдә нә кими тәдбирләр көрмәк фикриндәсиниз?

Һелдур Әлијев: Мән артыг дедим, бир даһа дејирәм. "Сименс" ширкәти илә әмәкдашлыгын кеңишләнмәсиндә бизим марагымыз вар. Индијәдәк көрүлмүш бүтүн ишләри мән тәшәккәләјирәм вә онлара еһтирамла јанашырам. Лакин инди иши даһа да кеңишләндирмәк лазымдыр. Электроенеркетика комплексинин президенти Мүслүм Иманов мәннмәлә бурададыр. Мән она тапшырмышам ки, Бақыдакы "Шимал" ДРЕС-ин јенидән гурулмасы барәдә сизинлә данышыглар апарсын. Мәнчә, сиз бу лажияһ үзрә иш көрүрсүнүз, истәрдим ки, бу иш конкретләшдирилсин. Јери кәлмишкән, дүнән мән федерал канслер һелмут Кол илә сөһбәт едөркән бу барәдә, өз чыхышымда адларыны чәкдијим фирма вә ширкәтләрлә әмәкдашлыг барәдә она данышдым. Мән чәнаб Кола дедим ки, бу лажияһәрин һәјәта кечирилмәси үчүн бизә кредит көрәкдир. О, чаваб вериб деди ки, биз һәмнчә мәсәләләр даир конкрет тәклифләр. лажияһәләр тәгдим етмәлијик ки, о, кредит барәдә хаһишимизә бахсын. Буна көрә дә дүнән, федерал канслер илә көрүшүмдән сонра дәрһал мән бизимлә бирликдә бураја кәлән шәхсләрин һамысына тапшырдым ки, мәнә конкрет тәклифләр тәгдим етсинләр. Әү дә чәнаб Кол конкрет лажияһәри, һабелә бу лажияһәри бирликдә һәјәта кечирә биләчәјимиз ширкәтләрин адларыны көстәрмәклә һәмнчә мәсәлә барәсиндә биздән мәктуб алмаг истәјир. О, бизә кредит сарыдан көмәк вәд етди. Мән артыг тапшырыг вермишәм. Хаһиш едирәм, бизә конкрет лажияһәләр верин. Мәсәлән, Бақыдакы електрик стансијасынын јенидән гурулмасынын бизим үчүн бөјүк әһәмијәти вар. Кәлин, шәртләр барәдә данышаг вә федерал канслердән хаһиш едәк ки, бизә кредит сарыдан көмәк көстәрсин.

О ки галды Авропа Јенидәнгурма вә Инкишаф Банкына, биз онун кредитлариндән истифадә едирик вә кәләчәкдә дә едәчәјик. Лакин дүшүнмәк лазымдыр, сөһбәт һансы шәртләрдән кедир.

Дөвләт тәминатына кәлдикдә, дејә биләрәм ки, бу барәдә биз сизинлә тәхминән 10 илдән сонра даныша биләрик. Чүнки инди малијә еһтијатларымыз мөһдуддур. Тәҗрибән 5—10 илдән сонра Азәрбајҗан нефт вә газ һасилаты һесабына бөјүк иғтисади имканлара малик олачагдыр. Буна көрә дә биз сизинлә конкрет данышығлары апараркән вә тәминат барәсиндә разылыға кәләркән һәмин мүддәтләри нәзәрә алмалығығ.

Дискуссия гуртардығдан сонра, Алманијанын ишкүзар даирәләринин бүтүн нумајәндәләри адындан Отто Волф фон Амеронкен конкрет суаллара дәјиғ чаваблара көрә Азәрбајҗан Республнканын президенти һејдәр Әлијевә үрәкдән тәшәккүрүнү билдирди. Гејд едилдији кими, бу ону көстәрир ки, сијаси фәалијјәтлә жанашы, иғтисадијјат да Азәрбајҗанын кәләчәк инкишафында президент һејдәр Әлијев үчүн башлыча дајагдыр. Бу саһәдә дә Алманија Азәрбајҗана мүмкүн олдуғу гәдәр көмәк едәчәкдир.

Азәрбајҗан Республнканын президенти һејдәр Әлијев көрүшү баша чатдырағ, бүтүн иштиракчылара, һабелә көрүшүн тәшкилине көрә чәнаб Волф фон Амеронкенә тәшәккүр етди вә деди:

—Мән бу көрүшә кәләчәк даһа кениш әмәкдашығымызын башланғычы кими бахырам. Бајағ дедим ки, нефт ширкәтинин президенти Натиг Әлијев, кимја ширкәтинин президенти Фикрәт Салыгов, енергетика комплексинин президенти Мүслүм Иманов, харичи иғтисади әләгәләр назири Гүдрәт Гулијев, Милли Банкын президенти Фуад Ахундов, иғтисадијјатла мәшғул олан бир чох дикәр шәхсләр мәнимлә бирликдә бурададырлар. Мәним нумајәндә һејәтимә харичи ишләр назири илә жанашы, баш назирин биринчи мтавини Артур Расизадә дә дахилдир. О, иғтисадијјатла мәшғул олур. Мән нә гәдәр ки, бурадајам, онлар бу күн дә, сабаһ да сизинлә конкрет, әмәли данышығлар апармағ вә конкрет лајиһәләр барәсиндә разылашма имканына маликдирләр. Хаһиш едирәм, буну нәзәрә аласыныз.

Ахырда сизин һамышыза бизнес-мә’лумат китабына көрә тәшәккүр етмәк истәјирәм. Зәннимчә, мәним белә гыса мүддәтдә дејә билмәдијим мәсәләләр һағғында бу китабда чох јазылымышдыр. Үмидварам ки, сиз бу китабда таныш олачагсыныз вә о, Азәрбајҗанла әмәкдашығда сизин бәләдчинизә чевриләчәкдир. Сағ олуи. Көрүшәнәдәк.

АЗӘРБАЈҢАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЈАНЫН “СИМЕНС” ШИРКӘТИНИН ВИТСЕ–ПРЕЗИДЕНТИ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Азәрбајҗан Республнкасынын президенти һејдәр Әлијев АФР–дә расми сәфәрдә оларкән ијулун 3–дә Алманијанын “Сименс” ширкәтинин витсе–президенти Андреас Клеји гәбул етмишдир.

Чәнаб Клеји сәмијијәтлә саламлајан президент һејдәр Әлијев бу ширкәтин јүз ил бундан әввәд Кәдәбәј мис мә’дәнләриндәки фәалијјәтини мәмнунлуғла хатырлады. Дөвләтимизин башчысы халғларымыз арасындағы тарихи әләгәләрин инди дә давам етдирилмәсиндән разылығ едәрәк, Алманијанын бу нүфузалу ширкәтинин республнканызла әләгәләрини даһа да мөһкәмләндирмәјин вачиб олдуғуну билдирди. Азәрбајҗанда “Сименс”ин нумајәндәлијинин ачылымасыны јүксәк гијмәтләндирән президент һејдәр Әлијев бир сыра саһәләрдә әмәкдашығ үчүн мөвчуд имканлардан долғун истифадә едилмәсинин һәр ики тәрәф үчүн чох фәјдалы олдуғуну нәзәрә чарпдырды.

Дөвләтимизин башчысы илә көрүшдән мәмнун галдығны билдирән чәнаб Клеј “Сименс” ширкәтинин Азәрбајҗанда фәалијјәти үчүн көстәрилән диггәт вә гајғыја көрә миннәт–дарлығны билдирди вә деди ки, биз көркәмли дөвләт хадими

Һејдәр Әлијевин коллективимизә бәсләдији е'тимады доғрултмаға чалышчагыг. О, "Сименс"ин Азәрбајҗанла тарихи әлагәләринин бәрпа едилмәси сәһәсиндә көрүлән ишләр барәдә президент һејдәр Әлијевә мә'лумат верди.

Сөһбәт заманы "Сименс"ин Азәрбајҗанда көрәчәји конкрет ишләр кениш музакирә олунду, ширкәтин Азәрбајҗанда електрик стансиялары тикинтисинин ләјиһәләшдирилмәси вә малијәләшдирилмәсиндә иштиракы мәсәләси әтрафлы нәзәрән кечирилди вә бу сәһәдә башланмыш иш мүсбәт гүмәтләндирилди. Бу мәсәлә илә бағлы гаршыја чыхан проблемләрин вә чәтинликләрин арадан галдырылмасы јоллары сөһбәтин әсас мөвзусуна чеврилди. Ширкәтлә дикәр сәһәләрдә гаршылығлы марағ доғуран әлагәләрдән дә бәһс олунду.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЈАНЫН "ТИССЕН" ШИРКӘТИНИН РӘҺБӘРЛӘРИ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән ијулуң 3-дә "Тиссен" ширкәти идарә һеј'әтинин сәдри Волфһанг Шварте, идарә һеј'әти рәјасәт һеј'әтинин үзвләри Томас Лудвиг, һанс Улрих Грубер илә вә дикәр

шәхсләрлә көрүшмүшдүр.

Ширкәтин рәһбәрләрини сәмијијәтлә саламлајан президент һејдәр Әлијев өлкәләримиз арасындакы әлагәләри даһа да моһкәмләндирмәјин вачиб олдуғуну нәзәрә чардырды. Азәрбајҗанда харичи өлкәләрин сәрмәјәчиләри үчүн һәр чүр шәраит вә имкан олдуғуну вурғулајан дәвләтимизин башчысы "Тиссен"ин рәһбәрләрини республикамызла даһа сых әлагәләр гурмага чағырды.

Президент һејдәр Әлијев илә көрүшдән мәмнун галдығларын билдирән чәнаб Шварте Алманијанын танынмыш ширкәтләриндән бири олан "Тиссен"ин фәалијәти һағғында дәвләтимизин башчысына кениш мә'лумат верди. Чәнаб Шварте ширкәтин республикамызә сәрмәјә гүмәғ нијјәтиндән, өлкәмизлә әлагәләри кенишләндирмәк барәдә һазырланмыш конкрет тәклифләрдән дә сөһбәт ачды.

Көрүш заманы һәр ики тәрәфи марағландыран бир сыра мәсәләләр барәдә әтрафлы сөһбәт апарылды, һәјәтә кечирилмәси нәзәрдә тутулан конкрет ләјиһәләр музакирә едилди.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЈАНЫН "ФЕРРОСТАЛ" ШИРКӘТИНИН РӘҺБӘРЛӘРИ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән ијулуң 3-дә Алманијанын "Ферростал" ширкәти идарә һеј'әтинин сәдри Фон Меккес вә ширкәтин баш мүвәккили Удо Фолкер илә көрүшмүшдүр.

Ширкәтин рәһбәрләрини мөһрибанлығла саламлајан президент һејдәр Әлијев бу ширкәтин республикамызла сых әлагәләр гурмағ јолунда атдығы аддымлары мүсбәт гүмәтләндирилди. Дәвләт башчысы билдирди ки, биз Азәрбајҗанә сәрмәјә гүмәғ нәзәрән бүтүн харичи ширкәтләрдә әлагәләрин моһкәмләндирилмәсинә вә онлар үчүн һәр чүр шәраит јарадылмасына хуәси диггәт јетирirik.

Президент һејдәр Әлијев илә көрүшдән шәрәф дүјдүғларын билдирән Фон Меккес леди ки, онларын ширкәти нечә илди ки, Бақыда ишләјир вә республиканын завод вә фабрикләринә өз ишини бәрпа етмәк үчүн көмәк көстәрмәјә һазырдыр. О леди:—Бу, бизим марағымызә мүвәфиғдир. Чалышчагыг ки, Бақы кондиционерләр заводу вар күчү илә ишләјәрәк валјута газансын вә сонра бу валјутаны мүәссисәнин тәкмилләшдирилмәсинә, јени аваданлығ алынмасына сәрф етсин. Әлбәттә, бүтүн бунлар мүәссисәнин дүңја стандартларына ујғун мәһсул бурахмасына имкан верәчәкдир. Ахы инди орада ишләдилән аваданлығ вә технолокијалар һәлә 1972-чи илдә, заводун ишә салындығы

дөврдә Јапониядан кәтирилмишдир вә тәбии оларат көһнәлмишдир. Бүтүн бу хәрчләрин јарысыны биз өз үзәримизә көтүрчәјик, јарысы исә Алманија һөкүмәтинин вердији кредит һесабына өдәниләчәкдир. Сөз јох ки, бу ишдә Азәрбајҗан тәрәфи дә јахындан иштирак етмәлидир.

Чәнаб Меккеси диггәтлә динләјән вә бу ширкәтин Баки кондиционерләр заводунда көрәчәји ишләри јүксәк гижмәтләндирән президент һејдәр Әлијев һәмин мүәссисәнин 70-чи илләрдә онун республикаја рәһбәрлик етдији дөврдә өзүнүн рәһбәрлији илә тикилдијини, заводун аваданлығынын Јапониянын "Тошиба" ширкәтиндән вә диһәр ширкәтләрдән алындыгыны хәтйрләтди. Дөвләтимизин башчысы бу заводун јенидән гурулмасы илә әлағәдар гаршыја чыхан чәтинликләрин арадан галдырылмасы үчүн республикамызын көрәчәји ишләрдән бәһс етди.

"Ферростал"ын республикамызла бир чох диһәр саһәләрдә дә әмәкдашылыг етмәк имкандарындан бәһс едән президент һејдәр Әлијев алманијалы иш адамларынын Азәрбајҗана марагынын артмасындан разылыгла сөһбәт ачды вә бунун үчүн даһа мұһым алдымлар атылмасынын вачиблијини гејд етди.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН БОННАДА МӘТБУАТ КОНФРАНСЫ

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев Алманија Федератив Республикасына рәсми сәфәри заманы ијулул 3-дә Боннада федерал мәтбуат конфранслары бинасында Алманијанын вә харичи өлкәләрин күтләви информасија васитәләринин нумәјәндәләри үчүн мәтбуат конфрансы кечирмишдир.

Президент һејдәр Әлијев мәтбуат конфрансында чыхыш етмишдир.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН ЧЫХЫШЫ

—Һөрмәтли ханымлар вә чәнаблар!

Бу күн мәни бураја, сизин шәһәрин мәтбуат мәркәзинә, Журналистләр евинә дә'вәт етдијинизә көрә тәшәккүр едирәм.

Билдијиниз ки, мән Алманија Федератив Республикасы һөкүмәтинин дә'вәти илә ијулул 1-дә Алманијаја рәсми сәфәрә

кәлмишәм. Бу, мүстәғил Азәрбајҹан Республикасынын дәвләт башчысынын, президентинин Алманијаја илк сәфәридир.

Дүнән сәһәр тәздән бурада, Алманијада бизим көрүшләримиз башлаыбдыр. Мән Алманијанын федерал президенти чәнаб Роман Герсог, федерал кансләр чәнаб Хелмут Кол вә Алманијанын диҹәр һокумәт нумәјәндәләри илә, ерни заманда Бундестагын рәһбәрлији вә депутатлары илә көрүшләр кечирмишәм. Чох әтрафлы музакирәләримиз, данышыгларымыз олубдур. һесаб едирәм ки, бу көрүшләр, данышыглар нәтичәсиндә Азәрбајҹан—Алманија әләгәләринин инкишаф етдирилмәси үчүн сәмәрәли иш көрүшүк.

Азәрбајҹан Республикасы кәнч мүстәғил дәвләтдир, өз мүстәғиллијинин бешинчи илини јашаыр вә мүстәғил дәвләт кими дүнја бирлијиндә өзүнә дәјиг јер тутмаг истәјир. Бу мәгсәддә Азәрбајҹан Республикасы дүнјанын бүтүн өлкәләри илә икитәрәfli, гаршылыглы сурәтдә фәјдалы әләгәләр гурур.

Һәмин өлкәләр ичәрисиндә Алманија Федератив Республикасы Азәрбајҹан үчүн чох бөјүк әһәмијјәт кәсб едир. Алманија иғтисадијјат сәһәсиндә бөјүк наилијјәтләр әлдә етдијинә, демократик өлкә, дәвләт вә демократик чәмијјәт олдугуна көрә, дүнја сијасәтиндә вә иғтисадијјатында көркәмли јер тутдугуна.

дүнјанын бөјүк дәвләтләриндән бири олдугуна көрә Азәрбајҹан Алманија илә мунасибәтләриннә вә әләгәләринә хүсуси фикир верир. Сон илләрдә бу әләгәләр јараныб, биз бунлары инкишаф етдирмәјә чалышымыг. Алманијаја сәфәримдән мәгсәдим бу әләгәләри даһа јүксәк сәвијјәә галдырмаг вә онларын даһа да дәрипләшмәси вә кеишләнмәси, инкишаф етмәси үчүн јени тәдбирләр көрмәкдир.

Дүнән Алманијанын дәвләт, һокумәт башчылары вә рәсми даирәләри илә апардыгымыз сәһбәтләрдә, һесаб едирәм ки, Азәрбајҹан—Алманија әләгәләринин инкишаф етмәси үчүн јакшы әсас јараныбдыр. Мән бу көрүшләрдән вә данышыглардан мәмнун олдугуму сөјләмәк вә билдирмәк истәјирәм ки, биз—мәнә вә мәни мушәјјәт едәнләрә чох јүксәк гонагпәрвәрлик диғгәт вә гајгы кәстәридир. Буцлара көрә дә алман халгына, Алманија һокуматына тәшәккүр едирәм.

Апардыгымыз данышыгларда иғтисади әләгәләрин кеишләндирилмәси, иғтисадијјат сәһәсиндә әмәкдашыгын даһа да сурәтләндирилмәси проблемәи мәркәзи јер тутур. Бу сәһәдә бөјүк имканлар вар вә биз чалышырыг ки, бунлардан сәмәрәли истифадә едәк. Бу кун сәһәр Колн шаһәриндә—өлкәнин иғтисадијјат, сәнәјә мәркәзиндә Алманијанын иш адамларынын чохсәлы нумәјәндәләри, ширкәтләрин рәһбәрләри вә нумәјәндәләри илә көрүшүшәм. һесаб едирәм ки, бу көрүш заманы Азәрбајҹанын Алманија илә әмәкдашыг етмәк имканларыны кеиш ачыб сөјләјә билмишәм.

Билирсиниз ки, Азәрбајҹан Авропаја дахилдир, Авропанын Асија илә бирләшији бөлкәдә јерләшир. Азәрбајҹанын чох әһәмијјәтли, чографи-сијаси мөвҹеји вар. Өлкәмизин тәбиин сәрвәтләри, Гағгазда тутдугу мөвҹә, Авропа илә Асија арасындакы јолларын кәсишији јердә олмасы, үмумијјәтлә, Авропа өлкәләринин марагыны чәлб едир, о чүмләдән бүтүн бунлар Алманија үчүн дә мараглыдыр. Куман едирәм ки, индијәдәк кечирдијимиз көрүшләр вә бу кун, сабаһ да нәзәрдә тутулан көрүшләримиз Азәрбајҹан—Алманија әләгәләрини, хүсусән иғтисади әләгәләримизи кеишләндирирчәк. Биз бу әмәкдашыгын даһа да јүксәкләрә галдырылмасына тәрәфларыг.

Мән сизә тәшәккүр едирәм вә суалларыныза чаваб вермәјә һазырам.

Суал: Чәнаб президент, Сиз көрүшләриниздә дејирсиниз ки, Ермәнистан—Азәрбајҹан мунағишәсинин арадан галдырылмасы чох чәтин мәсәләләрдән биридир вә бејнәлхалг тәшкилатлар, гурумлар бу ишдә јардымчы ола биләрләр Сиз һәмин јардымы

нәдә көртүрсүңүз вә бу чәтин мәсәләнин һәлл олунмасы перспективинә нечә бахырсыңыз?

Һедәр Әлијев: Бәли, Ермәнистан—Азәрбајҗан мунағишәсинин. Дағлыг Гарабаг илә әләғәдәр олан мунағишәнин арадан гадырылмасы чәтин мәсәләдир. Бу мунағишә сәккиз ил өңчә, 1988-чи илдә башлајыбдыр вә дејә биләрәм ки, дүнјада олан бүтүн мунағишәләр арасында һәм ән узун чәкән, һәм дә чох мүрәккәб мунағишәдир. Бу мунағишә Ермәнистанын Азәрбајҗанна һәрби тәчәвүзү нәтичәсиндә башлајыбдыр. Ермәнистан Азәрбајҗанын Дағлыг Гарабаг бөлкәсини әлә кечирмәк мәҗсәди илә һәрби тәчәвүз етмиш вә бунун нәтичәсиндә дөјүшләр башланмышдыр. һәмни дөјүшләр нәтичәсиндә мүәјјән сәбәбләрә корә Ермәнистан сילהы гүввәләри Азәрбајҗан Республикасы әразисинин 20 фаизини ишгал едә билибдыр. Бу әразиләрдән бир милјондан артыг Азәрбајҗан вәтәндашы зорла чыхарылыб, јериндән-јурдундан диләркин дүшәрәк Азәрбајҗанын башга бөлкәләриндә агыр вәзијәттә, гагын вәзијәтиндә, әксәријјәти чадырда јашајыр.

Мунағишә нәтичәсиндә Азәрбајҗанна бөјүк зәрбәләр дәјиб, өлкәмиз бөјүк иткиләр верибдыр, инсанлар тәләф олубдыр. Азәрбајҗан халғынын инди ишгал олунмуш торпағларда әсрләр бөјү гурдугу, јаратдыгы һәр шеј—јашајыш евләри, тарихи абидәләр, истәһсал мүтәһсәләри—фабрикләр, заводлар, електрик стансијалары, еләчә дә хәстәханалар, мәктәбләр, мәдәнијјәт очағлары дагыдылыб, виран едилибдыр. Бүтүн бу зәрбәләрә, иткиләрә бахмајараг Азәрбајҗан Республикасы, оңун дөвләти мәсәләнин сүлһ јолу илә һәлл олунмасынын тәрәфдарыдыр. Мәһз буна корә дә ики ил өңчә Ермәнистан илә Азәрбајҗан арасында һәрби әмәлијјатларын, атәшин дајандырылмасы һагғында сәзиш имзаланыбдыр. Ики илдири ки, атәш јохдур, биз аташкәс режиминдә јашајырыг. Аңчаг ејни заманда там сүлһ дә јохдур.

Биз сүлһ истәјирик, јенидән дөјүшләрин, атәшин башланмасынын тәрәфдары дејилик. Она корә дә сүлһә наил олмаг үчүн өз тәрәфиниздән чох чидди вә конструкторив аддымлар атырыг. Сиз дединиз мән дә тәсдиг етдим ки, бу мәсәләнин һәлл олунмасы чәтиндир. Аңчаг мәсәләни һәлл етмәк үчүн садчә шәртләр вар. Шәртләр дә оңдан ибарәтдир ки, Ермәнистан сילהы гүввәләри Азәрбајҗанын ишгал олунмуш торпағларыннан чыхмалы, Азәрбајҗан Республикасынын әрази бүтөвлүјү, бејнәдхалг тәшкилатлар тәрәфиндән ташынмыш сәрһәдләринин тохунулмазлыгы тә’мин едилмәлидир. Белә олан шәрәитдә Азәрбајҗан Дағлыг Гарабагда јашајан ермәниларин,— орада јүз мийәдәк ермәни јашајыр,— тәһлүкәсизлијинин тә’мин олунмасыны өз үзәринә көтүрүр, ејни заманда Азәрбајҗан

Республикасынын тәркибиндә Дағлыг Гарабага мҗәсир дүнја тәчүрбәсиндә мөвчуд олан ән јүксәк мухтаријјәт статусу вермәјә һазырдыр.

Бу шәртләр садәдир, әдаләтлидир. Әкәр бу шәртләр мөвчуд олдуғу һалда мәсәлә индијә гәдәр һәлл едилмирсә, буна Ермәнистан тәрәфи мәшәһәт тәрәдир. Тәәссүф ки, Ермәнистан тәрәфи мәсәләнин һәллинә әдаләтсиз јанашыр, Дағлыг Гарабагы мәстәғил етмәк, јә’ни она “дөвләт мүстәғиллији” статусу алмаг истәјир. Она корә дә бу шәртләр һәјәтә кечирилмир. Мән исә бәјән едирәм ки, Дағлыг Гарабага һеч вахт “дөвләт мүстәғиллији” статусу верилә билмәз. Азәрбајҗанын әрази бүтөвлүјүнүн сахланмасы бејнәлхалг һүгүг нормаларына ујғун олан тәләбдир. һәр бир өлкә өз әразисинин бүтөвлүјүнү горуамалдыр. Индики һалда исә мәсәләнин һәлл едилмәси, шүбһәсиз ки, ләңкијир.

Мәсәләнин һәлли илә АТӘТ-ин Минск групу мәшғулдур. Минск групу чох даншығлар апарыр, көртүшләр кечирир. Биз бүтүн бу тәклифләримизи Минск групуна веририк. Аңчаг куман едирәм ки, Минск групу да мәсәләнин әдаләтлә һәлл олунмасы үчүн һәлә ләзими гәрар гәбул едә билмәјибдыр. Минск групунун фәалијјәтинин күчләндирилмәси ләзимдыр, биз буну истәјирик. Ејни заманда дүнјанын бөјүк дөвләтләри—Минск групунун үзү олан вә олмајан дөвләтләр дә бу мәсәләнин һәлли үчүн сә’јәларини артырмалдыр. Минск групуна дахил олан өлкәләрдән бири кими Алманија да бу мәсәләнин һәлл едилмәсиндә чох тә’сирли иш корә биләр. Үмидварам ки, бу мәсәлә сүлһ јолу илә һәлл олуначагдыр. Биз јенә дә—јенә дә сүлһ истәјир, мәсәләнин сүлһ јолу илә һәлл едилмәсини истәјирик.

Суал: Чәнаб президент, Сиз Азәрбајҗанда һүгүги демократик дөвләтин гурулмасындан даншығнын Лакин сечкиләри мушаһидә едән експертләрин фикричә, Азәрбајҗанда сечкиләр демократик кечирилмәјиб, мүхалифәт партијалары гадаган олунуб, гәзәтләрин һамысы бағланыб, журналистләр дустағаналарда јатырлар. Белә бир өлкәдә демократијалан нечә даншымаг олар?

Һедәр Әлијев: Куман едирәм ки, чәнаб Манучарјанын суалы оңун Азәрбајҗанна гаршы нә гәдәр гәрәзли олдуғуну көстәрир. Биринчиси, оңу демәк истәјирәм ки, чәнаб Манучарјанын дејији сөзләрин һамысы јаландыр, һеч бири һәгигәтә ујғун дејилдир. Куман едирәм ки, о, буларын һамысыны өзү уддурур.

Һәгигәт исә бундан ибарәтдир: Азәрбајҗанда 30-дан чох сийәси партија рәсми гејдијјатдан кеңибдыр. Бу партијалар сәрбәст фәалијјәт көстәрир вә онларын әксәријјәти мүхалифәтдә олан партијалардыр. Етән илин ноябрындаки парламент сечкиләри һәм мажоритар, һәм дә пропорсионал систем әсасында кечирилдири вә сечкиләрдә 8 сийәси партија иштирак едирди. Бу

сечкиләр нәтиҗәсиндә парламәнтә мухалифәт партијаларындан һәм пропорционал систем әсасында, яғни партијаларын сифаһылары илә, һәм дә мажоритар систем әсасында депутатлар сечилибдир. Инди Азәрбајҹан парламентиндә 8 партијаның нумажәндәләри тәмсил олунубудур. Бә'зи депутатлар барышмаз мухалифәт партијаларының нумажәндәләридир.

Азәрбајҹанда сифаси плурализм, мәтбуәт азадлығы тамамилә тә'мин олунубудур. Мән гәзәтләрин сифасын-һесабын деҗә билмәрәм, бир нечә јүздән артыг гәзәт бурахылыр. Будур, дејирләр ки, 560 гәзәт чыхыр. Буналарын бөјүк әксәријәти мухалифәт партијаларына, сифаси тәшкилатларә мәхсус олан гәзәтләрдир. һеч бир сензура јохдур. һансы журналист нә истәјрәсә, ону да јазыр. О чүмләдән Азәрбајҹандакы игтидар да чох чидли тәнгид олунуу вә мәғаләләрдә бә'зән чәнаб Манучарјан кими, игтидарын адына јаланлар, ујдурмалар да сөјләнидир. Мән буналарын һамсының нормал һесаб едирәм. Чәнаб Манучарјаның суалыны да, үмумијәтлә, суал кими нормал һесаб едәрдим, әкәр јалан данышмасадлы. Мән ачыг дејирәм ки, Азәрбајҹаның һәбсханаларында бир нәфәр дә олсуң журналист јохдур. Бир ил бундан өнчә бир нечә кәңч журналист јазыларында Азәрбајҹан президентини тәҗгир етдијинә көрә һәбс олунмушду. Бундан сонра онлар мәнә мүраҗиәт етмишдиләр ки, әфв едим. Бу һадисәни биләндән сонра мән онлары әфв етдим вә һәбсханадан азад олундулар.

Апрел ајында Бақыда Түркіјәдән кәлмиш бир журналист һәбс олунмушду. О, журналистлијинә көрә јох, кечә вахти чинајәткарларла бирликдә тутулдуғуна көрә һәбс едилмишиди. Апчаг, бахмајараг ки, о, һәгигәтән чинајәт етмишиди, Түркіјәнин Игдиыр вилајәти нумажәндәләринин мәнә мүраҗиәтиндән сонра ону да әфв етдим, һәбсханадан азад олунду, өз вәтәнинә—Түркіјәгә гајытды.

Азәрбајҹанда һәгигәтән демократик һүгуги дәвләт гурулуш, инсан һүгуглары горуңуру. Кечән илин ноябрьда гәбул олунмуш илк демократик конститусияның мәддәләринин үчдә бири инсан һагларының горуңуруна һәср едилбидир. Мән сизин суалыныза үмуми сөзләрлә јох, фактларла чәваб вердим. Амма ејни заманда мәнә бу суалы вердијинизә көрә тәшәккүр едирәм. Чүнки бу, мәнә имкан јаратды ки, Азәрбајҹанда кедән демократик просесләр һаггында бурада олан журналистләрә әтрафлы мә'лумат верим.

Суал: Даглыг Гарабаг мунағишәсинин арадан галдырылмасы илә әлағәдар бир нечә васитәчилик миссиясы чәһдләри олмушдур. Сиз Русијаның индики рәһбәрлијинин бу ишә комәјини нечә гижмәтләндиририниз вә вәзијәтин нормал һала салынмасы үчүн Москва даһа нә едә биләр?

Һејдәр Әлијев: Мәсәләнин сүлһ јолу илә һәлл едилмәси үчүн

сәккиз ил мүддәтиндә васитәчилик ролу ојнајан дәвләтләр, ары-ајры сифаси гурумлар һәгигәтән олубдур. Шүбһәсиз ки, һәр бир васитәчилик тәшәббусү мүәјјән мәрһәләдә бу мәсәләнин һәлл олунмасына мүәјјән комәк едилбир. Амма үмумән мәсәләнин һәллинә наил олмаг мүмкин олмајыбдыр.

Мән дедим ки, артыг дәрд илдән чохдур мәсәләнин һәлли илә билаваситә АТӘТ-ин Минск групу мәшғул олур. 1994-чү илин декабрыдан Минск групуна ики өлкә—Русија вә Финляндия һәмсәдрлик едир. Минск групу чәрчивәсиндән әләвә, Русија дәвләти мүстәгил васитәчилик тәшәббусләри дә көстәрибдир. Ејни заманда дунјаның бөјүк өлкәләри—Америка Бирләшмиш Штатлары, Түркіјә вә башга өлкәләр дә мүстәгил тәшәббусләр едилбәр вә васитәчилик тәквилләри вәрибләр. Русија вә онун дәвләт башчысы чәнаб Борис Јелтсин бу мәсәләни мәнимлә бир нечә дәфә музакирә едиб вә мәсәләнин һәлли үчүн бундан сонра да тәшәббус, лазымы сөјләр көстәрәчәкләри һаггында бәјанатлар верибдир.

Америка Бирләшмиш Штатлары да бу сәһәдә тәшәббусләр көстәрир. Бу барәдә АБШ президенти чәнаб Билл Клинтонла дә күрүшләрим, данышыгларым олубдур.

Әкәр суалыныза конкрет чәваб истәјиреинизсә ки, Русија бу сәһәдә нә едә биләр,—дејирәм ки, чох шәј едә биләр вә бу мәсәләнин һәлл олунмасына чох күчлү тә'сир көстәрәк биләр. Президент сечкиләриндән сонра Русија бу мәсәләгә бәлкә даһа да фаал гошулачагдыр.

"РИА—Новости", мән дә сизә бир суал вермәк истәјирәм: Русијада президент сечкиләри, һаггында нә мә'луматыныз вар?

Мүхбир: Зәһнимчә, сечкиләр сацит кечир.

Һејдәр Әлијев: Сацит кечир? Чох көзәл.

Суал: Чәнаб президент, дејә биләрдинизми, Алманијада күрүшләриниз заманы конкрет олараг һансы мугавиләләри имзаламысыныз?

Һејдәр Әлијев: Кечән илин декабрында Алманијаның хариҗи ишләр назири, федерал канслерин мугавин чәнаб Кинкел Азәрбајҹанда оларкән Алманија илә Азәрбајҹан арасында бир нечә мугавилә имзалаыбдыр. Дунән дә Азәрбајҹаның нумажәндәләри чәнаб Кинкел илә вә итгисалијат назири илә бир нечә мугавилә имзалаыблар. Бу мугавиләләрин һамсы Азәрбајҹан илә Алманија арасында итгисади мәсәләләрин һәллинә һәср олунубдур. һесаб едирәм ки, бу сәһәдә итгисади сәһәдә әмәкдашыг етмәјимиз үчүн јахшы һүгуги-мугавилә әсаслары јарадыр.

Суал: Чәнаб президент, федерал канслер илә күрүшүнүз заманы Азәрбајҹан үчүн һансы үстүн мәсәләләр музакирә олунмушдур?

Һејдәр Әлијев: Дунән чәнаб һелмут Кол илә данышыгларымыз

өввәдән ахира гәдәр үстүнлүк вердијимиз мәсәләләрдә әләгәдәр олмушдур. Чүнки даншыгларда үстүнлүк дашымајан һеч бир мәсәлә мұзакирә едилмәјибдир. Шүбһәсиз ки, даншыгларда әсас диғтәтимиз вә мұзакирәмиз игтисади әләгәләрин инкишаф етдирилмәсинә јөнәлдилмишир.

Алманијанын ширкәтләри, консернләри Азәрбајҗанда һәләлик зәиф тәмсил олунублар. Ејни заманда дүнән вә бу кун дә гәјд етдик ки, Алманијанын "Сименс" вә "Маннһесманн" ширкәтләри ХХ әсрин биринчи илләриндән Азәрбајҗанда фәалијјәт көстәрибләр. Инди Алманијанын иш адамларынын, ширкәтләринин Азәрбајҗанда иш көрмәләри үчүн бәјүк имканлар ачылыбдыр, хүсусән нефт сәнајеси, металлуркија, енержетика, машынгајырма, кимја сәнајеси саһәсиндә вә бир чох башга саһәләрдә. Биз бу мәсәләләри чәнаб һелмут Кол илә мұзакирә етдик вә белә фикрә кәлдик ки, конкрет ләјиһәләр тағдим едиләркән федерал канслер буныларын һәјата кечирилмәсинә көмәк едәчәкдир.

Федерал канслер илә Трансгафгаз нәглијат макистралы һаггында да чох кениш даншыглар апардыг. Артыг дәрл өлкә—Өзбәкстан, Түркмәнистан, Күрчүстан вә Азәрбајҗан белә бир макистралын јаранмасы үчүн сазиш имзалајыбдыр. Трансгафгаз макистралы Орта, Мәркәзи Асијаны Европа илә бирләшидирир. Орта Асијадан, Хәээр дәнизиндән, Азәрбајҗандан, Күрчүстандан Гара дәнизә, орадан исә Европаја, хүсусән Дунај чајы илә Алманијаја гәдәр узана биләчәк макистралдыр. Бу да үстүн мәсәлә кими мұзакирә олунмушдур.

Шүбһәсиз ки, Ермәнистан—Азәрбајҗан мунагишәсинин сүлһ јолу илә арадан гадырылмасы мәсәләси даншыгларымызын мәркәзиндә дурмушду. Гафгаз рекиону, бу рекионда олан өлкәләр, Алманијанын онларла әләгәләри дә үстүн мәсәләләр кими мұзакирә едилмишидир. Көрүрсүнүз, үстүнлүк дашымајан мәсәләләр јохдур.

Суал: Чәнаб президент, Русија барәдә суал вермәк истәјирәм. Борис Јелтсинин хәстәләнмәси илә бағлы гајыларыныз вармы?

Һејдәр Әлијев: Мән билмирәм, Борис Јелтсин хәстәләниб, јахуд хәстәләнмәјиб. Мәнә белә кәлир ки, хәстәләнмәјиб. Әкәр хәстәләнмиш олса, Москвада чох јүксәк сәвијјәли һәкимләр, тибб хидмәти вар. Вахтила Москвада бир чох илләр јашамыш вә ишләмишәм. Орадаки һәкимләрин вә тибб хидмәтинин чох јүксәк сәвијјәдә олдуғуну билирәм. Әкәр Борис Јелтсин хәстәләнмиш олса, она мутләг лазыми јардым көстәрәрләр вә мәним гајгыма еһтијач јохдур.

Суал: Чәнаб президент, биз билирик ки, Азәрбајҗанда демократија инкишаф едир, анчаг Ислам Партијасы ады алтынла өлкәнин мүстәғиллијинә гаршы фәалијјәт көстәрәнләр дә вар. Сиз буна нәчә бахырсаныз?

Һејдәр Әлијев: һесаб едирәм ки, бүтүн өлкәләрдә демократија бәрғәрар олмалдыр. Сон илләрдә дүнјада кәдән ичтимаи-сијаси процессләр буну сүбүт едир. Бизим мүстәғиллијимизи исә һеч кәс әлимиздән ала билмәз, бундан нарахат олмайын. Сағ олун, диғтәтинизә көрә тәшәккүр едирәм.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЈА ШИРКӘТЛӘРИНИН РӘББӘРЛӘРИ ИЛӘ КӨРүШҮ

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән ијулуи 3-дә Алманијанын "Алкател", "АББ", "Грүнвалд", "Шолтс", "Интерселект" ширкәтләринин рәббәрләри илә көрүшүшдур.

Ширкәт рәббәрләрини сәмимијјәтлә саламлајан президент һејдәр Әлијев деди:

—Мән бу ширкәтләрин һәр биринин нумәјәндәләри илә ајрыча көрүшмәк нијјәтиндә идим. Анчаг инди сәфәр программыма көрә мән Дүсселдорфа кетмәлијәм, она көрә дә буна вахт чатмыр. Мән принцип етибарилә сизин тәклифләринизи гәбул едирәм. Дүнән мән федерал канслер һелмут Кол илә көрүшәркән она дедим ки, Алманијанын ширкәтләринин Азәрбајҗана дәвәт етмишәм вә онларла мұштәрәк иш көрмәк үчүн сизин һөкүмәтин көмәјинә еһтијачым вар. Чәнаб Кол мәнә билдирди ки, әкәр Алманија ширкәтләринин Азәрбајҗанда көрәчәкләри ишләр һаггында лазыми сәвијјәдә ләјиһәләр һазырланса вә тәклифләр олса, о, мәним вә хүсусән бу ширкәтләрин мурачиәти илә һәмин ләјиһәләрин һәјата кечирилмәсинә көмәк едәчәкдир. Шүбһәсиз ки, биринчи нөвбәдә һәмин ләјиһәләрин малијјәләшдирилмәсинә көмәк көстәриләчәкдир. Алманија ширкәтләринин Азәрбајҗанда иш көрмәси үчүн һәр чүр шәраит вә имкан вар. Лакин көрүләчәк бу ишләрин малијјәләшдирилмәси илә әләгәдәр бизим бәзи чәтинликләримиз вар. Мән Алманијанын иш адамларынын Азәрбајҗана кәлмәсини, сизин өлкәнин капиталынын республикамызда кениш јер тутмасына истәјирәм. Азәрбајҗан Республикасынын президенти кими билдирирәм ки, биз өлкәмиздә сизә һәр чүр көмәк көстәрәчәјик.

Көрүшдә Алманија ширкәтләри өз тәклифләри вә республикамызда көрәчәкләри ишләр барәдә президент һејдәр Әлијевә кениш мәлүмат вердиләр. Сәибәт заманы телекоммуникасија, нефт емазы, машынгајырма, полад истеһсалы вә башга саһәләрдәки әмәкдашыг имканлары әтрафлы мұзакирә олунду. Бир сыра дикәр мұһым мәсәләләр барәдә дә фикир мұбадиләси апарылды.

АЗӘРБАЈҶАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АВРОПА ЈЕНИДӘНГУРМА ВӘ ИНКИШАФ БАНКЫНЫН ВИТСЕ-ПРЕЗИДЕНТИ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән иҗулун 3-дә Авропа Јенидәнгурма вә Инкишаф Банкынын витсе-президенти Манфред Абелјајн илә көрүшмүшдүр.

Чәнаб Абелјајны мейрибанлыгла саламлајан президент һејдәр Әлијев Авропа Банкы илә Азәрбајҗан арасында әмәкдашылыгын кедишиндән разылыгла сөһбәт ачды. Довләтимизин башчысы өлкәмиздәки ичтиман-сигәси вәзижәтдән, һугуги демократик довләт гуручуудугу истигамәтиндә апарылан ислаһатлардан кениш бәһс едәрәк бу сәһәдә Авропанын ән һуфузлу банкы илә әлағәләрини мүйүм ролу олдугуну гејд етди.

Ермәнистан—Азәрбајҗан мунәгшәсинин сүлһ җолула арадан галдырылмасы илә әлағәдәр АТӘТ-ин Минск групу чәрчивәсиндә, бөјүк довләтләрини вәситәчилиги илә, һәбелә икитәрәфли апарылан данышыглардан бәһс едән довләт башчымыз бу муһарибәнн республикамыза вурдугу агыр јаралардан да сөһбәт ачды. Өлкәмиз үчүн ән агрылы олан бу проблемини республикамызын игтисади инкишафында мүнәјән чәтинликләр јаратдыгыны нәзәрә чарпдыран президент һејдәр Әлијев Ермәнистан силаһлы гүввәләри тәрәфиндән ишгал олунан әразиләримиздән зорла говулуш бир милјондан чох вәтәндашымызын чох чәтин вәзижәтдә јашадыгыны вә онларын бөјүк јардыма вә көмәјә еһтијачы олдугуну хүсуси нәзәрә чарпдырды. Республикамызын рәһбәринин фикринчә, бу чәтинликләрини арадан галдырылмасында өлкәмизин Авропа Јенидәнгурма вә Инкишаф Банкынын көмәјинә чох бөјүк еһтијачы вардыр.

Көркөмли довләт хадими президент һејдәр Әлијев илә јенидән көрүшмәкдән шәрәф дулдугуну билдирип чәнаб Абелјајн Авропа Банкынын Азәрбајҗанла әлағәләрә хүсуси мараг көстәрдијини нәзәрә чарпдырды. Онун фикринчә, бир чох сәһәләрдә гаршылыгы мараг догуран әлағәләр гурмаг имканлары кенишдир вә банк бу имканлардан һәртәрәфли истифадә олунмасы үчүн әлиндән кәләни әсиркәмәјәчәкдир. Чәнаб Абелјајн президент һејдәр Әлијевин рәһбәрлији илә республикада һәјата кечирилән демократик ислаһатларын Авропа Јенидәнгурма вә Инкишаф Банкы тәрәфиндән диггәтлә изләнилдијини вә дәстәкләндијини билдириди.

Сөһбәт заманы Авропа Банкы илә Азәрбајҗан арасында әмәкдашылыгын перспективләринә даир бир сыра диқәр мәсәләләр бәрәдә дә кениш фикир мубадиләси апарылды.

АЗӘРБАЈҶАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН “ДОЈЧЕ БАНК”ДА КӨРҮШҮ

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-ә рәсми сәфәри заманы, иҗулун 3-дә Дүсселдорфа дунјанын ән сабит вә ири банкларындан бири олан “Дојче Банк”ын игамәткәһына кетмишиди.

Банкын идәрә һејәтинин үзвү Кеорг Крупп али гонагы, Азәрбајҗан нумајәндә һејәтинин үзвләрини саламлајараг деди ки, “Дојче Банк” бир нечә илдири Азәрбајҗанда баш верән һадисәләри бөјүк марагла изләјир. К. Крупп кечән илин пажызында Бақыда Азәрбајҗанын довләт башчысы илә илк көрүшүнү хатырлајараг гејд етди ки, биз о заман баша дүшдүк ки, бу республикада сабитлијини вә игтисади үксәлишини тәминәтчысы мәнз президент һејдәр Әлијевдир. Она көрә дә “Дојче Банк” республиканын игтисади инкишафынын сүрәтләндирилмәсиндә Азәрбајҗан Республикасынын президентинә көмәк етмәк нијјәтиндәдир. Азәрбајҗанла һаггында ики китабчыны бурахылмасы да бу көмәјин тәзәһүрләрийдән биридир. Чәнаб Крупп һәмин китабчаларын нүсхәләрини президент һејдәр Әлијевә тәғдим етди. Китабчалардан бири Азәрбајҗандакы сигәси вә игтисади шәрәити ишыгландырыр вә дунјанын мүхтәлиф өлкәләриндә кениш јайылыр. Икинчи китабча исә республиканын игтисади инкишафына көмәк көстәрмәк истәјән сәрмәјәдәрлар үчүн игтисади бәләдчидир.

Көрүш заманы гејд олунду ки, “Дојче Банк”ын вәзифәләриндән бири Азәрбајҗанла иш көрмәк истәјәнләрлә үнсижәт јарадылмасына көмәк көстәрмәкдир. Ишкүзар даирәләрин нумајәндәләринин иштирак етдикләри бу көрүш дә мәнз һәмин мәгсәдлә тәшкил олунмушдур вә онун иштиракчылары оларини марагландыран мәсәләләри Азәрбајҗан нумајәндә һејәти илә музакирә едә биләчәкләр. Чәнаб Крупп ону да билдириди ки, “Дојче Банк” банк системинин формалашдырылмасында, һәбелә ихтисаслы кадрларын һазырланмасында көмәк көстәрир.

Сонра ашагыдакы сәнәдләрин—Азәрбајҗан Милли Банкы илә “Дојче Банк” арасында малијјә әмәкдашылыгы сәһәсиндә гаршылыгы аңлашма һаггында меморандум вә Азәрбајҗан Бејнәлхалг Банкы илә АГ Банклар Консорсиуму арасында вә сазиш чәрчивәсиндә кредит хәтти ачылмасы һаггында сазиш имзаланды.

К. Крупп сәнәдләрин имзаланмасындан әввәл билдириди ки, бунлар Алманија вә Азәрбајҗан банклары арасында малијјәләшдирмә сәһәсиндә гаршылыгы мүнәсибәтләри кенишләндирмәк үчүн зәмин јарадыр. Меморандум база сәнәдидир, сазиш исә ихрач совдәләшмәләринин аванс олараг малијјәләшдирилмәсини нәзәрдә тутур.

Сәнәдләрин имзаланмасы мәрәсими баша чатдыгдан сонра президент һејдәр Әлиев көрүш иштирақчыларыны бу мѳүм һадисә мүнәсибәти илә тәбрик едәрәк деди ки, сәнәдләрин реаллашдырылмасы Азәрбајҗан игтисадијатынын кәләчәк инкишафына, һәбәлә республикамыз илә Алманија арасында әмкәдашылығын дәринләшмәсинә көмәк көстәрәчәкдир.

Дөвләтимизин башчысы "Дојчә Банк"да көрүшдән хәтирә олараг Георг Крупп Азәрбајҗан һаггында китаблар тәгдим етди. Президент һејдәр Әлиев билдирди ки, бунлардан истифәлә етмәклә республикамыз һаггында даһа әтрафлы нәшрләр һазырламаг мүмкүндүр. Азәрбајҗан рәһбәри она һәдијә едилмиш китабчалар үчүн "Дојчә Банк"а тәшәккүрүнү билдирди.

АЛИ ГОНАҒЫН ШӘРӘФИНА

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлиев Алманија Федератив Республикасында рәсми сәфәрдә оларкән ијудун 3-дә "Дојчә Банк"а кетмишдир. Бурада али гонагын шәрәфинә "Дојчә Банк"ын идәрә һејәти адындан зијәфәт верилмишдир.

Зијәфәтдә "Дојчә Банк"ын идәрә һејәтинин үзвү Георг Крупп вә Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлиев нитт сөйләдиләр.

Чәнәб Крупп Азәрбајҗан Республикасынын президентини вә ону мушәјјәт едән нүмәјндә һејәтинин үзвләрини банкын мүдиријјәти адындан саламлады. О деди:—Сизинлә бу көрүш бизим үчүн олдугча әләмәтдардыр вә мән әминәм ки, халгларымыз арасында, Алманија илә Азәрбајҗан арасында һахшы достлуг вә гаршылығы аңлашма мүнәсибәтләри јаранмасында вә бу мүнәсибәтләрин мөһкәмләмәсиндә мѳүм рол ойнајачагдыр. Бу исә, зәннинчә, башлыча мәсәләдир. Мәркәзи Асија вә Загафғазияја рекионлары бизим үчүн чох бөјүк әһәмијјәтә маликдир, чүнки бурада Европа да, Асија да, бүтүн Јахын Шәрғ бөлкәси дә кәшиир.

Натиг сөзүнә давам едәрәк деди:—Әкәр Азәрбајҗанын тарихиндән данышмалы олсаг, онда көрәрик ки, Азәрбајҗан бөјүк вә фәхр едилмәли тарихә малик бир өлкәдир. Бурада һәлә гәдимләрдән мәшһүр олан нефт јатагларындан нефт чыхарылмасында әлдә едилмиш тәчрүбә сонралар бүтүн дүнјаја јайылмышдыр. 1848-чи илдә Ашеронда, Бақы јахынлығындакы Бибиһејбәт гәсәбәсиндә илк нефт гујусу газылмышдыр. Јери кәлишкән, бу, Америкада илк нефт гујусу газылмасындан 11 ил әввәл баш вермишдир. 1871-чи ил Азәрбајҗанда нефт сәнәјесинин тәмәлинин гојулдугу ил сајыдыр. һәмин ил дүнјада илк дәфә олараг Бақыда сәнәјә үсулу илә гују газылмага вә нефт

чыхарылмага башланмышдыр. Бундан аз сонра Бақы бүтүн дүнјада нефт мәһсулунын 50 фаизини вермишдир. Бу исә о вахтлар бүтүн дүнјада чох бөјүк чәлбедичи гүввәјә малик иди. Әлбәттә, Бақыја кәлиб сәрмәјә гојмаг истәјән ширкәтләр арасында Алманија ширкәтләри дә олмушдур. Онлар Азәрбајҗанын нефт сәнәјесиндә фәал әмкәдашылыг едирдиләр. Мән сөзләримә мисал олараг "Бекеңдорф" гардашлары вә онларын ширкәти"ни, јахуд "Беклә" чәмијјәтини вә бир чох дихәр ширкәтләри көстәрә биләрәм. Онлар Бақынын нефт јатагларынын ишләнмәсиндә вә нефт һасилатында јахындан иштирак едирдиләр.

Чәнәб Крупп билдирди.—Бир чох алманларын Европада тәғйиб вә тәзигләрдән чан гуртарараг Азәрбајҗана пәнәһ кәтирмәси вә Кәнчә һәндәвәриндә, үзүмчүлүк вә шәрәбчылыг мәркәзиндә өзләринә икинчи вәтән тапмасы да диггәтәлајиг фактдыр. Бурада "Сименс" фирмасыны да гејд етмәк јеринә дүшәрди. О, Азәрбајҗанда мис һасилаты вә е малы сәһәсиндә кениш фәалијјәт көстәрирди. Әкәр Алманија илә Азәрбајҗан арасында гаршылығы мүнәсибәтләрин тарихиндән данышмалы олсаг, бу тарихә шанлы сәһифәләр аз јазылмајыбдыр. Диггәтәлајиг һалдыр ки, бу мүнәсибәтләр индијәдәк давам едир.

Зәти-алиләри, бу мәһнада Сизин Алманијаја сәфәринизин хүсүси әһәмијјәти вар.

Өлкәмиздә баш верән һадисәләри марагла вә диггәтлә изләдикләрини сөйләјән натиг деди ки, Азәрбајҗанда газанылмыш наилијјәтләрә көрә биз дә фәрәһ һисси кечиририк. Сизин өз дөвләт мүстәғиллијинизи мөһкәмләндирмәк вә кәләчәјә инамла, никбинликлә бахмаг үчүн һәр чүр әсасыны вар. Әлбәттә, биз Азәрбајҗан сәнәјесинин инкишафы үчүн сәрмәјә гојмага һазырыг. Олур ки, бизим бағкла Азәрбајҗан Бејналхалг Банкы вә Милли Банкы арасында имзаланмыш сәнәдләри алгышладырыг. һәмин сәнәдләрә ујгун олараг Азәрбајҗан игтисадијаты үчүн кредит бурахылачагдыр.

Банкын нүмәјндәси даһа сонра деди.— Чәнәб президент, шүбһә јохдур ки, Сизин өз өлкәниндә ичтимаи-сијаси вәзијјәтин даһа да сабитләшиб мөһкәмләнмәси сәһәсиндә көстәрдиңизин сә'јләр угурла нәтичәләнәчәкдир. Биз Сизин бу сә'јләринизи дәстәкләјирик. Чүнки бу, өлкәләримиз арасында бүтүн сәһәләрдә әләгәләрин даһа да мөһкәмләнмәсинә көмәк едәчәкдир. Бу да диггәтәлајиг фактдыр ки, Алманијанын фирма вә ширкәтләри Азәрбајҗанда өз нүмәјндәликләрини ачыр вә Азәрбајҗанла бүтүн сәһәләрдә һәр ики тәрәф үчүн сәмәрәли әмкәдашылыг етмәк, кениш фәалијјәт көстәрмәк әзиндәдиләр. Биз әминик ки, онлар гаршыларына гојдуглары бу шәрәфли вәзијјәтин һәјәтә кечирилмәсинә тамамилә наил олачаглар.

Ахырда чәнәб Крупп мөһтәрәм президент һејдәр Әлиевин

сағлыгына, оңу мүшәҗиәт едән нумәҗәндә һеҗ’әти үзвләринин сағлыгына, зиҗәфәт иштиракчыларынын сағлыгына, Алманија—Азәрбајҗан достлугу шәрәфинә бадә галдырмағы тәклиф етди.

Сонра Азәрбајҗан Республикасынын президенти һеҗдәр Әлиев нитт сөҗләди.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕҖДӘР ӘЛИЕВИН НИТГИ

—Һөрмәтли чәнаб президент, һөрмәтли ханымлар вә чәнаблар! Мән сизин һамынызы трәкдән саламлаҗырам вә дунҗанын ән бөҗүк банкларындан бири олан “Доҗче Банк” дақы бу көрүшүмдән чох мәниун галдыгымы билдирирәм. Букүнкү көрүшүмүз тәкчә “Доҗче Банк” ын рәһбәрләри илә деҗил, һәм дә Алманијанын бөҗүк ширкәт, консерн вә фирма башчыларынын иштиракы илә кечирилир. Бу көрүш мәним бураја сәфәримин иҗтисади чәһәтдән бир һиссәси һесаб олунур.

Мәним Алманијаја рәсми сәфәримдән мәҗсәд Алманија—Азәрбајҗан әләҗәләрини даһа да сыхлашдырмаҗ, кенишләндирмәк вә бу әләҗәләрин даһа да инкишаф етмәси үчүн әләвә тәдбирләр көрмәкдән ибарәтдир. Дөвләтләрарасы мүнәсибәтләрлә бағлы олан мәсәләләри мән һөрмәтли чәнаб федерал канслер һелмүт Кол илә, һөрмәтли чәнаб федерал президент Роман һерсоҗ илә вә Алманијанын рәсми даирәләринин дикәр нумәҗәндәләри илә музахира етмишәм. Биз бу көрүшләрдә өлкәләримиз арасындақы мүнәсибәтләри вә бу мүнәсибәтләрин бүтүн саһәләрини тәһлил етдик вә бир чох мәсәләләр барәсиндә ејни фикирдә олдуғумузу билдирдик. Мән бу көрүшләрдән, даншыҗлардан чох мәниунам, һесаб едирәм ки, бу көрүшләр, даншыҗлар Алманија—Азәрбајҗан әләҗәләрини јүксәк сәвијјәә галдырды.

Бизим көрүш вә даншыҗларымызда иҗтисади проблемләр, өлкәләримиз арасында иҗтисади әләҗәләрин инкишаф етдирилмәси мәсәләләри чох бөҗүк јер тутду. Мән чох мәниунам ки, бу даншыҗларың давамы олараҗ бу күн сәһәр Алманијанын иш адамлары илә, бизнес саһәсиндә чалышан шәхсләрлә көрүшүм вә биз чох әтрафлы даншыҗлар апардыҗ. Башҗа көрүшләр дә олду. Мән бир чох ширкәт вә консерн рәһбәрләри илә тәкликдә, аҗры-аҗрылыҗда көрүшүм. Нәһәҗәт, бу күн ахшам биз бураја, Дүсселдорф шәһәринә, хүсусән “Доҗче банк” ын дә’вәти илә вә көрүшә кәлмишиҗ.

Букүнкү көрүшүмүзүн илк нәтичәси ондан ибарәтдир ки, Алманијанын “Доҗче Банк” ы илә Азәрбајҗанын Милли Банкы вә Бејнәлхалҗ Банкы арасында чох әһәмијәтли сазишләр имзаланды. Бу сазишләрин имзаланмасыны мән Алманијанын малијә мәркәзләри тәрәфиндән вә хүсусән мө’тәбәр банк олан “Доҗче

Банк” тәрәфиндән Азәрбајҗан Республикасынын малијә-банк ишинә көстәрилан җаҗғы вә диггәтин нәтичәси кими гәбул едирәм. Ејни заманда бу сазишләри Азәрбајҗан Республикасынын иҗтисадијјатында, онун малијә-банк иши саһәсиндә әлдә олунан мүсбәт нәтичәләр, көрүлүш мүсбәт тәдбирләрин, мүсбәт һадисәләрин нәтичәси кими гәбул едирәм. Дунҗанын ән бөҗүк банкларындан бири олан “Доҗче Банк” илә Азәрбајҗан банкларынын сазиш имзаламасы Азәрбајҗан банкларынын дунја мигҗасында артыҗ мүәјҗән һөрмәтә малик олдуғуну көстәрир. Әминәм ки, бу сазишләр һәҗәтә кечириләчәк, бизим банкларла “Доҗче Банк” арасында әләҗәләр бундан сонра да инкишаф едәчәк, бунларың һамысы Азәрбајҗан иҗтисадијјатынын инкишафына тәкан верәчәкдир.

Мән бу һадисәни јүксәк җимтәндирирәм вә “Доҗче Банк” а, онун рәһбәрлијина, президентинә өз тәшәккүрүмү билдирирәм. Биз бу күн “Доҗче Банк” ын Азәрбајҗан Республикасына, Азәрбајҗан иҗтисадијјатына чох бөҗүк диггәтинин бир даһа шаһиди олдуҗ, һөрмәтли президентин букүнкү нитгиндә Азәрбајҗанын һәм гәдим тарихи, һәм дә XIX әсрдә онун сәнаје саһәсиндә кечдији јол вә әләмәтләр һадисәләр, Азәрбајҗанын индики һәҗәти һаҗғында чох кениш мө’луматлар верилди.

Бу күн “Доҗче Банк” бизә Азәрбајҗан һаҗғында ики китаб тәҗдим етди. Бу китаблары бәлкә дә биз өзүмүз һазырламалы идик. Амма “Доҗче Банк” бизә чох көмәк етмиш вә бизим әвәзимиздән иҗтисадијјатымызы дунјада танытмаҗ үчүн, она диггәти чәлиб етмәк үчүн өлкәмиз һаҗғында бу чүр јүксәк әһәмијәтли китаблар һазырламышдыр. Китабын үстүндә Азәрбајҗанын хәритәси верилмиш, ичиндә исә тәкчә Азәрбајҗанын деҗил, һәм дә бүтүн Заҗағғазиянын хәритәсини вә Хәзәр дәнизиңдән Гара дәнизәдәк узанан дәмир јол хәттинин чох көзәл көстәрибләр. Бунларың һамысы јени Јаранмыш Трансағғаз макистралы һаҗғында мәним дүнән дә, бу күн дә деҗим сөзләри әјани сурәтдә нумәјиш етдирир. Азәрбајҗана бу гәдәр җаҗғы, бу гәдәр диггәт, бу гәдәр мараҗ мәни чох севилидирир вә бунлара көрә мән сизә хүсуси тәшәккүр едирәм.

Чәнаб президент өз нитгиндә Алманија—Азәрбајҗан әләҗәләринин тарихи һаҗғында бир нечә көзәл факт кәтирди. Бу фактлар сүбүт едир ки, бизим өлкәләримиз, халҗларымыз арасында әләҗәләр кечмиш заманларда да чох сых олмушдур. Биз әмәкдашлыҗ етмишиҗк вә һәтта бир-биримизлә јан-јана јашамышыҗ. XIX әсрин әввәлләриндә Алманијадан Азәрбајҗан торпағына көчүш алманлар өлкәмиздә өзләринә икинчи вәтән тапмышлар вә Азәрбајҗан торпағында өзләри үчүн јашы һәҗәт гурмуш, јашы ишләр көрүшләр, Азәрбајҗанда үзүмчүлүҗүн вә шәрәбчүлүҗүн инкишафында чох бөҗүк хидмәтләр көстәрмиш, иҗтисадијјатын

башга сәһәләриндә дә чох кәрәкли ишләр көрмүшләр. Эсрин әввәлиндән Алманија ширкәтләринин Азәрбајҗанда фәалијәт көстәрмәси, "Сименс", "Маннесманн" ширкәтләринин, Бекендорф гардашларынын јаратдығлары ширкәтләр вә башга алман нумәјәндәләринин Азәрбајҗанда фәалијәт көстәрмәси бизим әләғәләримизин тарихиндән хәбәр верир. Буңларын бизим бу күн Алманија илә мүстәғил Азәрбајҗан Республикасы арасында әмәкдашлығын инкишаф етдирилмәси үчүн јашы әсасдыр.

Истәјирәм сиз биләсиниз ки, биз бу әмәкдашлығы чох јүксәк гижмәт веририк. Биз Алманија илә бундан сонра да кениш мигјасда мүштәрәк ишләр көрмәк истәјирик, Алманијанын иш адамларыны, ширкәтләрини Азәрбајҗанга дә'вәт едирик.

Бу күн биз Алманијанын тарихи шәһәрләриндән бири олан Дүсселдорф шәһәриндәјик. Вертолјотла Боиндан бураја учаркән Көһн килсәсинин үстүндән кечдик вә мән она диггәтлә нәзәр салдым. Бу, әзәмәтли бир ме'марлығы абидәсидир. XV әсрдән XIX әсрәдәк, јә'ни 400 ил алман халғы бу килсәни тикиб-јарадыб вә һеч шүбһә етмирәм ки, бу килсә бундан сонра да әсрләр, минилкләр бөјү бир абидә кими галачағдыр. Буңлар алман халғынын дунја мәдәнијәтигә нә гәдәр бөјүк төһфәләр вердијини көстәрир. Алман халғынын көркәмли нумәјәндәләри дунја елмини мәдәнијәтини зәнкиләшдириб, дунјанын инкишафы үчүн чох хидмәтләр көстәрибләр. Алман халғынын нумәјәндәләри олан даһи јазычылар Шиллерин, Һејненин, Көтенин вә башгаларынын әсәрләри бүтүн дунјада охунур. Билдирмәк истәјирәм ки, онларын әсәрләри Азәрбајҗанда да Азәрбајҗан дилиндә охунур. Бөјүк алман бәстәкарлары Бетһовен, Вагнер, Мотсарт, Штраус вә башгалары бүтүн дунја халғлары үчүн әзиз бәстәкарлар, әзиз мүсигичиләр кими таныныблар.

Алманијанын тарихи, алман халғынын дунјага бәхш етдији мисилсиз дәјәрләр һағында чох данышмағ олар. Аңчағ бүхүнкү Алманија—беш ил бундан өнчә бирләшмиш Алманија дунјанын һәјәтында, игтисадијатында, сijasәтиңдә, бејнәлхалғ аләмдә чох мһүм рол ойнајыр вә онун дунјада сүлһүн, әмин-аманлығын горунуб сахланмасы ишиндә бөјүк хидмәтләри вар. Инди Алманија дунјанын ән бөјүк дөвләтләриндән биридир, игтисади чәһәтдән јүксәк зирвәләргә галхыбдыр. Алманија дунјада демократијанын инкишаф етдирилмәсиндә бөјүк хидмәтләр көстәрибдир. Буңларын һамысы башга өлкәләр үчүн, о чүмләдән кәңч мүстәғил Азәрбајҗан Республикасы үчүн көзәл тәчрүбә, өрнәкдир.

Алманијанын бу гәдәр инкишаф етмәсиндә онун бөјүк ширкәтләринин, малијә мәркәзләринин, банкларынын хүсуси ролу вар вә бу бахымдан "Дојче Банк"ын хүсуси ролуну биз јашы дәрк едирик. Мәһз буна көрә дә бу күн бурада, "Дојче Банк"да

көрүш бизим үчүн чох әһәмијәтлидир вә һесаб елирик ки, Алманија—Азәрбајҗан игтисади әләғәләринин инкишафында "Дојче Банк" бундан сонра да чох бөјүк ишләр көрә биләр.

Бизә көстәрдийиниз гонагпәрвәријә көрә, диггәт вә һөрмәтә көрә мән сизә бир даһа тәшәккүр едир вә сизи әмин едирәм ки, биз Алманија илә әмәкдашлығымыз даим давам етдирәчәјик вә бу әмәкдашлығда, хүсусән игтисади әмәкдашлығда биз бундан сонра да јардым вә мәсләһәт үчүн "Дојче Банк"а һәмишә мүрачиәт едәчәјик.

Рича едирәм, бадәләри алман халғынын шәрәфинә, Алманија Федератив Республикасынын чичәкләнмәси һәминә, "Дојче Банк"ын шәрәфинә, онун рәһбәрләринин вә президентинин шәрәфинә, Алманија—Азәрбајҗан әмәкдашлығынын кәләчәк һаилијјәтләри шәрәфинә, сизин шәрәфинизә галдырағ.

Са олун!

АЗӘРБАЈҗАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЈАНЫН БАДЕН-ВҮРТЕМБЕРГ ӘЛАДӘТ ҺӨКҮМӘТИНИН БАШ НАЗИРИ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән ијулуң 4-дә Алманијанын Баден-

Вүртемберг әҹаләт һөкүмәтинин баш назири, әҹаләт парламентиинин депутаты Ервин Тојфел илә көрүшмүшдүр.

Довләтимизин башчысыны меһрибанлығла саламлајан чәнаб Тојфел көркәмли сийаси хадим һөҹдәр Әлијевлә көрүшүндән фәрәһләндијини билдирди. Баш назир әҹаләтдә мөвчүд ичтимаи-сийаси вә игтисади вәзијәт һағында али гонаға кениш мә’лумат верди, јерли һөкүмәтин функциялары вә вәзифәләриндән данышды. Чәнаб Тојфел јени мүстәғиллик газанмыш довләтләрдә, о чүмләдән Азәрбајҹанда кедән процесләрин Алманијада диггәтлә изләнилдигини нәзәрә чарпдырағ президент һөҹдәр Әлијевин рәһбәрлији илә республикамызда демократик ислаһатларын һәјата кечирилмәси сәһәсиндә көрүлән ишләрдән рәғбәтлә сөһбәт ачды. Әҹаләт һөкүмәтинин башчысы деди ки, Алманијанын довләт вә һөкүмәт рәһбәрләри Азәрбајҹанда һәјата кечирилән бу демократик ислаһатлары јүксәк гүмәтләндирир вә дәстәкләјирләр.

Меһрибан гонагпәрвәрлијә вә сәмими сөzlәрә корә чәнаб Тојфелә тәшәккүрүнү билдирән президент һөҹдәр Әлијев Алманија илә әлағәләрин инкишафына Азәрбајҹанын хүсуи диггәт јетирдијини вурғулады. Республикамызда артыг ишә башлајан алман ширкәтләринин фәалијәтиндән разылығла бәһс едән довләтимизин башчысы базар игтисадијаты јолуну сечмиш Азәрбајҹанда харичи өлкәләрин иш адамлары үчүн һәр чүр имкан вә шәраит јарадылдығыны гејд етди.

Республикамызын рәһбәри Азәрбајҹанда кедән демократик ислаһатлар барәдә әтрафлы сөһбәт ачды, дунја бирлији илә әлағәләримизин даһа да мөһкәмләндирилмәси сәһәсиндә корүлмүш ишләрдән бәһс етди. Öлкәмизин зәнкин тәбии еһтијатлара малик олдугуну вурғулајан довләтимизин башчысы Хәзәрин Азәрбајҹан секторундакы јатағларын биркә истисмары илә әлағәдар республикамызын харичи довләтләрин ән нуфузлу нефт ширкәтләри илә имзаладығы үч чох мһүм мугавиләдән дә сөһбәт ачды, истеһсал олунан нефтин ихрачы үчүн чәкиләчәк кәмәрләрин маршрутунун мүәјјәнләшдирилмәси илә әлағәдар гәбул едилмиш гәрардан да бәһс етди. Президент һөҹдәр Әлијев рәсми сәфәрдә олдугу бу күнләрдә Алманијада кечирдији корүшләрдә дост өлкәнин ширкәтләрини Азәрбајҹана ишләмәјә чағырмасындан данышарағ деди ки, биз республикамыза сәрмәјә гојмағ истәјән һәр бир иш адамы илә әлағәләримизин мөһкәмләндирилмәсинә хүсуи әһәмијәт веририк.

Корүшдә Баден-Вүртемберг әҹаләти илә Азәрбајҹан арасында әлағәләр гурулмасы имканлары да әтрафлы нәзәрдән кечирилди. әмәкдашығын перспективләри һағында музакирә апарылды.

АЗӘРБАЈҶАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН АЛМАНИЯНЫН “МЕРСЕДЕС-БЕНТС” ФИРМАСЫНЫН РӘҺБӘРЛӘРИ ИЛӘ КӨРҮШҮ

Азәрбајҹан Республикасынын президенти һөҹдәр Әлијев АФР-дә рәсми сәфәрдә оларкән иулуң 4-дә дунјанын ән мөшүр автомобил фирмаларындан бири олан “Мерседес-Бентс”-ә кетмиш вә онун рәһбәрләри илә көрүшмүшдүр.

Довләтимизин башчысыны вә оңу мушајјәт едән шәхсләри һәрарәтлә саламлајан фирманын идарә һөҹәтинин үзвү чәнаб Дитер Сетсше Азәрбајҹан рәһбәрини бурада көрмәји өзләри үчүн бөјүк шәрәф сәдиғығын сојләди. Гејд олуңду ки, “Мерседес-Бентс” фирмасы јүк, миңик автомобилләри вә автобуслар истеһсал едир. Фирманын мушајјәдәси президент һөҹдәр Әлијевә мурачиятлә деди ки, фүрәтдән истифадә едиб бу күн Сизә бә’зи мөһсүдләримизы кәстәрмәк истәјирик. Биз Азәрбајҹан Республикасынын инкишафыны бөјүк севинчлә вә диггәтлә изләјирик. Она корә дә Сизин өлкәмизә сәфәр етмәјинизә чох шадығ.

Президент һөјдәр Әлијев олкәмиз һагғында дејилән хош сөзләр үчүн миһнәтдарлығыны билдирәрәк гејд етди ки, мүстәғил, азад, демократик Азәрбајҹан базар игтисадиджаты јолу илә кедәрәк дунја бирлији илә сых әләгәләр гурмага чалышыр. Алманијанын итфузулу ширкәтләри илә сых әләгәләр гурмага республикамызын хусуси мараг көстәрдијини нәзәр чарпдыран президент һөјдәр Әлијев "Мерседес-Бентс" илә әмәкдашлығын да олкәмиз үчүн чох әһәмијјәтли олдуғуну билдирди.

Көрүш заманы президент һөјдәр Әлијев фирманын фәхри гонағлар китабына имза атды. Дөвләтимизин башчысына бу фирманын илк миһик автомобилнин модели тәгдим едилди.

Көрүшдән сонра Азәрбајҹан Республикасынын президенти һөјдәр Әлијев "Мерседес-Бентс" автомобил фирмасынын сон модели автомобилеринә бахды. Дөвләтимизин башчысы "Мерседес-Бентс" ин Туркијәдәки филиалында истәһсал олунмуш, үзәриндә мүстәғил Азәрбајҹан дәвләтинини бәјрагы тәсвир едилмиш автобус илә дә јахындан таныш олду, јыгма сехини дә кәзди.

АЗӘРБАЈҶАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН ШӘӘФИНА

Азәрбајҹан Республикасынын президенти һөјдәр Әлијев Алманијадә рәсми сәфәрдә оларкан ијулуи 4-дә "Мерседес-Бентс" фирмасына кетмишди. Бурадә али гонагын шәәфинә зијафәт верилмишиди.

Зијафәтдә фирманын идарә һөјәтинин үзвү Дитер Сетсше вә Азәрбајҹан Республикасынын президенти һөјдәр Әлијев нитг сојләдиләр.

Чәнаб Сетсше һөрмәтли гонагы вә Азәрбајҹан нүмәјндә һөјәтинин үзвләрини сәмими саламлајараг деди ки, дунјадә баш вермиш сijasи дәјишдикләр игтисади шәраитин дәјишмәсинә дә тә'сир көстәрмишди. Олур ки, бизим фирма вә мүссәсәләримиз дә бу дәјишдикләрә ујғунашмалыдыр. О гејд етди ки, "Мерседес-Бентс" фирмасы Азәрбајҹанә өз комәјини көстәрә вә мүасир технолокијалар тәклиф едә биләр. Чәнаб Сетсше хусуси вурғулады ки, онун фирмасынын Азәрбајҹанла әмәкдашлығынын гаршылығлы сурәтдә фәјдалы олачағы шүбһәсизди.

Сонра сөз дәвләтимизин башчысына верилди.

АЗӘРБАЈҶАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН НИТГИ

—һөрмәтли президент, мөһтәрәм ханымлар вә чәнаблар! Мән Алманијадә рәсми сәфәримин баша чатдыраркан бурадә, ширкәтинизин гәраркаһында олмағымдан чох мәмнуман вә сәфәрим заманы кечирилән бу көрүшү хусуси бир көрүш һесаб едирәм. Сизин ширкәт дунјадә мөһшүр вә ән пәһәнк ширкәтләрдән бириди, өз ишләринизлә дунјадә бөјүк шөһрәт газанмысыниз.

Сиз бу күн мәнә 1888-чи илдә истәһсал етдијиниз илк автомобилни моделини вердиниз. Бу, мәним үчүн чох гирјәтли һәдидири. Буна көрә тәшәккүр едирәм. Бунуиладә јанашы, бу күн бурадә сизинлә бирликдә олдуғум заман кордук ки, сиз 1888-чи илдән 1996-чы иләдәк нә гәдәр бөјүк вә мүвәфәғијјәтли јол кечмисиниз. Сизин истәһсал етдијиниз автомобилләр, автобуслар, еләчә дә тәјјарә вә вертолјотлар, дикәр мәһсулларыныз дунјанын, демәк олар, бүтүн өлкәләриндә чох бөјүк шөһрәт газанмышлар. Инди дунјадә автомобил истәһсал елән ширкәтләр, өлкәләр чохдур. Амма һамы е'тираф едир ки, "Мерседес" кими кејфијјәтли вә көзәл автомобили һәлә һеч кәс ичад едә билмәјибди. Ола биләр ки, сизин рәғибләриниз мәним бу фикримлә разылашмасынлар. Лакин Азәрбајҹан вәтәндашларынын үмуми фикри беләдири. Шәхсән мән дә бу фикирдәјәм. Она көрә дә Азәрбајҹанда мәним миһик автомобилим сизин ширкәтин бурахдығы машиндири.

Мән сизи бу наилијәтләриниз мүнәсибәтилә тәбрик едирәм. Сиз бөјүк ишләриниздә бүтүн дүнјаны һејран гојурсunuz. Ејни заманда бу наилијәтләрә баһмајарағ, гаршыныза чоһ бөјүк вәзифәләр дә гојмуսunuz. Умидвар олдуғуму билдирмәк истәрјирәм ки, сиз ө вәзифәләрин һамысыны мүвәфғәјјәтлә һәјата кечирәчәксиниз. Мәним Алманијаја бу дорд күнлүк рәсми сәфәримин әсәс мәғсәд вә мәнәсы Алманија—Азәрбајҹан әмәкдашлығыны вә хүсусән иғтисади әмәкдашлығы кенишләндирмәк вә даһа јүксәк сәвијјәләрә галдырмағдыр. Бу баһымдан сизин ширкәтлә Азәрбајҹан арасында әмәкдашлығы да чоһ бөјүк јер веририк.

Сиз гәјд етдиниз ки, "Мерседес-Бентс"ин Азәрбајҹанда нутмајәндәлијини ачмысыныз вә әмәкдашлығы едирсиниз. Азәрбајҹана јени типли автобуслар сатылмасына даир тәклифләр ирәли сүрмәсүнүз. Шүбһәсиз ки, буналарын һамысы диггәтәләја һаллардыр. Амма мән бизим әмәкдашлығымызы даһа кениш көрмәк истәрдим. Сиз дүнјанын бир чоһ өлкәләриндә өз мүүссәләринизни јаратмысыныз. Бу баһымдан Азәрбајҹан сизин үчүн чоһ әлверишли бир өлкәдир вә биз бу саһәдә әмәкдашлығы едә биләрик. 1981—82-чи илләрдә Азәрбајҹанда бөјүк бир автомобил заводу тикмәјә башладығ. Лакин бу мүүссәсәнин тикинтиси баша чатдырылмады вә јарымчығ галды. Һалбуки иншаат ишләринин әксәр һиссәси көрүлмүш, бөјүк истеһсал саһәләри јарадылмышдыр. Зәннимчә, бу имкандан бизим бирликлә истифадә етмәјимиз барәдә дүшүнмәк лазымдыр. Тәклиф едирәм ки, өз мүүтәхәссисләринизни көндәрәсиниз вә бу мәсәләнин мүмкүнлүјүнү тәһлил вә мүүзакирә едәк. Истеһсал саһәсиндән савајы, башга имканлар да вар.

Мән истәрдим ки, бу күн сизин шәһәринизә, сизин бу бөјүк мүүссәсәнинизә кәлишим турист көзинтиси характери даһымасын. Мән һәр бир сәфәримин әмәли ишлә нәтичәләндирмәк истәрјирәм. Шүбһәсиз ки, бу иш дә сиздән јени бир автомобил алмағла битирәм. Ондан отру бураја кәлмәк бәлкә дә лазым дейиди. Сиз автомобил һәр јердә сатырсыныз вә ону һәр јердә дә алмағ олар. Мәним мәғсәд сизинлә әмәкдашлығын әсәсләрини јаратмағдыр. Она көрә дә сизә бу тәклифләри верирәм. Әмин ола биләрсиниз ки, биз сизин үчүн етибарлы ортағ ола биләрик. Мән гаршыныза гојдуғунуз бүтүн вәзифәләрин һәјата кечирилмәсини, бүтүн мәсәләләрин һәлл едилмәсини арзулајырам. Сизин ширкәтинизә, нәһәнк истеһсал саһәләринизә, ишчиләринизни һамысына уғурлар диләјирәм.

Мәнә дедиләр ки, Баден-Вүртемберг шәрабы ән кәјфијјәтли шәрабдыр. Дединиз ки, бу шәрабы аңчағ өзүнүз ичирсиниз вә башгаларына вермирсиниз. Бизә бу шәрабдан вердинизә көрә тәшәккүр едирәм. Бу козол шәрабла долдурулмүш бадәләри сизин кәләчәк уғурларыныз шәрафинә галдырырам. Сағ олун.

**АЗӘРБАЈҹАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ
ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН 1996-ЧЫ ИЛ ИЈУЛУН 1-ДӘН 4-ДӘК
АЛМАНИЈА ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСЫНА РӘСМИ
СӘФӘРИНИН ЈЕКУНЛАРЫ БАРӘДӘ
МӘТБУАТ ÜЧÜN БӘЈАНАТ**

Азәрбајҹан Республикасынын президенти һејдәр Әлијев Алманија Федератив Республикасынын президенти Роман һерсоғун дә вәти илә 1996-чы ил ијунун 1-дән 4-дәк Алманија Федератив Республикасында рәсми сәфәрдә олмушдур. Бу, Азәрбајҹан Республикасы мүүстәғиллик әдлә едәндән бәри Азәрбајҹанын дәвләт башчысынын Алманијаја илк рәсми сәфәридир.

Алманијанын Федерал президенти Роман һерсоғ, Федерал канслер һелмут Кол, виҹе-канслер вә харичи ишләр назири Клаус Кинҹәл, Алманија Бундестағы сәдрини мүүвини ханым Антје Фолмер, һабелә Алманија Бундестағынын Алманија—Гағгаз парламент групу илә апарылан даншығларда Алманија вә Азәрбајҹан арасында әмәкдашлығын бүтүн саһәләри, еләчә дә Азәрбајҹанын Гағгазлақы ролу кениш мүүзакирә олунмушдур. Президент һејдәр Әлијев Баден-Вүртемберг әјаләтини зијарәт етмиш вә әјаләтин баш назири Ериин Тојфеллә көрүшүб даншығлар апармышдыр.

Мүүзакирәләр заманы Азәрбајҹанда апарылан сијаси вә иғтисади ислаһатларын кедиши барәдә кениш фикир мүүбадиләси едилмишдир. Азәрбајҹан тәрәфи демократик принципләри рәһбәр тутарағ бу ислаһатлар хәттинин давам етдирилчәјини тәсдиғләмишдир. Алманија тәрәфи исә Азәрбајҹанын бу истигамәтдә көстәрдији сәјләри бәјәниб дәстәкләдијини билдирмиш вә гәјд етмишдир ки, Азәрбајҹанда апарылан демократик ислаһатлар Азәрбајҹан дәвләтчилијинин мөһкәмләнмәсинә вә кәләчәк инкишафына күчлү зәмин јарадыр. Даншығларда демократијаја, плурализмә, базар иғтисадијатына, гапунун алијинә мәсир дәвләтин апарычы үнсүрләри кими хүсуси диггәт јетирилмишдир. 1995-чи ил нојабрын 12-дә үмүмхалғ референдуму јолу илә мүүстәғил Азәрбајҹанын илк конститусијасынын гәбул едилмәси вә чоһпартијалы әсәсдә кечирилмиш илк парламент сечкиләри өлкәнин тарихиндә вә сијаси инкишафында мүүһүм аддым кими гүјмәтләндирилмишдир.

Ермәнистанын Азәрбајҹана гаршы һәрби тәчәвүзүнә сон гојулмасы вә онун нәтичәләринин арадан галдырылмасы, Ермәнистан—Азәрбајҹан мүүнағишәсинин тә'хирә салынмандан сијаси јолла һәлл едилмәси даншығларын әсәс мөвзуларындан бири олмушдур. Бүтүн сәвијјәләрдә кечирилән көрүшләрдә вә апарылан даншығларда бир даһа тәсдиғ едилмишдир ки,

мунагишә жалныз Азәрбајҹан Республикасынын әрази бөтөвлүҗү вә сәрһәдләринин тохунулмазлыгы принципи әсасында һәдл олунмалыдыр. Јекдилликлә гејд едилмишдир ки, мунагишәнин Алманијанын да фәал үзвү олдуҗу АТӘТ-ин Минск групу чәрчивәсиндә һәлл олунмасына јөнәлмиш сәјләр дава етдирилмәлидир. Азәрбајҹан тәрәфи мунагишәнин сулһ јолу илә һәлл едилмәсинә садиҗ галдыгыны көстәрәрәк 1994-чү илли мујындан гүввәдә олан атәшкәсә әмәл едәчәјини бир даһа тәсди етмишдир.

Данышыҗларын мөвзуларындан бири дә Загафгазија дөвләтләринин рекионал әмәкдашылыгы олмушдур. Нефт ихрачы саһәсиндә Азәрбајҹанла Курчүстан арасындакы әмәкдашылыгын вә үмумијјәтлә, Загафгазија дөвләтләринин рекионал әмәкдашылыгынын инкишафынын бөјүк әһәмијјәти гејд едилмишдир. Јекдилликлә билдирилмишдир ки, бу әмәкдашыл рекионда сулһун там бәргәрәр олунмасына, суверен бәрәбәрлијә, һабелә дөвләтләрин әрази бөтөвлүҗү вә сәрһәдләрин тохунулмазлыгына ријәт едилмәсинә әсасланмалыдыр.

Алманија тәрәфи Азәрбајҹанын Авропа структурларына интеҗрасија сәјләрини дәстәҗләдијини билдирилмишдир. 1996-чы ил апрелин 22-дә Лүксембургда тәрәфдашылғ вә әмәкдашыл һагғында Сазишин имзаланмасы Азәрбајҹанын Авропа Иттиҗағына јахынлашмасы истиҗамәтиндә даһа бир алдым кими гижмәтләндирилмишдир. Гејд едилмишдир ки, бу, тәкчә тиҗарәт иҗтисади мунасибәтләрин кенишләндирилмәсинә дејил, һабелә Азәрбајҹанла Авропа Иттиҗагы арасында сијаси диалогун күчләнмәсинә хидмәт едәчәкдир.

Бундан башга чари ил ијун ајынын 28-дә Авропа Шүрасынын Парламент Мәчлиси тәрәфиндән Азәрбајҹана Авропа Шүрасына хүсуси дәвәт едилән гонаҗ статусу верилмәси һагғындакы гәрәр јүкәк гижмәтләндирилмишдир вә Азәрбајҹанын бу тәшкилата там үзв гәбул олунмасы үчүн биркә әмәкдашылыгын зәрурилији гејд едилмишдир.

Сәфәр заманы Азәрбајҹан Республикасы илә Алманија Федератив Республикасы арасында иҗтисади әмәкдашылға даир музакирәләрә вә көртүшләрә кениш јер верилмишдир. Данышыҗларын бүтүн сәвијјәләриндә ики дөвләт арасында һәртәрәfli иҗтисади әмәкдашылыгын инкишаф етдирилмәси бәрәдә тәрәфләрин истәји җаршылыгы олараҗ тәсдиҗ едилмишдир.

Сәфәр заманы тәһсил вә мүтәәссисләр фондунун јарадылмасы һагғында Сазиш, Бахы һавә лиманынын тикинтиси үчүн малијјә әмәкдашылыгы һагғында Сазиш, ССРИ илә АФР арасында имзаланмыш консуллуҗ вә иҗтисадијјата аид бәзи мүҗавиләләрин мүвәггәти олараҗ гүввәдә галмасы һагғында Азәрбајҹан

Республикасы илә Алманија Федератив Республикасы арасында протокол, Азәрбајҹан Республикасынын Милли Банкы вә "Дојче Банк", һабелә Азәрбајҹан Бејнәлхалҗ Банкы вә Алманија АҒА Банкы арасында сазишләр имзаланмышдир. Имзалаңмыш сәнәдләр иҗтисади әмәкдашылыгын кенишләнмәсинә вә сәрмәјә гојулушуна имкан јарадыр.

Азәрбајҹан Республикасынын президенти Көһн шәһәриндә јерләшән Алманија Федерал Сәнәје Бирлијиндә өлкәнин ишкүзәр даирәләринин нүмәјәндәләри илә көртүш кечирмишдир. Көртүшдә һејдәр Әлијев чыхыш едәрәк республикадакы иҗтисади вәзијјәт, еләчә дә сијаси вә иҗтисади ислаһатларын кедиши, һабелә харичи инвесторлара јарадылан әлверишли шәрәит бәрәдә кениш мә'лумат вермишдир.

Алманијанын Дүсселдорф шәһәриндә јерләшән Алман Банкына (Дојче Банк) вә Штүтҗарт шәһәриндә јерләшән "Мерседес-Бейтс" ширкәтинин баш гәраркаһына сәфәр едән Азәрбајҹан Республикасынын президенти онларын рәјасәт һејәтләринин үзвләри илә көртүшүш, мүфәссәл данышыҗлар апармыш вә фәалијәтләри илә кениш шәкилдә таныш олмушдур.

Президент һејдәр Әлијев Алманијаја сәфәри заманы Алманијанын "Маннесманн", "Алман Банкы АҒА", "АВВ", "Тиссен", "Сименс", "Алкател", "Ферростал", "Шолтс", "Интерселект", "Грунвалд" ширкәтләринин рәһбәрләрини гәбул етмишдир. Данышыҗларла Азәрбајҹанла иҗтисади әләгәләрин кенишләндирилмәси чәрчивәсиндә јени иҗтисади әләгәләр јарадылмасы имканлары музакирә едилмишдир. Конкрет иҗтисади лијһәләрин һазырланмасы әсасында Алманија тәрәфи инвестиҗија гојулушу мәсәләләринә бахылмасына разылыг вермишдир.

Өлкәмизин башчысы бу көртүшәр заманы Азәрбајҹанын зәнкин иҗтисади потенциалыны вә рекионда ролуну нәзәрә алараҗ, Азәрбајҹан иҗтисадијјатында Алманијанын апарычы ширкәтләринин иштиракына мараҗлы олдуҗуну билдирилмиш вә Азәрбајҹана сәрмәјә гојулушуна имкан јарадачәгыны тәсдиҗ етмишдир.

Азәрбајҹан Республикасынын президенти һејдәр Әлијевин Алманијаја рәсми сәфәри мунасибәтилә Алманијада Азәрбајҹан һагғында бир сыра информәсија вә мә'лумат топлулары нәшр едилмишдир. О чүмләдән Алманија Федерал Сәнәје Бирлији тәрәфиндән "Азәрбајҹан Республикасында ишкүзәрлыг саһәси һагғында мә'лумат китабы", "Дојче Банк" тәрәфиндән "Азәрбајҹанда харичи ишкүзәрлыг фәалијјәти һагғында мә'лумат китабы", "Шәрҗи Авропа ислаһатлар јолунда" журналынын Азәрбајҹана һәср олунмуш хүсуси бурахылшы, Алманијанын "Шәрҗ" нәшријјәти тәрәфиндән хүсуси "Азәрбајҹан" журналы,

Алманијанын Харичи Игтисади Әлағәләр вә Инкишаф Назирлији тәрәфиндән "Азәрбајҗанда бизнес: кәләчәә һикмәтиликлә" хусуси мә'лумат китабы бураһылмышдыр. Бүтүн бу һәһрләрин һазырланмасы вә Азәрбајҗан Республикасынын президенти һөҗдәр Әлијевин иштиракы илә Алманијанын кениш ичтимаијјәтиһә тәғдим едилмәси Азәрбајҗан һағгында һәғигәтин Алманијада вә бүтөвлүкдә Авротада кениш јаһылмасында муһым рөл ојнаҗаҗағдыр.

Һөҗдәр Әлијев сәһфәри әрәфәсиндә Алманија Бундестагынын үзвү Манфред Оппелин сәдрлији илә јаһадылмыш, Алманија вә Азәрбајҗанын көркәмли сийәси вә ичтимаи хадимләринин тәһсил едиллији форумун үзвләри илә көрүшмүш вә ики дәвләт арасында әлағәләрин инкишаф етдирилмәсиндә һәммин форумун ролуну гәҗд етмишдир.

Сәһфәр чәрчивәсиндә һөҗдәр Әлијев вә ону мушајәт едән нумәјәндә һөҗәти Алманијада јаһајан Азәрбајҗан ичмасынын нумәјәндәләри илә көрүш кечирмиш вә Азәрбајҗанла әлағәләрин моһкәмләндирилмәси, Азәрбајҗанын проблемләринин һәллиндә һәмрә'лијин артырылмасы барәдә фикир мубадиләси апармышдыр. Сәһфәр чәрчивәсиндә Азәрбајҗанын иһчәсәнәт вә мәдәнијјәтини тәблиғ едән бир сыра тәдбирләр кечирилмишдир. Сәттар Бәһлуладәһин әсәрләринин нумәјиш етдириллији сәркидә Азәрбајҗан Республикасынын президенти һөҗдәр Әлијевлә барәбәр Алманијанын федерал президенти Роман һерсог ла иштирак етмишдир.

Азәрбајҗан Республикасынын президенти сәһфәрин јекунлары барәдә Алманијанын федерал мәтбуат конфранслары һипасында Алманијанын, харичи өлкәләрин вә Азәрбајҗанын күтләви информәсија вәситәләринин нумәјәндәләри үчүн кениш мәтбуат конфрансы кечирмишдир. Мәтбуат конфрансында Азәрбајҗан Республикасынын президенти Азәрбајҗанла сийәси вә игтисади һурум, һабелә реҗион дәвләтләри арасында муһәсибәтләрә даир журналистләрин суәлләрына җаваб вермишдир.

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һөҗдәр Әлијевин бу сәһфәри Алманија—Азәрбајҗан муһәсибәтләринә јени тәһап вермишдир. Президент һөҗдәр Әлијев Алманијанын федерал президенти Роман һерсогу, федерал канслер һелмут Коһу вә Баден-Вүртемберг әјәләтинин баш һазирји Ервин Тојфели Азәрбајҗанла рәһми сәһфәрә дә вәт етмишдир. Бу дә вәтләр бөјүк мәһнунијјәт һисси илә гәбул олунмушдыр. Сәһфәрләрин вәхти дипломатик каналларла мүәјјән едиләчәкдир.

Азәрбајҗан Республикасынын президенти һөҗдәр Әлијевин Алманија Федератив Республикасына рәһми сәһфәри јүксәк гонағпәрвәрлик, дәстләг, гаршылығлы аһлашма вә сәһмијјәт шәраитиндә кечмишдир.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ МӘТБУАТ ХИДМӘТИНИН МӘҖУМАТ

Ијулуи 4-дә АФР-ин пајтахты Боннда Азәрбајҗан Республикасы президентиһин нумәјәндәси В. Гулузадә илә Ермәнистан Республикасы президентиһин нумәјәндәси Ж. Лебаридјан арасында даһшығларын һовбәти доврәси олмушдыр. Елә һәммин күи онлар АФР-дә рәһми сәһфәрлә олан Азәрбајҗан Республикасынын президенти һ. Ә. Әлијев тәрәфиндән гәбул едилмишләр. Корүш заманы Ермәнистан—Азәрбајҗан муһәғишәсинин динчликлә арадан галдырылмасы јоллары барәдә фикир мубадиләси олмушдыр.

АЗӘРБАЈҖАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИ ҺӨҖДӘР ӘЛИЈЕВ ВӘТӘНӘ ГАЈЫТМЫШДЫР

Ијулуи 4-дә Азәрбајҗан Республикасынын президенти һөҗдәр Әлијевин Алманијада рәһми сәһфәри баша җатды.

Президент һөҗдәр Әлијев вә ону мушајәт едән шәхсләр ијулуи 4-дә Штутгарт һава лиманына кәлдиләр. һава лиманында дәвләтиһизин башчысыһы јүксәк вәзифәли шәхсләр јола салдылар.

* * *

Һәммин күи кечә Азәрбајҗан Республикасынын президенти һөҗдәр Әлијев вә нумәјәндә һөҗәтиһин үзвләри вәтәнә гајытдылар. Бинә һава лиманында президент һөҗдәр Әлијеви Милли Мәчлисин сәдри Рәсул Гулијев, баш һазир Фуад Гулијев, Президентин Ичра Апаратыһын рәһбәри Рәһим Мәһдијев вә диқәр рәһми шәхсләр гаршыладылар.

Редактор
Күләр Мейдијева
Фотолар
Рафиг Багыровундур

ИБ № 14
Ягылмага верилб 26.07.96. Чапа имзаланыб 22.10.96
Форматы 70x100 1/16. Шарты ч. в. 6.0. Учот н. в. 6.0.
Тиражы 1000. Сифариш № 5. Мугавилә гижмәти илә.

Азәрбајҗан Республикасы Мәтбуат вә Информасија Назирлији,
"Шәрг-Гәрб" нәшријјаты. 370004. Баки, Бөјүк Гала кчәси, 41. Тел.: 92-72-81
"Көјтүрк" ширкәти

Azərbaycan-Almaniya;
Respublikamız Avropa ölkələri ailəsində
öz mövqeyini möhkəmləndirir.
(Azərbaycan dilində)
BAKI
Şərq-Qərb
1996

1996 ~~4~~
573 A/48

